

Forståelser af psykisk vold

"Ja, der er helt klart nogle konflikter og nogle forskellige holdninger, som man går ind i det med.. (..) ”

(Nadja, interview, Krisecenter, 09.02.2024)

Kandidatuddannelsen i Socialt arbejde på Aalborg Universitet.
Institut for sociologi og socialt arbejde

Vejleder: Annick Prieur

Antal anslag: 226.558

Caroline Stilund Jensen - Studienummer: 20220502

Katrine Bagge Nielsen – Studienummer: 20221113

Normann Drago Dalsgaard – Studienummer: 20220225

Sofie Emilie Gelvan Bendixen – Studienummer: 20221513

Abstract

This thesis investigates the understandings of the phenomenon psychological domestic violence and what implications these understandings has for the affected individuals and the institutions, which work with cases surrounding the phenomenon — The agency of Family Law (In this thesis referred to as familieretshuset), Social Family Services (In this thesis referred to as familieafdelingen kommunalt) and Women shelters (In this thesis referred to as krisecenter). Drawing on Carol Bacchis theory on *what the problem is represented to be*, in the first part of the analysis about the Danish Governments official plans for actions against psychological domestic abuse from 2014 and 2023, it can be concluded that the approach and understanding of psychological domestic violence have evolved significantly. The political discourse has changed from describing an unhealthy behavior covertly and evolved to recognizing psychological domestic violence, as a severe form of violence, potentially leading to homicide of the abuse victim. The thesis examines how the different understandings on psychological domestic violence impact the institutions and the victims, through Donileen R. Losekes theory of how to successfully construct a social problem.

To sum up, each of the interviewed employees in the institutions has a distinctive perception or understanding of which they utilize in their fields of work: The agency of Family Law uses a legal approach, while the Social Family Services, and the Women shelters relies on the victims' own definitions of the actions, that took place in the relationship. These differing approaches can create confusing and fragmented experiences for victims. Drawing on David L. Browns theory of *Organizational interfaces* in the final part of the analysis shows that a lack of cohesion can hinder an effective collaboration between the aforementioned institutions. Despite the challenges there is a desire for a better and more fruitful cooperation, which can be realized through feedback and open dialogue. The institutions agree on the need for more uniformed procedures and an integrated collaboration to address all aspects of psychological domestic violence, concerning when a family separates. A more uniformed or integrated approach, shared knowledge of the phenomenon, more productive conflicts between the different institutions and an increased flexibility, can strengthen the work with psychological domestic violence and hopefully provide a more extensive support for the affected individuals.

Indholdsfortegnelse

DEL 1: PROBLEMFELT	2
1.1 Motivation og relevans	2
1.2 Problemformulering og arbejdsspørgsmål	5
DEL 2: METODE	5
2.1 Videnskabsteori	5
2.2 Metodisk afsæt	7
2.3 Begrebsafklaring	25
2.3.1 Præsentation af lovgivningen instanserne arbejder under	28
DEL 3: TEORI	32
3.1 Carol Lee Bacchi	32
3.2 Donileen R. Loeske	33
3.3 David Brown	34
DEL 4: ANALYSE	37
4.1 Hvordan problematiseres psykisk vold politisk?	37
4.1.1 Historisk tilbageblik på psykisk vold før handlingsplanen i 2014	37
4.1.2 Internationalt blik	39
4.1.3 Hvilke problemrepræsentationer indeholder handlingsplanerne?	40
4.1.4 En retorik om psykisk vold fører til drab og retorikkens effekter	46
4.1.5 Delkonklusion	48
4.2 Konstruktionen af psykisk vold og oplevelsen deraf	49
4.2.1 Instansernes problemforståelse af psykisk vold	49
4.2.2 Den voldsudsattes oplevelse i mødet med instanserne	52
4.2.3 Strategierne omkring psykisk vold	59
4.2.4 Konstruktionen af en skurk omkring psykisk vold	64
4.2.5 Det rette tidspunkt for anerkendelsen	69
4.2.6 Delkonklusion	70
4.3 Arbejdet på tværs af instanser omkring familier med psykisk vold	71
4.3.1 En labyrinth af forskellige forståelser og håndteringer	72
4.3.2 En langsom udvikling	86
4.3.3 Delkonklusion	90
DEL 5: DISKUSSION	91
DEL 6: KONKLUSION	95
DEL 7: PERSPEKTIVERING	98
DEL 8: LITTERATURLISTE	102

DEL 1: PROBLEMFELT

1.1 Motivation og relevans

I Danmark er partnervold politisk skitseret som et samfundsproblem. Det er tydeligt gennem de politiske tekster samt medier, at vold italesættes som et problem, som kalder på et samfundsansvar (Regeringen, 2023). Så langt tilbage, der kan findes politiske handlingsplaner om vold (LOKK, u.å.), så lang tid er det italesat som et samfundsproblem. F.eks. i 2002 er vold italesat politisk, som et problem der hører under det sociale arbejdes felt. I handlingsplanen fra den daværende regering i 2002 skrives i indledningen:

Vold mod kvinder er ikke et nyt fænomen. Men tidligere blev volden betragtet som et problem, der hørte til privatlivets fred. I dag er det anderledes. Både herhjemme og internationalt anses vold mod kvinder for et overgreb på ofrenes personlige frihed og en krænkelse af deres menneskerettigheder.

(Regeringens handleplan til bekæmpelse af vold mod kvinder, 2002)

Historisk set, var vold i hjemmet et privat anliggende, som andre uden for hjemmet ikke havde aktier i. Men i takt med samfundsudviklingen og nye normer har voldsforståelsen og voldsbegrebet udvidet sig. Forskellige aktører, som bl.a. medier og den daværende Kronprinsesse Mary har brugt deres stemmer, til at være en del af en ny forståelse for partnervold. Den daværende Kronprinsesse udtalte i 2019:

Den seneste undersøgelse i Danmark viser, at hver 20. kvinde inden for et år har været udsat for mindst én form for partnervold. I undersøgelsen indgår også psykisk vold. Den usynlige og lige så skadelige vold, som kan være så vanskelig at indfange og definere.

(Maryfonden, 2019)

Voldsbegrebet er altså gennem tiden blevet udvidet og flere voldsformer er blevet identificeret, f.eks. psykisk vold, som den daværende Kronprinsesse fortæller om. Samme år som Mary holder sin tale, kriminaliseres psykisk vold i Straffelovens §243 (herefter forkortet STRFL). Argumentet for kriminaliseringen var grundet de alvorlige skadevirkninger, som

psykisk vold medførte ofrene, og kriminaliseringen skulle sikre ofrenes retsfølelse (Mølbak & Jørgensen, 2022, s. 329).

Paragraffen omhandlende psykisk vold lyder således:

Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.

(STRFL § 243)

Udover at den person, som oplever at blive udsat for vold, skal kunne dokumentere voldens tilstedeværelse for politiet og senere retssystemet, åbnes der fra et samfundsmæssigt perspektiv op, for en samtale omkring hvornår en adfærd er psykisk vold. Kronprinsessen fortæller senere i sin tale: *(..) For hvor går grænsen mellem et dysfunktionelt parforhold og psykisk vold?*” (Maryfonden, 2019). Når der er tale om psykisk vold, så ligger lovgivningen op til et skøn og kræver derudover, også at en række betingelser bliver opfyldt, for at kunne dømme en person for psykisk vold, heri at den voldelige adfærd er af en karakter, som har til hensigt at kontrollere den forurettede.

I Danmark er det estimeret, at 2,5 procent af alle danskere i 2021, var udsat for psykisk vold. 112.000 kvinder og 76.000 mænd har i en undersøgelse fra Danner angivet, at de er blevet udsat for psykisk vold (Danner, 2021). Retsligt, fra loven trådte i kraft i den 1. april 2019 til den 27. februar 2021, har der været 616 anmeldelser om psykisk vold. Der er rejst tiltale i 79 af sagerne og i 11 af sagerne har der været en domsfældelse (Danner, 2021). I 2023 var der 523 anmeldelser om psykisk vold, i 80 af sagerne blev der rejst sigtelse, herfra blev 44 dømt skyldig (TV2, januar 2024).

Disse tal viser at der er sket en stigning i anmeldelser og domsfældelser, som kan betyde, at befolkningen er blevet mere bekendt med begrebet psykisk vold og retspraksissen for denne paragraf er i sin spæde spiring. Den fortsat lille retspraksis for paragraffen kan dog også tyde på, at Straffelovens fastsættelse af hvad psykisk vold er, måske er for uklar i forhold til voldsformens kompleksitet og den ikke rummer voldsformens alsidighed. Desuden kan det

tænkes, at den uklare definition af psykisk vold, kan påvirke andre instanser udover politiet, som møder den voldsudsatte og voldudøveren og skal forholde sig til, hvordan voldsformen skal takles i deres instans.

Igennem årene har forskere peget på forskellige typologier, der karakteriserer partnervold og hvilke konsekvenser volden medfører. Der er på bl.a. Vive udgivet rapporter, videnshæfter og artikler (Vive, u.å.) om selve voldsformen psykisk vold. Danmarks nationale enhed mod vold i nære relationer 'Lev Uden Vold', har desuden offentliggjort et arbejdsnotat, hvor der gennemgås forskellige definitionstyper af psykisk vold, internationalt og nationalt, via Socialstyrelsen (Oldrup & Kjær, 2018).

Der findes dermed allerede forskning om psykisk vold og dens konsekvenser. Dog har voldsudsatte oftest kontakt med flere forskellige instanser end blot et krisecenter eller politiet. Hvis parret har børn sammen og er uenige om f.eks. samvær eller forældremyndighed, forelægger der sag i Familieretshuset. Desuden kan der være en aktiv sag hos familieafdelingen i bopælskommunen, hvis der er bekymring for barnets trivsel. Psykisk vold er aktuelt forbudt ved lov, men hvordan arbejder de førnævnte instanser, når de møder familier, hvor den ene part opfatter at være udsat for psykisk vold. Desuden kan der reflekteres over om, instanserne er påvirket af forskellige problemforståelser af psykisk vold. Disse hypoteser vil vi gerne undersøge i nærværende speciale.

Vi har derfor valgt at skrive et speciale, der omhandler fænomenet psykisk vold ift. den voldsudsattes perspektiv og hvilken problemforståelse de involverede instanser - krisecenter, familieafdelingen i kommunen og familieretshuset - udviser og om disse problemforståelser påvirker deres håndtering af sagerne. For at kunne belyse emnet, har vi lavet en dokumentanalyse af to handlingsplaner fra regeringen fra forskellige årstal, for at vise om, der er sket en udvikling i problemforståelsen og italesættelsen af fænomenet psykisk vold. Vi har desuden lavet interviews med personer, der oplever, de har været udsat for psykisk vold og en ansat i en familieafdeling, to ansatte i et familieretshus og tre ansatte på et krisecenter. Ovenstående refleksioner leder os hen til vores problemformulering:

1.2 Problemformulering og arbejdsspørgsmål

Hvilke forståelser er der af psykisk vold og hvilken betydning har dette for voldsudsatte og instanserne: familieretshus, familieafdeling og krisecenter? Hvordan påvirker disse forståelser samarbejdet mellem instanserne, når de skal håndtere sager, hvor der indgår psykisk vold?

Arbejdsspørgsmål

1. Hvilke forståelser af psykisk vold indeholder regeringens handleplan mod vold fra 2014 og 2023?
2. Hvilke strategier er med til at påvirke konstruktionen af de forskellige instansers forståelse af psykisk vold og hvordan påvirkes de voldsudsattes oplevelse af det?
3. Hvordan arbejder Familieretshuset, Familieafdeling kommunalt og krisecentret på tværs af organisationerne omkring psykisk vold i familier?

DEL 2: METODE

I dette afsnit vil de metodiske overvejelser præsenteres, samt de til- og fravalg, der er gjort i specialet. Først beskrives det videnskabsteoretiske afsæt og ulemperne heraf. Endvidere skitseres de metodiske valg, samt vejen hen mod empirien og indsamlingen deraf, som projektet er udformet på baggrund af. Derefter beskrives de etiske overvejelser, som vi har gjort os og sidst en begrebsafklaring, som fastsætter forståelsen af udvalgte begreber.

2.1 Videnskabsteori

I følgende afsnit vil der blive redegjort for projektets videnskabsteoretiske forståelsesramme. Fænomenet psykisk vold, forstås bl.a. ud fra en socialkonstruktivistisk ramme, da vi har interesse i at udforske, hvordan de forskellige forståelser af psykisk vold kommer til udtryk i et familieretshus, en familieafdeling og på et krisecenter. I forlængelse af dette, har vi i vores forskningstilgang af praksisfeltet ligeledes haft tråde ind i den nyere anerkendelsesteoretiske gren af kritisk teori (Juul, 2012, s. 336-350).

Psykisk vold anses for værende af kompleks karakter og dermed ligger det os nært, at undersøge hvordan instanserne navigerer, når psykisk vold opstår/eksisterer i sager, som skal håndteres i bl.a. et familieretshus. De forskellige instanser arbejder ud fra forskellige lovgivninger: "Familieretshusloven", "Barnets Lov" og "Lov om Social Service". Nogle instanser har, lovgivningsmæssigt, "barnets tarv" in mente, hvor andre instanser, lovgivningsmæssigt, har et "sikkerhedsperspektiv" in mente. Udover instanserne lovgivningsmæssigt har forskellige rammer, løser de forskellige opgaver. Udover selve instanserne, har de fagprofessionelle, samt dem der føler sig udsat for psykisk vold, hver deres forståelse af psykisk vold og hvordan det socialt er konstrueret og opfattes. Vi ønsker at få fremkaldt betydningsdannelsen og italesættelserne, som diskursen om psykisk vold formes ud fra (Juul & Pedersen, 2012, s. 406-407).

De forskellige forståelser, altså de konstruerede sandheder, vil blive analyseret gennem teoretiske perspektiver, som beskrives nærmere i teoriafsnittet og gennem den indsamlede empiri fra familieretshuset, familieafdelingen, krisecentret og de oplevede voldsudsatte. Den socialkonstruktivistiske tilgang benyttes både ontologisk ift. hvordan vi i projektet oplever de forskellige forståelser, men også epistemologisk ift. hvordan vi har indsamlet empirien, samt opnået viden om fænomenet. Den socialkonstruktivistiske tilgang giver os mulighed for at udforske, hvorledes samfundets opfattelser og forståelser af psykisk vold bliver konstrueret gennem interaktion, normer og strukturer. Dette kan give anledning til at opnå en forståelse af hvordan psykisk vold på længere sigt bliver håndteret i de forskellige instanser i samfundet, som kan have kendskab til problematikken. Ved undersøgelse af forståelser af psykisk vold så bliver det også muligt at identificere de forskellige diskurser der er fremtrædende i samfundet. Disse er toneangivende for hvordan psykisk vold, bliver adresseret og forstået (Juul & Pedersen, 2012, s. 406-407).

Udover den socialkonstruktivistiske tilgang har vi i specialet gjort brug af kritisk teori. Kritisk teori søger at klarlægge de normative tankeprocesser, der befinder sig i samfundet, og stiller sig kritisk overfor disse. Denne teori ønsker at skabe et blik for et mønster, eller en tankegang, som samfundet sidder fast i, bl.a. indenfor strukturer, sociale og politiske samfundsforhold (Juul, 2012, s. 355). I vores speciale benyttes tilgangen til at kigge kritisk på de dynamikker der opstår i håndteringen af fænomenet psykisk vold, der kan være påvirket af de forskellige problemforståelser, der findes i samfundet.

2.2 Metodisk afsæt

I dette afsnit vil vi tage læseren med på en detaljeret færd gennem empiriindsamlingen og processen. Vores tanker som gruppe har længe været, at vi ønskede at dette speciale skulle omhandle fænomenet psykisk vold. Præcis hvordan og på hvilket perspektiv det skulle være, krævede meget individuel research og mange fælles samtaler. Vi vidste at vi ønskede at involvere voldudsatte som en interessant, men det rejste også spørgsmålet om hvordan og hvem skulle vi skulle inkludere. Dette førte til en samtale om, psykisk vold mellem forældre og hvordan instanserne støtter en voldudsat, der stadig skal samarbejde om et forældreskab med sin voldsudøver?

Den valgte videnskabsteoretiske retning har været afgørende for den tilgang, vi har haft i både undersøgelsesprocessen og selve opgavens udformning. Valget indebærer f.eks. at vi har anerkendt og undersøgt hvordan virkeligheden bliver konstrueret og fortolket gennem sociale interaktioner. Det var kun ved at studere feltet og de sociale omstændigheder vores informanter befinder sig i, at vi kunne opnå indsigt i disse menneskers virkelighed og de fænomener, der florerer inden for problemfeltets grænser. Gennem denne undersøgelsesproces, forsøgte vi at afdække de strukturer og processer, som er med til at skabe de fænomener, som vi observerede undervejs.

Vi har søgt at afspejle en abduktiv tilgang og lade vores observationer og empiri styre vores viden og guide os hen i en teoretisk forståelse. Samtidig har vi brugt den viden, som der er opnået i forbindelse med udforskningen af problemfeltet, til at forstå dets forskellige konstruktioner og sandheder (Czarniawska, 2020, s. 367). Vi diskuterede antagelsen om hvorvidt de tre instanser, familieretshus, familieafdeling og krisecenter, arbejdede ud fra forskellige problemforståelser af psykisk vold og at dette muligvis kunne have en betydning for de voldsudsatte, der var i kontakt med disse instanser. Vi ønskede derfor at opnå kontakt til interessenter, både de oplevede voldsudsatte og fagpersoner fra førnævnte instanser, som kunne være behjælpelige i at beskrive, deres oplevelse af psykisk vold.

Nedenfor vil vi give et indgribende indblik i den proces, der har ligget forud for den efterfølgende analyse, diskussion samt konklusion. Vi vil benytte en vekselvirkning mellem personlige observationer og metodisk teori, der tilknytter sig til vores til- og fravalg, i færden fra opsøgning af informanter, til færdige interviews. Der vil her også blive beskrevet de etiske og processuelle overvejelser, samt de strukturerende hjælpeværktøjer, som vi har benyttet i denne proces.

Vejen til informanterne

Vores tilgang til dette speciale har været præget af en forståelse for, at virkeligheden ikke er én uforanderlig genstand. Derfor har vi haft en forståelse for, at virkeligheden konstrueres gennem flere forskellige kontekster og perspektiver (Juul & Pedersen, 2012, s. 406-407). Vi ønskede derfor at belyse vores problemformulering fra flere vinkler, herunder både det individorienterede perspektiv og det strukturelle perspektiv, for at opnå en dybdegående forståelse og dermed et fyldestgørende resultat.

Tidligt i vores forløb gik vi i gang med at finde informanter, da vi frygtede, at det ville blive en langvarig og udfordrende proces. Vi havde forud for opsøgningen af informanter, samtaler om, hvor mange informanter vi mente, ville være sufficient ift. problemformuleringen. Håbet var at opnå tilstrækkelige data til besvarelse af problemformuleringen. For vores projekt vil det sige en fornemmelse af, at vi ved at foretage flere interviews, ikke længere ville opnå nye relevante informationer, til at belyse og analysere det valgte problemfelt (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 37). Da vi oplevede at vores informanter gentog samme udsagn på tværs af interviewene, vurderede vi at have opnået tilstrækkelig empirisk data. Vi forsøgte at anlægge en pragmatisk tilgang til indsamlingen af empirien. Det viste sig dog lettere udfordrende, da nysgerrigheden til problemfeltet medførte, at vi flere gange efterfølgende har haft samtaler om, hvorvidt vi skulle inkludere flere instansers problemforståelser af psykisk vold, samt flere informanter, der oplevede sig som voldsudsatte. For at specialet ikke blev for bredt og overfladisk i sin udformning, har vi forsøgt at forholde os til, hvad der realistisk set kunne ende i et solidt analysegrundlag (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 40).

Frygten for en langvarig opsøgningsproces, viste sig at være ganske unødigt, da vi hurtigt fik etableret kontakt til og aftalt interviewdatoer med både personer, som har oplevet at være udsat for psykisk vold og fagprofessionelle, som ønskede at deltage i specialet. Løbende er vi

blevet klogere på hvilke instanser, som vi ønskede en kontakt til f.eks. familieretshuset. I kontakten med familieretshuset blev vi overraskede over den positive og hurtige respons, der kom retur, da vi indledningsvist formodede at instansen, ville have for travlt til deltage i interview. Det blev en glædelig overraskelse, da instansen besvarede e-mailen og derfra hurtigt etablerede et online interview med to medarbejdere – én børnesagkyndig og én jurist.

Gennem interaktioner med både de informanter, der føler sig udsat for psykisk vold og fagprofessionelle har vi løbende udviklet vores forståelse af hvad vi, præcist ville undersøge. F.eks. har interviews med en sagsbehandler fra familieafdelingen i en given kommune, to interviews med tre medarbejdere fra et krisecenter og et interview med to medarbejdere fra et familieretshus, givet mulighed for at få indblik i deres arbejdsgange, problemforståelser og håndteringsmuligheder, set gennem forskellige perspektiver og erfaringsgrundlag. Dette har bidraget til en viden, om hvordan instanserne konstruerer og forstår fænomenet psykisk vold og hvordan disse perspektiver formes af de sociale og professionelle kontekster.

Kontakt til informanterne

I processen med at finde voldsudsatte informanter, valgte vi at lave opslag i forskellige Facebook grupper, der blandt andet retter sig mod forældre efter samlivsophør. Disse grupper stiller mod at medlemmerne kan dele historier og søge råd til deres individuelle situationer. En fra specialegruppen er medlem af en Facebookgruppe, som kaldes ”Skilsmisse” i opgaven. Facebookgruppen består primært af personer, der er blevet skilt fra deres barns anden forælder, men soloforældre er også velkomne. Udover den digitale platform, har gruppen en forening, som fokuserer på, at lave sociale sammenkomster, som forældrene kan deltage i med deres børn. I Skilsmissegruppen lavede vi et opslag, hvor vi søgte informanter, der havde oplevet at være udsat for psykisk vold og som samtidig har haft kontakt til familieretshuset, familieafdelingen i bopælskommunen og/eller et krisecenter. Der blev hurtigt responderet på opslaget og dermed skabt en kontakt til fire personer, som ønskede at dele deres oplevelser. Gennem Messenger havde det pågældende gruppemedlem en dybere dialog med personerne, hvor den mulige informant, blev bedt om kort at opridse forløbet og beskrive hvornår samt, hvor længe denne havde været i kontakt med de forskellige instanser. Dette skridt blev taget for at sikre at personerne, ville opfylde kriterierne, som vi havde for informanterne i specialet. Kriterierne for de udvalgte informanter vil blive uddybet senere i opgaven.

Et andet gruppemedlem lavede samme opslag i en anden Facebookgruppe, som kaldes for ”Samlivsophør”. Denne gruppe bestod af forældre, der havde været gennem skilsmisse eller samlivsophør, hvor der var børn involveret. I samlivsophørsgruppen kunne personer udveksle erfaringer, frustrationer og give hinanden råd om deres situationer. I dette fora modtog, vi en overvældende respons og stor interesse for at indgå, som informant i specialet. Ligesom med ”Skilsmissegruppen”, skrev det pågældende gruppemedlem til de interesserede på Messenger og bad ligeledes dem, om et kort oprids af deres forløb. Gennem disse interaktioner stod det klart, at størstedelen af disse personer stadig befandt sig midt i deres forløb og beskederne de sendte var meget mere personlige, end vi havde erfaringer med fra ”Skilsmissegruppen”. Flere beskeder blev udvekslet med hver enkelt person og et gennemgående tema for mange af beskederne var, at personerne var forhåbende på at ville overbevise os om deres sandhed.

Ud fra samlivsophørsgruppen valgtes tre personer, som vi indledte en skriftlig kommunikation med. Desværre blev det klart i den indledende kommunikation, at én af informanternes situation stadig var for kompleks og betændt, til at vi kunne gennemføre, hvad der for vores projekt, ville være et meningsfuldt interview (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s 37). Vi endte med kun at benytte os af to af informanterne, som vi havde skrevet indledende med fra samlivsgruppen, men der foregik en længerevarende debat internt i specialegruppen, om hvorvidt én af de to informanter skulle bruges. Debatten gik på om, hvorvidt vi kunne vælge at ekskludere en informant, men grundet det videnskabsteoriske ståsted kunne vi ikke fravælge en informant på baggrund af dens udsagn. Et eksempel på denne situation vil blive beskrevet længere nede under punktet ”Interviewsituationen”.

Som nævnt længere oppe, havde vi en række kriterier, som vi ønskede at de udvalgte informanterne skulle opfylde. Kriterierne var følgende:

1. I forbindelse med opsøgningen af informanter, ønskede vi at komme i kontakt med personer, som havde oplevet at være udsat for psykisk vold af en partner, som de delte fælles børn med.
2. I forbindelse med samlivsophøret, skulle informanterne have været i kontakt med en, eller flere af instanser: familieretshuset, familieafdeling i bopælskommunen eller krisecenter.

3. Vi ønskede ikke at interviewe personer, hvis dennes situation var for “aktuel”, da sådanne komplekse familiedynamikker, kan have en stærk påvirkning på personer og vi ville ikke risikere at bringe disse følelser frem hos informanterne. Dette var noget, vi fandt ud af i indledende skriftlige kontakt med de mulige informanter.

Dog skal det pointeres at selvom de mulige informanter opfyldte kriterierne, var det ikke en sikkerhed for at vi aftalte interviews med dem. I alle tilfælde, lavede vi et skøn på baggrund af den viden, der modtoges om, hvorvidt den givende situation ville passe ind i de førnævnte kriterier og om det var etisk forsvarligt at interviewe personen.

Efterfølgende, da der havde været skriftlig kontakt med de mulige informanter, blev interviewdatoer aftalt. Vi valgte derefter at opdele interviewene mellem gruppemedlemmerne. Alle interviews med de personer, der følte sig udsat for psykisk vold blev afholdt online over den digitale platform Teams. Denne interviewform blev valgt med tanke på informanternes forskellige livssituationer og tryghed (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 204-205). Da psykisk vold kan være et følsomt emne at snakke om, ønskedes det at informanterne skulle befinde sig et sted, hvor denne følte sig komfortabel. Det var et ønske, at de kunne deltage i interviewet f.eks. fra trygheden i eget hjem, hvilket kunne bidrage til at de var mere komfortable med at tale åbent og ærligt med os, om deres situation og oplevelser.

Grundet den online interviewform kunne informanterne f.eks. bo rundt i Danmark og ikke udelukkende nær København. Denne interviewform åbnede derfor op for, at vi kunne kaste et bredere geografisk net og gav os større fleksibilitet. F.eks. muliggjorde det at gruppemedlemmerne kunne dele sig op i tomandsgrupper og foretage flere interviews, på samme tidspunkt, enten i dags- eller aftentimerne. Denne fleksibilitet viste sig at være nyttig, da flere af informanterne var afhængige af f.eks. at skulle have fri fra arbejde, eller lægge deres børn i seng, før de kunne deltage i et interview. Desuden oplevedes det som en positiv erfaring, at interviewene blev gennemført med maksimum to deltagende gruppemedlemmer, da tre eller fire deltagende, kunnen virke overvældende for den oplevede voldsudsatte.

Valget om at søge informanter på en social digital platform som Facebook, er med til at demonstrere, hvordan gruppen brugte de sociale netværk og interaktioner, der er tilgængelige for os, til at søge informanter og indsamle information. Vi anerkender betydningen af vores

informanternes individuelle historier og perspektiver og forstår at disse kan blive en væsentlig del af vores undersøgelse og senere analyse. Desuden har benyttelsen af sociale digitale platforme, været med at vi kunne opnå indsigt i deres oplevelser og sikre at vores interviewkriterier blev mødt på forhånd. Dog illustrerede kontakten med personer fra ”Samlivsophørsgruppen” hvordan Facebookgrupper i nogle tilfælde kan frembringe visse problematikker i forhold til gatekeeperbegrebet (Karpatschhof, 2020, s. 573).

Samlivsophørsgruppen muliggjorde en kontakt med disse personer, men vi blev samtidig mødt af, at skulle navigere i nogle voldsomme reaktioner og komplekse sociale dynamikker (Halkier, 2020, s. 173-174). Dette fremhæver igen betydningen af at forstå og kunne navigere i sociale interaktioner og konstruktioner i undersøgelsesprocessen.

Erfaringen om at kontakten med nogle informanter fra Facebookgrupperne frembragte nogle uventede voldsomme reaktioner, ledte til en refleksion over gatekeeperen og den kompleksitet der er forbundet med begrebets funktion. En gatekeeper er grundlæggende en rolle, som en person kan have, fordi denne er i forbindelse med informantudvælgelsesprocessen. Denne fungerer som en slags mellemmand i den direkte kontakt mellem informanter og specialets gruppemedlemmer (Mølholt & Kristiansen, 2020, s. 248). Valget om at benytte en gatekeeper, til at finde informanter i Facebookgrupper, gjorde at gruppemedlemmet stod mere blottet overfor informanterne end de øvrige gruppemedlemmer. Gatekeeperen skrev opslaget i Facebookgruppen fra sin personlige profil, med navn og billede, hvilket vil sige at mulige informanter har kunnet kontakte denne på alle tidspunkter. Det har været udfordrende for gatekeeperne, at den skriftlige kontakt kunne foregå uden for gruppens fælles arbejdstid, da de så stod alene med meget af kontakten, hvilket har været en stor arbejdsbyrde for personen. Der var ikke mulighed for at et andet gruppemedlem kunne overtage kontakten, da dette ville risikere at påvirke relationen til den mulige informant. Vi oplyste dog informanten om, at gatekeeperen ikke nødvendigvis ville deltage i interviewet (Karpatschhof, 2020, s. 573).

Ved benyttelsen af en gatekeeper, er det væsentligt for udvælgelsesprocessen, at denne på forhånd er klar over, hvilke kriterier gruppen ønsker at mulige informanter skal opfylde. I udformningen af dette metodedesign, måtte vi derfor have mange samtaler om, de forståelser og individuelle bias, som vi hver især havde til problemfeltet og mulige informanter. Inden for socialkonstruktivismen handler det ikke om at se bort fra disse, men i stedet anerkende at de

er der og have en bevidsthed om, at disse kan være med til at farve vores forståelse af verden – og derved mulige informanter.

Når vi nævner, at et gruppemedlem kan stå meget alene med kontakten til informanter, der kan virke voldsomme, bygger det på de erfaringer vi har opnået i informantudvælgelsesprocessen. For at komme med et eksempel, indledte gatekeeperen til ”Samlivsophørsgruppen” en skriftlig samtale med en mulig informant (lad os for læsevenligheden kalde ham Per), som skulle vise sig at blive mere omfattende, end den blev med andre mulige informanter. Ret hurtigt i den skriftlige kontakt med Per, stod det klart at han med sine oplevelser og følelsesmæssige reaktion, ikke var en person, vi følte vi kunne interviewe på en etisk forsvarlig måde, som nærmere er beskrevet i ”Processuelle og etiske overvejelser” (Brinkmann & Tanggaard, 2020, kap. 23). Derfor valgte gatekeeper, efter aftale med øvrige gruppemedlemmer, høfligt at afvise tilbuddet om et muligt interview. På afvisningen svarede Per: *”Hvilken retningen, måske ligger jeg fokus på nogle andre ting?”* (Kontakt over Facebook, ikke vedlagt). Gatekeeperen prøvede med forskellige formuleringer at afvise Per som interviewperson, men det stoppede ham ikke i at sende flere og for det meste lange beskeder, over en længere periode. Dette førte til at gatekeeperen gentagne gange konsulterede de øvrige gruppemedlemmer, om hvordan kontakten kunne afsluttes på forsvarligvis. Efter noget tid, virkede det til at kontakten var stoppet. Lige indtil gatekeeperen modtog en ny besked fra Per, denne gang med dokumenter, der skulle vise sig at være sagsakter med personlige oplysninger om hans børn. Denne henvendelse blev efter overvejelse, besvaret med en sympatisk besked, der endeligt afsluttede samtalen. Dette var et enestående tilfælde, men dog et som ingen af gruppens medlemmer før har oplevet, hvilket er grunden til at vi betegner dette som en voldsom reaktion.

Kontakt til instanserne

For at komme i kontakt med fagprofessionelle på voldsområdet, valgte vi at gøre brug af de forskellige netværk gruppemedlemmerne har, både personligt, professionelt og online. Et af vores gruppemedlemmer skabte kontakt til medarbejdere på et krisecenter, hvilket gjorde det muligt at arrangere to interviews, med tre fagpersoner hos denne instans.

Enkeltmandsinterviewet var med den vidensansvarlige medarbejder, mens gruppeinterviewet var med en rådgiver og en kontaktperson. Et andet gruppemedlem skabte kontakt til en sagsbehandler i familieafdelingen i en kommune. Denne ønskede også at deltage i et interview

om hendes faglighed og arbejdsområde. I kontakten med disse informanter agerede disse gruppemedlemmer som gatekeepers, som formåede at række ud i deres individuelle netværk og finde relevante informanter til vores undersøgelse.

Vi ønskede som tidligere nævnt også at inddrage familieretshuset i vores undersøgelses- og interviewproces. Derfor kontaktede vi familieretshuset på e-mail, hvor de først besvarede os udelukkende med henvisning til gældende lovgivning på området. Men da vi ønskede en mere indgående kontakt, skrev vi tilbage og forklarede, at vi var mere interesserede i retspraksis og at vi på baggrund af det, ønskede at interviewe en eller flere medarbejdere. Derfra gik kontakten hurtigt og meldingen lød, at de havde to medarbejdere, én jurist og én børnesagkyndig, som ønskede at deltage i et online interview.

Interviewformen

Der blev både foretaget enkeltmandsinterview og fokusgruppeinterview under empiriindsamlingen. Vi havde ikke på forhånd besluttet, hvilken interviewform der ville fungere bedst. Det var oplagt, at de oplevet voldsudsatte skulle interviewes hver for sig – derfor blev der her planlagt enkeltmandsinterviews. Det var anderledes med instanser, da krisecenteret og familieretshuset selv foreslog et interview med to medarbejdere på samme tid. Oplevelsen med fokusgruppeinterview var positivt, da medarbejderne kunne supplere hinandens udsagn og dermed blev interviewet mere en dialog mellem de deltagende, hvor vi var tovholder på, at spørgsmålene i interviewguiden blev besvaret (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205-206). Dog oplevede vi også, under fokusgruppeinterviewene, at informanterne søgte hinanden, i at bekræfte at der var enighed om deres udsagn. Efterfølgende kunne vi godt reflektere, over om deres udsagn ville have været anderledes, hvis de havde været i enkeltmandsinterview.

Interviewguide

Vores semistrukturerede interviewguide blev tematisk opbygget med overordnede forskningsspørgsmål, der dækkede over de forskellige instanser og dertilhørende interviewspørgsmål, der havde til formål at afdække problemformuleringen. Den tematiske opbygning kunne give os et omfattende overblik og dermed kunne det undgås at vigtige aspekter ville gå tabt (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 42). Vi udformede fire separate interviewguides. En til de oplevede voldsudsatte, en til krisecenteret, og en til

familieafdelingen og en til familieretshuset. Vi gav alle vores informanter muligheden for at gennemgå interviewguiden inden selve interviewet startede, så de kunne vurdere, om der var noget de ikke ønskede at svare på. Vi udarbejdede en længere række interviewspørgsmål for at være forberedt på forskellige scenarier, herunder hvis informanten var kortfattet eller omvendt meget udtryksfuld i sine svar. I tilfældet af en meget åben informant, valgte vi at prioritere nogle af spørgsmålene, ved at fremhæve dem, som vi anså for at være vigtigst. Under udarbejdelsen af interviewguiden fandt vi det udfordrende ikke at stille for direkte spørgsmål, som kunne være med til at farve de svar vi fik (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Vi ønskede at bevare en bevidst naivitet, der tillod informanterne at udtrykke sig frit og derved også bruge deres eget sprog og egne konstruktioner under interviewet (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 62).

Da vi valgte at gå socialkonstruktivistisk til værks og bruge den abduktive tilgang, forsøgte vi at trække på både den viden, vi allerede havde om emnet, men også den viden, vi tilegnede os undervejs i processen. Dette har gjort det muligt for os at formulere de mest relevante og dybdegående spørgsmål, som kunne være med til at åbne op for en bredere forståelse af informanternes oplevelser og perspektiver på, ikke bare egne situationer, men også problemfeltet generelt. Ved nogle af interviewsituationerne med oplevet voldsudsatte, måtte vi opgive at stille langt størstedelen af vores spørgsmål og i stedet følge de fortællinger, som fyldte mest hos informanterne (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 47). Dog havde vi stadig blik for, at vi gerne ville tale om de valgte fænomener og ikke øvrige problematikker informanterne kunne bringe op i interviewet.

Efter de indledende pilotinterviews med oplevede voldsudsatte, måtte vi konstatere at vores interviewguide var for ustruktureret og hurtigt blev forældet. Den nye viden som vi undervejs havde indhentet, samt yderligere afgrænsninger af vores problemfelt, gjorde det nødvendigt for os at rette spørgsmålene til, så de passede bedre ind. F.eks. oplevede vi en gang at miste retningen af et interview, da vi fik kludret spørgsmålene sammen på en sådan måde, at vi mistede overblikket over, hvad vi havde spurgt om, og hvad vi manglede. For at undgå en lignende situation, inddelte vi interviewguiden i andre tematikker, så vi kunne holde overblikket over interviewene. F.eks. valgte vi at ændre tematikken ”instanser” og dele den op i tre nye tematikker: ”familieretshuset”, ”krisecenter”, og ”familieafdelingen”. Denne

tematiske ændring, gjorde det mere overskueligt for os som forskere at navigere i interviewet og bevare overblikket (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 46).

De første spørgsmål i interviewguiden var af indledende karakter. Dette var for at etablere et godt startpunkt, uanset hvem vi interviewede. F.eks. var et af de indledende spørgsmål til oplevet voldsudsatte: *"Hvornår begyndte du at forstå hvad der foregik i jeres relation?"* (Bilag 2). I vores interviewguide der var rettet mod de oplevede voldsudsatte, benyttede vi os af flere sonderende spørgsmål, end i dem rettet mod de fagprofessionelle, som typisk var af en mere direkte karakter, f.eks. *"Vi har viden om, at hvis et barn overværer psykisk vold mellem forældre, er de ekstra udsatte ift. selv at udøve vold i fremtiden. Hvordan forholder i jer til det?"* (Bilag 2). Det gjorde vi, for på bedste vis at kunne udnytte informanternes viden og forståelse for problemfeltet og dermed opnå indsigt i nogle af de aspekter af emnet, som vi havde undret os over.

Interviewsituationen

I dette afsnit vil udfolde vores indgangsvinkel til interviewsituationen og hvilke refleksioner vi har haft forud for interviews, samt hvordan vi forsøger på at navigere i de, til tider komplekse sociale relationer, for at kunne frembringe nuanceret data, med dybdegående indsigter. Vi har udvalgt tre interviewsituationer som vil beskrives.

Alle navne for informanterne er fiktive og udvalgte interviewsituationer er: Nadja, som arbejder som vidensansvarlig medarbejder på et krisecenter, Savannah og Rasmus, som er to af de interviewede, som oplever sig udsat for psykisk vold.

Nadja, vidensperson:

Interviewet med Nadja, den vidensansvarlige medarbejder på et krisecenter, blev afholdt på krisecenterets matrikel. Alle gruppemedlemmer ankom samtidig, så alle kunne blive lukket ind på én gang pga. af sikkerhedsmæssige foranstaltninger. Vi blev ledt ind i det lokale, hvor interviewet skulle foregå og forberedte os på processen, inddelte de roller vi hver især skulle have og gennemgik interviewguiden.

Da Nadja trådte ind i lokalet, var der en let og munter stemning i luften. Nadja var imødekommende i sin introduktion til gruppemedlemmerne, som blev mødt med en afslappet

attitude og et smil på læben, mens vi smalltalkede og jokede en smule inden interviewets start. Denne fremtoning/optræden ændrede sig dog mærkbart, da vi alle satte os til bords og interviewsituationen påbegyndte og Nadja antog en mere professionel og til dels forsigtig attitude, i forhold til at besvare spørgsmålene fra interviewguiden. Denne kontrast var slående i forhold til den mere bramfrie, afslappede person der trådte ind i lokalet, få minutter før. Den skærende kontrast i hendes forskellige fremtoninger, fik os til at reflektere over Erving Goffmans dramaturgiske perspektiv. En teori, der beskriver hvordan alle personer har to iboende sider af vores identitet: En "frontstage" og en "backstage" (Hutchinson & Oltedal, 2006, s. 102-103). Ved mødet med Nadja, var hun tydeligt i sin mere afslappede "backstage" identitet, som kommer til udtryk i hendes afslappende og jokende interaktion med gruppemedlemmerne. Men så snart lydoptagelsen gik i gang, fik hun en mere formel fremtoning og smilet forsvandt en smule. Det var tydeligt at hun indtrådte i sin "frontstage" identitet, hvor man ønsker at fremstå professionel og vidende på sit fag felt. Det skift fra "backstage" til "frontstage" fik os til at reflektere over, hvordan vi som mennesker konstruerer vores individuelle identiteter og præsenterer os selv i forskellige sociale sammenhæng, hvilket var givende for den senere proces med at interviewe fagpersoner (Hutchinson & Oltedal, 2006, s. 102-103).

Savannah, voldsudsat:

Som nævnt længere oppe, valgte vi at udføre alle interviews med oplevet voldsudsatte online over Teams. Hvilket som også tidligere beskrevet betød, at alle vores informanter kunne værne om deres privatliv på en anden måde end ved fysiske interviews og sidde i deres egne trygge rammer derhjemme. For Savannah betød det, at vi sendte mødelinket til hendes arbejdsmail, da hun ikke ønskede at dele sin privatmail og at hun da mødet gik i gang, valgte at sløre sin baggrund. Når hun vælger at sløre sin baggrund, kan det tolkes, som en måde hvorpå hun værner om sit privatliv, mens hun fortæller sin historie (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 211).

Da interviewet går i gang, virker Savannah tilbageholdende, med et lukket kropssprog, der vidner om, at hun endnu ikke føler sig komfortabel i interviewsituationen. Det tog lidt tid, hvor hun svarede i korte, nøjagtige sætninger, der ikke veg meget fra de stillede spørgsmål. Men som interviewet skred frem, virkede det til at Savannah begyndte at slappe mere af, skuldrende sank en smule og hun åbnede mere op, både i sit kropssprog og i sine svar, der

blev længere og mere detaljerede. Dette vidner om, at denne informant havde brug for at opbygge et tillidsbånd med forskerne, for at kunne have en mere åben kommunikation, hvilket er forståeligt, taget interviewets emner i betragtning (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 205). Denne ændring der skete hos Savannah, kan hænge sammen med at hun følte sig mere tryk i relationen og havde en oplevelse af at blive hørt og forstået i sin fortælling. Der blev fra forskernes side, ikke sat spørgsmålstejn ved hendes oplevelse af at være udsat for psykisk vold. Desuden blev hun ikke afbrudt, når der opstod tænkepauser. Denne forståelse kan have gjort det nemmere for Savannah at tage sin tid til at tænke over, hvordan hun skulle formulere sine svar. Dette førte til nogle mere dybdegående svar og den mere afslappede tilgang var mærkbar. Vi oplevede flere gange, efter at Savannah blev mere komfortabel at hun havde overskud til at smile og endda grine af forskellige bemærkninger, både fra hende selv og forskerne samt hun udviste interesse for specialets videre proces. Vi gik fra interviewet med en følelse af at have sluppet informanten et trykt sted, hvor hun, til trods for interviewets emner, ikke var objektivt følelsesmæssigt påvirket.

Rasmus, voldsudsat:

Før vi trådte ind i interviewsituationen med Rasmus, havde vi en samtale i gruppen for at udforske og afklare de dynamikker, som kunne påvirke interviewets gang. På baggrund af kontakten med Rasmus, lavede gruppen en vurdering, ligesom i kontakt med øvrige voldsudsatte, om hvem der skulle interviewe Rasmus.

Vi aftalte at det skulle være vores mandlige gruppemedlem, der skulle facilitere interviewet, da vi på baggrund af vores udforskning af det kønsmæssige aspekt, tænkte at han ville respondere bedre på en mandlig interviewer. Dette var på baggrund af vores erfaringer fra praksis, interviews, og de kønsmæssige udfordringer, vi blev bekendt med under vores udforskning af feltet. Dette var vores egen antagelse, men vi tænkte at i forhold til hans beskrevne oplevelser og forståelser, nok ville være mere komfortable at snakke om, med en af samme køn.

Tidligt i interviewsituationen måtte vi konstatere at det igangværende interview, afveg fra de interviews vi førhen og efterfølgende havde, med andre voldsudsatte. Rasmus fremlagde en række stærke påstande om hans tidligere partner, f.eks. om hans ekskærestes dårlige mentale helbred. Som socialkonstruktivistiske forskere, er det ikke vores opgave at vurdere om en informants udsagn virker sandfærdige for os eller ej, da det er hans subjektive

virkelighedsforståelse, der gælder. Dog oplevede de to interviewere at blive udfordret i egne bias om Rasmus' fortællinger, hvilket senere blev understøttet af de øvrige gruppemedlemmer. Mens interviewet skred frem, blev gruppemedlemmerne opmærksomme på at informanten havde en abnorm konstruktion af fænomenet psykisk vold, ift. de øvrige informanter og dermed skabte hans udsagn nogle nye aspekter til den senere analyse. Disse vil fremgå i analysedel 2, under "Konstruktionen af en skurk". Vores mål har hele tiden været at undgå at fremstille stereotype forestillinger om det kvindelige og mandlige køn. Vi ønskede ikke at fremstille mænd som voldsudøvere og kvinder som voldsudsatte, men derimod ønskede vi at udforske og forstå de komplekse forståelser, der eksisterer i sociale relationer mellem forældre og belyse, hvordan denne konflikt ikke behøver at være kønnet. Med ovenstående mener vi ikke at Rasmus' interview har bidraget til en forstærkning af disse stereotyper, men vi mener at der er nogle dynamikker, som der gør at forskellige køn, kan have forskelligartede forudsætninger i sager, der omhandler psykisk vold.

Valg af empiri til dokumentanalyse

I følgende afsnit, vil vi argumentere for valget af empiri for dokumentanalysen til analysedel 1. I forbindelse med undersøgelsen til dette projekt, fandt vi frem til regeringens nyeste handlingsplan mod partnervold "*Handlingsplan mod partnervold og partnerdrab fra 2023-2026*" (Regeringen, 2023). Denne bidrog til mange interessante diskussioner, om de beskrevne tendenser og fænomener og hvordan disse blev fremstillet, i forhold til andet litteratur, artikler og rapporter vi havde læst gennem processen. Som nævnt i indledningen, anskues partnervold som et samfundsproblem og voldsbegrebet, psykisk vold, har i sin helhed udviklet sig gennem de senere år, hvilket førte til dets indpas i den danske lovgivning i 2019. Handlingsplanen indeholder ny viden på området og de udviklingspunkter som regeringen ønsker for at afhjælpe samfundsproblemet. Denne retorik omkring partnervold analyseres i analysedel 1.

I de tidlige stadier af analysedesignet, besluttede vi, at en af analysedelene skulle tage udgangspunkt i en dokumentanalyse af den nyeste handlingsplan. Dog fandt vi at der manglede et sammenligningspunkt, som kunne benyttes som analysegrundlag, hvis vi kun havde fokus på denne ene. Da vidensgrundlaget for regeringens handlingsplaner har fulgt udviklingen i samfundets problemforståelser af vold, valgte vi at inddrage regeringens handlingsplan fra 2014 "*Indsats mod vold i familie og nære relationer*" (Regeringen, 2014),

som er den første handlingsplan, der direkte omtaler psykisk vold. Disse to vælges, da det giver afsæt i en kort historisk gennemgang, som skaber en forståelsesramme for den udvikling fænomenet ”psykisk vold” har gennemgået i en dansk kontekst (Lynggaard, 2020, s. 185). Analysedel 1 benytter dokumentanalysen, som en systematisk gennemgang af de mønstre, tendenser og udviklinger der er sket, i den politiske forståelse af fænomenet og som har ført til en ønsket forandring (Lynggaard, 2020, s. 185).

Bearbejdning af empiri

Som en del af den metodiske tilgang til analysen, har vi valgt at benytte os af Nvivo, som struktureringsværktøj (Bilag 4). Vi startede ud med at gå induktivt til værks ved at identificere forskellige fænomener, som var fremtrædende og derefter formulerede forskellige koder ud fra vores observationer. Efterfølgende begyndte vi at læse litteratur for at finde teoretiske perspektiver, som kunne hjælpe med at belyse de observationer, vi havde gjort os. (Karpatschof, 2020, s. 577-578) Ud fra teorien lavede vi flere forskellige koder. Vores koder bestod af *parrent nodes*, som de primære koder og *child nodes*, når nogle *parrent nodes* krævede yderligere underkategorier. Efter etablering af vores kodningsstruktur, oprettede vi et masterdokument, som alle i gruppen brugte til hver deres kodning af interviews. På denne måde kunne vi sikre en konsistent tilgang på tværs i gruppen (Karpatschof, 2020, s. 578). I tilfælde af at der opstod nye koder, blev disse tilføjet på tværs i gruppen og til et nyt masterdokument til næste kodningsrunde.

Da alle 10 interviews var færdigkodet, blev dokumenterne samlet og integreret, eller *merged*, i ét stort samlet dokument. Ved at benytte os af dette struktureringsværktøj sikrede vi en holistisk analyse af vores empiri, hvor alle perspektiver fra de oplevet voldsudsatte og de fagprofessionelles, fremgik i en sammenhæng. Brugen af Nvivo, eller lignende struktureringsværktøjer benyttes typisk i projekter, med et langt mere omfattende empirisk grundlag, men gruppen fandt at dette tilvalg, styrkede det senere analysearbejde, som kunne foretages mere strømlinet, end hvis vi havde fravalgt denne metode (Karpatschof, 2020, s. 578).

Processuelle og etiske overvejelser

I processen med indsamling af empiri, har der foregået en del overvejelser om etisk forsvarlighed og hvordan vi processuelt skulle gå frem. Med blik for det valgte problemfelt som, for nogle vil være ubehageligt at tale om, er det væsentligt både at huske de formelle etiske regler og de etiske overvejelser (Brinkmann, 2020, kap 23). Som nævnt længere oppe i metodeafsnittet om ”Kontakt til informanter”, rekrutterede vi vores voldsudsatte informanter på to facebookgrupper, rettet mod enlige forældre. Ingen af vores informanter havde en relation til nogle af gruppemedlemmerne, da vi ønskede en etisk forsvarlig anonymisering af informanterne. Først og fremmest skulle vi have øje for de formelle etiske regler (Brinkmann, 2020). Disse indbefatter som nævnt en anonymisering af alle informanter, ud fra gældende GDPR-regler. Alle informanter fik forud for interviewene tilsendt en samtykkeerklæring, der indeholdt: et skriv om interviewets formål, brug af udsagn og tilgængelighed, som informanten først skulle godkende (Bilag 3). For at beskytte informanternes identiteter, er der foretaget en pseudonymisering af informanternes navne og i specialet brugt fiktive navne. Dette muliggør at informanternes udsagn kan benyttes og henvises til, under dække af deres pseudo-navne (Steensig, 2020, s. 430).

Et fænomen som psykisk vold, frembringer en række etiske dilemmaer, som forskeren skal have for øje. De informanter der identificerer sig selv som voldsudsatte, kan have stærke følelser tilknyttet de spørgsmål, som vil forekomme i interviewene. Derfor skal man som forsker stille sig selv et spørgsmål om, hvad der er moralsk forsvarligt og relevant at spørge informanten om, for at afdække problemfeltet (Brinkmann, 2020, s. 583). Er det f.eks. nødvendigt for forskningsprocessen at spørge en informant dybdegående ind til, hvilken form for psykisk vold, de er blevet udsat for, eller bede dem om at nævne konkrete situationer? Eller er det i virkeligheden dybdegående nok for netop dette projekt, at ”nøjes” med at spørge ind til, hvordan de blev mødt med deres claim, i de forskellige instanser? For netop dette projekt, var fortællingerne om, hvad informanterne var blevet udsat for, ikke nødvendigt for at vi kunne analysere problemfeltet, derfor blev alle informanter informeret om, at de ikke behøvede at uddybe specifikke situationer for os. Dette blev gjort, da vi som gruppe ikke følte at vi havde de rette kompetencer til at ”gribe” informanterne, hvis de fik en stærk følelsesmæssig reaktion på interviewspørgsmålene (Brinkmann, 2020, s. 583). Derfor blev det også gjort klart, at informanterne til hver en tid, kunne afvise at besvare et

interviewspørgsmål. Der kunne dog opstå situationer hvor informanterne blev komfortable nok i interviewsituationen og i relationen til interviewer, at de veg fra spørgsmålene og udfoldede deres livshistorie. Dette kommer dog med sit eget etiske dilemma; for når vi som forskere ikke har mulighed for at tilbyde informanterne hjælp eller støtte efterfølgende, skal man så bremse dem i deres beretning, eller lade dem fortsætte? At bede en informant om at afvige fra sin fortælling kan medføre en risiko for, at informanten, der nu er afslappet i relationen til interviewer, vil blive mere lukket, eller afvisende i sine besvarelser. Som Brinkmann forklarer i "Kvalitative metoder, en grundbog" (2020, s. 583), skal man passe på med ikke at lade sig forføre af en god fortælling. Dette var væsentligt i forbindelse med dette projekt, da vi qua vores Kandidatuddannelse i Socialt Arbejde, har en særlig interesse i at klarlægge fænomener. Derfor kunne vi blive "forført" af en informants fortælling om sine oplevelser med psykisk vold i deres relation til en tidligere partner. Til tider oplevede vi at en informant havde en følelsesmæssig reaktion til en beretning.

Vi har desuden haft blik for valg af vores videnskabsteoretiske retning. I starten af vores proces, havde vi til hensigt at være socialkonstruktivistisk i vores ontologi (altså hvilken optik vi ser problematikken ud fra), men hermeneutisk i vores metode. Dette stillede os i et dilemma, da vi skulle indsamle empiri og analysere, da hermeneutikken forudsætter at forskeren aktivt bruger sine forforståelser i tilgangen til emnet, som i specialet er psykisk vold. Forforståelserne skulle bruges i analysen sammen med informanternes historier og dermed skabe en ny forståelse. Denne måde, at tilgå feltet på står i direkte modsætning til socialkonstruktivismen, da denne ikke kan frembringe en endegyldig sandhed omkring psykisk vold. Dette var heller ikke formålet i specialet, hvilket gjorde, at vi i processen måtte arbejde med at distancere, hver vores bias og forforståelser fra emnet. (Gilje, 2017, s. 136-137)

Skema over informanter

Nedenfor fremgår et overblik over alle informanter, som vi benytter empiri fra.

Voldudsatte	
Fiktivt navn	Kendetegn ved informant
Lone	Hvor er informant fundet?: Fundet via Facebookgruppe kaldet 'Skilsmisse'.

	Baggrund: Lone har været udsat for psykisk vold og ét tilfælde af fysisk vold, som skete omkring samlivsophør. Har gået i forløb hos Danner, Lev Uden Vold og haft kontakt til mødrehjælpen og forældretelefonen. Sag: Havde en sag i familieafdeling i kommunen, familieretshuset, familieretten, byretten og landsretten fra 2019- 2023 angående samværsordning. Endte med at finde egen løsning uden om instanserne. Er blevet tilbudt samarbejdskursus i familieretshuset og i byretten. Interviewform: Der er udført et enkeltinterview online over Teams.
Marianne	Hvor er informant fundet?: Informant er fundet via Facebookgruppen kaldes 'Skilsmisse' Baggrund: Marianne har været i kontakt med Danner, forældretelefonen og børnetelefonen. Hun er blevet udsat for psykisk vold og børnene er blevet udsat for fysisk og psykisk vold. Sag: Havde en sag i familieafdelingen, familieretshuset og familieretten i 2020. Blev tilbudt samarbejdskursus i familieafdelingen og familieretshuset. Interviewform: Der er udført et enkeltinterview online over Teams.
Savannah	Hvor er informant fundet?: Informant er fundet via Facebookgruppe, kaldet 'Skilsmisse'. Baggrund: Savannah har været på krisecenter med barn pga. psykisk vold og ét tilfælde af fysisk vold. Sag: Haft sager i familieafdelingen, statsforvaltningen (forgænger for familieretshuset) og landsretten omkring 2013. Interviewform: Der er udført et enkeltinterview online over Teams.

Anna	Hvor er informant fundet?: Informant er fundet via Facebookgruppe, kaldet 'Skilsmisse'. Baggrund: Blev tilbudt plads på krisecenter, afviste dette, har gået i behandling ved Lev Uden vold og Exitcirklen. Sag: Havde samværsag i familieretshuset og familieretten i 2021. Er blevet tilbudt samarbejdskursus. Interviewform: Der er udført et enkeltinterview online over Teams.
Rasmus	Hvor er informant fundet?: Informant er fundet via Facebookgruppe, kaldet Samlivsophør'. Baggrund: Rasmus har været udsat for psykisk vold og han har informeret kommunen løbende om psykisk vold mod børnene fra moderen. Rasmus har to børn sammen med voldsudøver. Sag: Rasmus har haft en sag i familieretten, familieretshuset og kommunen. Interviewform: Der er udført et enkeltinterview online over Teams.
Mohammed	Hvor er informant fundet?: Informant er fundet via Facebookgruppe, kaldet 'Samlivsophør'. Informanten havde talepres under første interview og besvarede ikke spørgsmålene, derfor lavede vi endnu et interview. Sag: Havde en sag i familieretshuset, familieretten og politiet. Informant har opholdt sig på krisecenter. Sag startede i 2021 og er fortsat i gang. Sagen omhandlede psykisk vold og uenighed om samværsordning. Interviewform: Der er udført to interviews online over Teams.

Fagprofessionelle	
Fiktivt navn	Kendetegn ved informant

Clara og Josefine	Arbejdsplads: Krisecenter Stilling: Begge arbejder på et krisecenter. Den ene som rådgiver og den anden som kontaktperson. Hvor er informanterne fundet?: Informanterne er fundet via gruppemedlem. Interviewform: Der er udført et personligt fokusgruppeinterview.
Nadja	Arbejdsplads: Krisecenter - akademisk afdeling. Stilling: Vidensansvarlig. Hvor er informant fundet?: Informant er fundet via gruppemedlem. Interviewform: Der er udført et personligt enkeltinterview.
Maja	Arbejdsplads: Kommune – familieafdeling. Stilling: Sagsbehandler Hvor er informant fundet?: Informant er fundet via gruppemedlem. Interviewform: Der er udført et enkeltinterview online over Teams.
Joan og Mie	Arbejdsplads: Familieretshuset. Stilling: Jurist og Børnesagkyndig. Hvor er informanterne fundet?: Kontakt til informanterne er opnået via en mail til familieretshuset. Interviewform: Der er udført online fokusgruppeinterview over Teams.

2.3 Begrebsafklaring

I nedstående vil begreber, som er brugt i specialet begrebsafklares. Desuden vil den lovgivning, instanserne arbejder under skitseres.

Psykisk vold

Der eksisterer forskellige definitioner af fænomenet “psykisk vold”. De to fremherskende definitioner, som de forskellige undersøgte instanser arbejder ud fra, er henholdsvis forankret i Straffeloven og den socialfaglige definition af Lev Uden Vold. Den juridiske definition

beskriver specifikt rammerne for relationen mellem voldsudøver og voldsudsat, hvorved den socialfaglige definition fremstår bredere og beskriver relationen som “nære relationer”.

Begge definitioner klassificerer psykisk vold, som værende en adfærd der viser sig som groft krænkende og undertrykkende. Begge definitioner belyser at hovedformålet med den voldelige adfærd er at kontrollere ofret, hvorved den juridiske definition tilføjer voldformen “Negativ social kontrol”. Den juridiske definition er egnet til retslig brug, da den udover definitionen af den voldelige adfærd, belyser de strafferetlige sanktioner også (STRFL; Lev Uden Vold, u.å, C).

I vores projekt tager vi ikke udgangspunkt i en specifik definition af psykisk vold, men belyser de forskellige problemforståelser og definitioner, som de undersøgte instanser er forankret i. Vi afgrænser os fra begrebet “negativ social kontrol”, som nævnt i den juridiske definition, da denne voldsform ofte er karakteriseret ved, at den udøves kollektivt og tager derfor udgangspunkt i familier, grupper og omgangskreds som udøvere. Dynamikkerne i den negative sociale kontrol består derfor ofte af et komplekst netværk. I specialet tager vi udgangspunkt i relationen mellem to personer, der er gået fra hinanden og har haft en sag i f.eks. familieretshuset. Ydermere beskriver begge definitioner af psykisk vold, som værende kontrollerende adfærd i sig selv og derfor anses det unødvendigt, at inddrage negativ social kontrol i vores speciale (Mealor, 2023, s. 8).

Voldsudsat og voldsudøver

Når vi benytter begrebet voldsudsat eller offer, forholder vi os ikke til, hvorvidt de interviewede reelt, har været udsat for vold eller validiteten i deres narrativer. Ej heller om deres oplevelser lever op til definitionen af psykisk vold. Det samme gør sig gældende, når vi benytter begrebet, voldsudøver eller krænker. Vores informanter har selv henvendt sig til vores opslag og derfor interviewes under deres formodede virkelighed som voldsudsat og at de har en voldudøver.

Samlivsophør

Når vi benytter os af begrebet “samlivsophør” så dækker begrebet både over par, som har levet sammen uden at være gift, samt par som har levet sammen i et ægteskab. Herved skelnes der ikke mellem et samlivsophør og ægteskabsophør.

Lev Uden Vold

Lev Uden Vold er Danmarks nationale enhed, som beskæftiger sig med vold i nære relationer. Organisationen har forskellige tilbud og rådgivning til voldsudsatte, voldsudøver og fagpersoner. Lev Uden Vold anses for at være en videns aktør med specialiseret viden om vold i nære relationer, som indsamler, kortlægger og deler viden om emnet. (Lev Uden Vold, u.å. A)

I 2018-2021 har Lev Uden Vold faciliteret efterværnsgrupper for personer, der tidligere har været udsat for vold. Flere af de voldsudsatte der medvirker som informanter i dette speciale, har fortalt i positive vendinger om den behandling, de har modtaget i Lev Uden Vold. For at kunne deltage i efterværnstilbuddet var der flere kriterier, der skulle opfyldes, og disse kriterier blev vurderet af en voldsfaglig psykolog eller psykoterapeut. Kriterierne bestod bl.a. af at den voldsudsatte skulle komme med konkrete eksempler på volden, at deltageren skulle være ude af forholdet med sin voldsudøver, og deltageren skulle have stabilitet nok i sit liv til at være i stand til at indgå i et gruppeforløb og være modtagelig over for behandling. (Lev Uden Vold, 2021) Disse efterværnsgrupper er aktuelt ikke et tilbud mere, grundet manglende finansiering. Der udbydes fortsat et behandlingsforløb til voldsudøveren (Lev Uden Vold, u.å. B).

Exitcirklen

Dette er en NGO fra 2014, som tilbyder terapi-og samtale grupper til mænd og kvinder der har været udsat for psykisk vold, samt andre voldsformer. Deres behandlingstilbud består af gruppeterapi, som voldsudsatte, kan blive visiteret til, hvis man under visitationssamtalen møder kriterierne De voldsudsatte, kan også deltage mod egenbetaling hvis de ikke opfylder alle kriterierne. Exitcirklen arbejder med en model der hedder psykisk vold modellen, som er ti kognitive trin ud af psykisk vold (Exitcirklen.dk, u.å.).

2.3.1 Præsentation af lovgivningen instanserne arbejder under

I nedenstående vil lovgivningen hos familieretshuset, familieafdelingen og krisecentret præsenteres. Præsentationen vil tage udgangspunkt i, hvilken lovgivning instanserne hver især arbejder ud fra, når instanserne møder voldsramte familier.

Familieretshuset

Familieretshuset er en statslig myndighed, som åbnede i 2019. Instansen har til hovedopgave f.eks., at vurdere samvær, forældremyndighed og adoption (Familieretshus, u.å. A).

familieretshuset har til formål, jf. Familieretshuslovens §1, stk. 1 (herefter forkortet FHL), at: *“(…). Yde støtte til børn, der er berørt af familieretlige problemstillinger, med henblik på at sikre barnets trivsel. Familieretshuset skal sætte barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse i første række.”*. Afgørelserne familieretshuset laver skal være ud fra, hvad der er det bedste for barnet og sikre at barnet f.eks. bliver beskyttet mod vold eller være vidne til vold, jf. FHL §1, stk. 2. Afgørelserne kan være omhandlende f.eks. samvær, - eller bopæl på barnet, jf. FHL §2, stk. 1.

Når der modtages en sag, er familieretshuset forpligtet, jf. FHL kapitel 2, til at screene sager alt efter om sagen er en §5, §6 eller §7 sag. Ifølge vejl. nr. 9404 af 26.06.2020, punkt 1 defineres §5, §6 og §7 sager på følgende måde:

1. §5 sager defineres som enkle sager, hvor forældrene er enige, men blot vil have registeret en aftale. Grundet parternes enighed afsluttes disse sager hurtigt i familieretshuset, derfor er der tale om enkle forløb, jf. FHL §5.
1. §6 sager defineres, som mindre enkelte sager, hvor forældrene modsat i §5 sager, ikke kan blive enige om en aftale. Familieretshuset skal via en konflikthåndterende tilgang møde forældrene og rådgive samt støtte dem i at finde den bedste løsning for barnet og familien. Hvis familien ikke gennem rådgivning kan blive enige om sagens udfald, belyser familieretshuset sagen, - og enten træffer afgørelse eller videregiver sagen til Familieretten afhængig af afgørelsens juridiske kompleksitet eller sagens faktiske problemstillinger, jf. vejl. nr. 9404 af 26.06.2020, punkt 1. Familieretten hører under Danmarks Domstole og er særskilt familieretshuset (Danmarks Domstole, 2023). Kendetegnet ved §6 sagerne, er dermed, at forældrene er uenige om en aftale, men

udover uenigheden er familien ikke påvirket af komplekse problemstillinger, jf. FHL §6.

2. §7 sager defineres, som komplekse sager, hvor sagen udover uenighed mellem forældrene, om f.eks. barnets bopæl, samvær eller forældremyndighed, er påvirket af øvrige risikofaktorer for barnets trivsel. Risikofaktorerne kan f.eks. være psykisk sygdom, misbrug eller vold. I disse sager møder familieretshuset familien med en tværfaglig tilgang, hvor barnets bedste er styrende. Familieretshuset skal kontakte handlekommunen for at afdække om der er behov for et samarbejde, jf. vejl. nr. 9404 af 26.06.2020, punkt 6,2. Familieretten træffer afgørelse i disse sager, når Familieretshuset har oplyst sagen, jf. FHL §7.

De ovenstående sagsdefinitioner fastlægges af familieretshuset i en indledende screening, men sagen kan omvisiteres under behandling af sagen, med enkelte undtagelser, jf. FHL §6, stk. 2. Ifølge vejl. nr. 9404 af 26.06.2020, punkt 3,3, skal medarbejderen under screeningen have et særligt fokus på, om der har været psykisk vold eller aktuelt er vold mellem forældrene eller over for barnet. Før screeningen har den ene part sendt et ansøgningsskema til familieretshuset (Familieretshuset, u.å. B). Alt afhængig af hvilket ansøgningsskema der udfyldes, skal den ene part afkrydse, om der har været psykisk vold mellem forældrene eller mod barnet (Familieretshuset, u.å. C).

Familieretshuset kan indkalde begge forældre til et møde, dog skal familieretshuset undgå fælles møder, hvis den ene forælder eller barnet har været udsat for voldelig adfærd fra den anden forælder. Medmindre forælderen har samtykket til at mødet afholdes sammen, jf. FHL §10, stk. 2. Forståelsen af vold er ikke kun i en strafferetlig forstand i FHL, men beskrives som en *“adfærd, der medfører, eller som sandsynligvis medfører, fysisk, seksuel, psykisk eller økonomisk overlast eller lidelse for offeret, herunder trusler om sådanne handlinger, tvang eller vilkårlig frihedsberøvelse”*, jf. vejl. nr. 9404 af 26.06.2020, punkt 9,1.

Familieafdelingen

Familieafdelingen er en kommunal myndighed, som findes i alle 98 kommuner i Danmark (Aftale om strukturreform, 2004). Familieafdelingen sagsbehandler efter Barnets lov og har til formål, jf. Barnets lov §1, stk. 1, nr.1), (herefter forkortet BL), at: *“At tilbyde børn og unge og deres familier rådgivning, hjælp og støtte for at forebygge sociale problemer.”* Gennem underretningspligterne i BL kapitel 16 modtager familieafdelingen sager og skal afklare om barnet, eller den unge har behov for særlig støtte, jf. BL §136, stk. 1.

Familieafdelingen skal træffe afgørelse om en børnefaglig undersøgelse, jf. BL kapitel 3, når f.eks. et barn eller ung har opholdt sig med en forælder på en boform efter §109 eller §110 i Lov om social service (herefter forkortet SEL), grundet vold i hjemmet og forælderen vælger at vende retur til det voldelige miljø, jf. BL §20, stk. 1, 3). Den børnefaglige undersøgelse skal bidrage til at finde ud af, om der er grundlag for støtte overfor familien eller barnet, samt hvilken støtte som kan hjælpe barnet (Ankestyrelsen, 2024). Familieafdelingen kan tilbyde forskellige støtteforanstaltninger f.eks. praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet, jf. BL §32, stk. 1, nr. 2.

Familieafdelingen kan blive kontaktet af familieretshuset for at afklare om sagen i familieretshuset skal visiteres som en §6 eller §7 sag, jf. vejl. Nr. 9254 af 20.03.2019, punkt 2,1. Formålet med samarbejdet mellem de to instanser er, at familieretshuset skal tage højde for samarbejdet i sagsbehandlingen og for at familieafdelingen bliver gjort opmærksomme på, at en familie har en sag ved familieretshuset, jf. vejl. Nr. 9254 af 20.03.2019, punkt 3,1.

Krisecenter

I Danmark kan en kvinde gøre ophold på et krisecenter, hvis hun er omfattet af SEL §109, stk. 1:

“Kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold og trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og de modtager under opholdet omsorg og støtte”.

De forskellige krisecentre kan være private/selvejende og få driftstilskud fra kommunen eller være kommunalt ejet. I specialet har vi interviewet et non-profit krisecenter, der støttes via fonde, erhvervsdonationer, puljer og private bidrag. På krisecentret får den voldsudsatte en

kontaktperson og i samarbejde med kontaktpersonen laves en plan, som skal styrke den voldsudsatte til at bryde ud ad volden. Krisecentret bistår også den voldsudsatte i kontakten med offentlige myndigheder f.eks. familieretshuset og/eller familieafdeling. Hvis voldsramte medbringer børn på krisecentret, vil barnet få en børnekontaktperson. (Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, Krisecenter, 09.02.2024)

Ankestyrelsen

Ankestyrelsen er en uafhængig dansk myndighed under Social-, Bolig- og Ældreministeriet, som har til opgave at behandle klager af administrative afgørelser truffet i offentlige myndigheder, f.eks. kommunen. Ankestyrelsens kerneopgave er at sikre borgernes retssikkerhed, jf. Retssikkerhedsloven §2, stk. 1, som sikrer at borgernes sager bliver behandlet ens. Størstedelen af de sager der træffes afgørelser i, hører under Social- og beskæftigelsesområdet, men de træffer også afgørelser i sager på børn- og ungeområdet, navnlig ift. tvangsanbringelser. Ifølge Ankestyrelsens hjemmeside (Ankestyrelsen.dk, 2023) traf styrelsen afgørelser i ca. 47.500 sager i 2022, hvoraf 18.600 af disse var under Social- og beskæftigelsesområdet, mens 4.200 omhandlede sager om børn og unge. Derudover fungerer Ankestyrelsen som en vejledende instans til andre myndigheder ift. gældende praksis i de sager de typisk træffer afgørelse i.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen er en myndighed der arbejder indenfor det sociale serviceområde, herunder børn- og unge, udsatte grupper og handicapområdet, i forhold til udvikling, rådgivning og implementering. De tilbyder derudover forskellige serviceydelser, med henblik på det sociale område, jf. SEL. De har til bl.a. til opgave at finde løsningsforslag til forskellige arbejdsopgaver indenfor det socialpolitiske felt (Socialstyrelsen.dk, u.å. A). Ved udvikling af socialpolitik bidrager styrelsen bl.a. regeringen, ved at rådgive om de sociale udfordringer og forhold der ses i landet. Ved deres udvikling af det socialpolitiske område, kan Socialstyrelsen yde støtte og vejledning til forskellige instanser, i hvad der rører sig på feltet, så man kan sikre en mere effektiv og kompetent arbejdsgang på det sociale arbejdes felt. På børne- og familieområdet har styrelsen til ansvar at udvikle indsatser der understøtter arbejdet

med børn og familier i udsatte positioner og vejlede instanserne i, hvordan de bedst arbejder med disse grupper.

Socialstyrelsens arbejder ud fra en definition af vold i nære relationer, der lyder således:

Vold er en handling eller trussel, der – uanset formålet – kan krænke en anden persons integritet. Eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt. Handlingen overskrider samfundets love og normer.

(Socialstyrelsen.dk, 2018)

Og Socialstyrelsen fortæller på deres hjemmeside videre at, “*Psykisk vold er alle de måder, en person kan skade, skræmme, krænke, styre og dominere andre ved hjælp af en bagvedliggende magt eller trussel.*” (Socialstyrelsen.dk, 2018)

DEL 3: TEORI

I dette afsnit vil vi præsentere analysens teoretiske rammeværk, heri teori fra Carol Lee Bacchi, Donileen R. Loseke og David Brown præsenteres. Der vil desuden redegøres samt argumenteres for de teoretiske valg løbende.

3.1 Carol Lee Bacchi

Carol Lee Bacchi er en canadisk-australsk politolog, som har udarbejdet en teoretisk tilgang til analyse af politik. Set fra Bacchis’ teoretiske perspektiv så er det ikke, måden politiske statements fremskrives på i direkte form, der siger noget om den oprindelige problemrepræsentation, som er til stede. I stedet påpeger Bacchi, at måden hvorpå politikere italesætter et problem, skaber bestemte mulige løsninger. Der skal altså undersøges det usagte i problemfortællingen, fordi mennesker ifølge Bacchi er styret af problemfortællinger og ikke af selve politikkerne (Bacchi, 2009, s. 1-2). For analysen af problemrepræsentationen har Bacchi udarbejdet seks spørgsmål:

1. What’s the ‘problem’ represented to be in a specific policy?
2. What presuppositions or assumptions underlie this representation of the ‘problem’?

3. How has this representation of the 'problem' come about?
4. What is left unproblematic in this problem representation? Where are the silences? Can the 'problem' be thought about differently?
5. What effects are produced by this representation of the 'problem'?
6. How/where has this representation of the 'problem' been produced, disseminated and defended? How could it be questioned, disrupted and replaced? (Bacchi, 2009, s. 2)

Formålet med første spørgsmål er at identificere problemrepræsentationen, som i specialet omhandler psykisk vold. Ud fra spørgsmålet skal det analyseres, hvordan psykisk vold formes og beskrives politisk (Bacchi, 2009, s. 2-3). Spørgsmål 2 undersøger de 'presuppositions' som gør, problemrepræsentationen omkring psykisk vold mulig. For at undersøge, hvordan problemrepræstationen bliver muliggjort, skal der analyseres på de fremtrædende dikotomier, kategoriseringer og nøglebegreber som politikken indeholder (Bacchi, 2009, s. 5). Spørgsmål 3 omhandler de bagvedliggende årsager til hvorfor problemrepræsentationen er fremskabt (Bacchi, 2009, s. 10). Spørgsmål 4 omhandler de usagte ting om problemrepræsentationen (Bacchi, 2009, s. 12). Sidst i spørgsmål 5 skal der undersøges de diskursive, -subjektiveringseffekter og levede effekter den skabte problemrepræsentation skaber for øvrige grupper i samfundet (Bacchi, 2009, s. 15). Vi afgrænser os fra brug af spørgsmål 6, da udfordringen ved problemrepræsentation vil belyses med Donileen R. Loeskes teori i stedet.

Bacchi's teori og forståelse af problemrepræsentation trækker på Michel Foucaults forståelse (Bacchi, 2009, s. 5). Da vi ønsker at belyse magtstrukturerne, omkring anerkendelsen for psykisk vold, vil Foucaults tese om subjektivitet og pastoralmagt inddrages i diskussionen (Villadsen, 2004, s. 614). Bacchi's teori i vores speciale bliver brugt til at belyse, hvordan at psykisk vold italesættes politisk og har ændret sig over tid, da Bacchi har fokus på, hvordan nogle problemer såsom psykisk vold bliver italesat.

3.2 Donileen R. Loeske

Donileen R. Leseke er en amerikansk professor i sociologi (University of south Florida, u.å.), som har udviklet en teori, omhandlende hvordan der opnås et succesfuldt konstrueret socialt problem. Teorien beskriver hvilke elementer, som der skal være til stede, for at skabe et socialt problem samt hvilke strategier, der kan anvendes for at overbevise offentligheden om et socialt problem (Leseke, 2011, kap 8).

Losekes teori, bruges som analytisk ramme i analysedel 2, hvor der undersøges hvilke strategier der kan muliggøre, at psykisk vold, som fænomen bliver accepteret af offentligheden. Der er desuden fokus på hvilke ulemper nogle af strategierne kan have for, personer som oplever sig udsat for psykisk vold og deres møde med familieretshuset, familieafdeling og krisecenteret. Gennem empiriindsamlingen er det tydeligt, at både de personer, der føler sig udsat for vold og før nævnte instanser har hver deres problemforståelse af psykisk vold og deraf en mulig forskellig håndtering af fænomenet. Losekes teori er behjælpelig til at kunne identificere disse og de forskellige elementer i, hvorfor *claimet* om psykisk vold har svært ved at opnå en reel anerkendelse. Desuden synliggør teorien en dybere forståelse af kompleksiteten af fænomenet psykisk vold (Loseke, 2011, kap 8). Ligesom Bacchi bruges Loeskes teori til at belyse objektive forståelser af psykisk vold mellem forældre, dog fokuserer Loeskes teori på selve opnåelsen af det sociale problem, hvor Bacchi, som tidligere beskrevet fokuserer på det usagte i en problemrepræsentation (Bacchi, 2009). Begge teorier bruges ud fra en primært socialkonstruktivistisk forståelse.

3.3 David Brown

Som det teoretiske rammeværk for analysedel 3 bruges David Browns teori (1983) til at præcisere de grundlæggende kendetegn, vi har fundet i vores empiri. Teoretisk tager analysedel 3 primært udgangspunkt i Browns studie “Managing conflict at organisational interfaces “ hvor han har valgt at fokusere på samarbejde mellem organisationer også kaldet grænseflader “interfaces”.

Grænseflader

Brown refererer begrebet “grænseflader” til det fænomen, der foregår i samarbejdet mellem organisationerne. Brown fokuserer på at der i grænsefladerne er organisationsrepræsentanter også kaldet frontlinjemedarbejdere, som er med til at påvirke de handle-mønstre og kommunikation som er med til at danne for meget, for lidt eller produktive konflikter mellem organisationerne. I dette projekt vil en organisationsrepræsentant være en sagsbehandler, krisecentermedarbejder eller andre fagprofessionelle, som skal samarbejde, når en voldsramt står i en situation, hvor flere forskellige instanser er involveret (Brown, 1983, s. 221-226).

En grundlæggende antagelse i Browns teori om grænseflader er at begrebet deles op i tre forskellige definitioner med forskellige funktioner, heri overensstemmende grænseflader, overorganiserede grænseflader og underorganiserede grænseflader (Brown, 1983, s. 226).

Overensstemmende grænseflade

Brown påpeger i sin teori, at det optimale samarbejde for organisationer er de overensstemmende grænseflader, da disse kategoriseres som en organisering, der formår at arbejde tværsektorielt og vise gensidig forståelse for hinanden (Brown, 1983, s. 226).

Overorganiseret grænseflade

En overorganiseret grænseflade er egnet til at kategorisere et samarbejde, hvor organisationen har en markant stram og formel regulering. Dette går udover organisationernes mulighed for at udforske organisatoriske forskelle i samarbejdet. Grænseflader der er så stramt organiseret, har problemer med at vise fleksibilitet og reagere på skriftende forhold. Ydermere kan der opstå barrierer ved at iagttage andre organisationers interesser, hvilket går udover fleksibilitet og innovation (Brown, 1983, s. 225).

Underorganiseret grænseflade

En underorganiseret grænseflade er egnet til at kategorisere et samarbejde som tillader organisationsrepræsentanterne, at trække sig fra eventuelle uenigheder og kan give en følelse af at være uafhængig af andre instanser uden at være det i realiteten. Grænsefladen vil modsat den overorganiserede grænseflade have mangel på en formel koordinering og regulering. Underorganiserede grænseflader søger at undgå spændinger, som på længere sigt forstærker grænsefladen yderligere. Derfor vil der i denne grænseflade være minimal kommunikation mellem de forskellige organisationer, hvilket også giver problemer med at vise gensidig afhængighed og effektiv fordeling af ansvar og mål (Brown, 1983, s. 226).

Konfliktbegrebet

Begrebet ”konflikt” indgår som en central pointe i Browns teori.

Brown deler begrebet yderligere op i for meget og for lidt konflikt, som kan opstå i samarbejdet i grænsefladerne. Det ideelle er ifølge Brown, når der er passende mængde konflikt, der fremmer forståelse og anerkendelse af hinandens interesser i samarbejdet (Brown, 1983, s. 221-223).

For lidt konflikt

Dette begreb er egnet til at forstå de mekanismer der figurerer, når der er for lidt konflikt i grænsefladerne. Når der for meget konflikt, så er det ofte på baggrund af undertrykkelse af forskelle i samarbejdet. I dette tilfælde kan sådan et samarbejde føre til, at organisationer velvidende skjuler forskelle, som er vigtige for at arbejde med problemstillingen og kan have store konsekvenser for de borgere (voldsudsatte i vores tilfælde), som problemstillingen omhandler. For lidt konflikt er også kendetegnet ved at organisationerne kan risikere at trække sig for at undgå forskelle der kan skabe uenigheder og dermed isolere sig. Organisationerne opretholder derfra en falsk forestilling om at være uafhængige af hinanden og derfor undgår, at kommunikere med hinanden (Brown, 1983, s. 221-223).

For meget konflikt

For meget konflikt er egnet til at forstå de mekanismer, der opstår når nogle organisationer har uenigheder med hinanden, der kan eskalere til direkte modsætninger af hinanden. Dette er også kendetegnet, som det Brown kalder for interorganisational krigsfærd og skyldes ofte domæne konflikter. Dermed vil organisationerne miste tilliden til hinanden, hvilket ifølge Brown, er helt essentielt for et tværfagligt- og sektorielt samarbejde. Når der er konflikter mellem organisationer, så kan det være en trussel for autonomien eller overlevelse af organisationen (Brown, 1983, s. 221).

Produktive konflikter

Brown beskriver, at produktive konflikter er afgørende for samarbejde mellem organisationer. Produktive konflikter opstår, når organisationsrepræsentanterne sammen formår at vise interesse for hver organisation og udforske forskellighederne sammen. På denne baggrund skabes en ny fælles grænseflade. Desuden skal organisationsrepræsentanterne skabe et fælles sprog, hvor de forstår hinanden (Brown, 1983, s. 226).

De ydre faktorer

Brown har i sit teoretiske rammeværk, fokus på de forskellige ydrefaktorer, som kan påvirke organisationerne, hvilket f.eks. afspejles i det velkendte begreb ”det handlingsmæssige råderum”. Det handlingsmæssige råderum skal ses som et begreb, der beskriver de rammer,

som en organisation skal opfylde for at løse en opgave (Svensson, Johnsson, & Laanemets, 2009, s. 10). De ydre faktorer kan vise sig i form af politiske, økonomiske og kulturelle diskurser i samfundet (Brown, 1983, s. 214). Ydermere finder vi det relevant at bruge Browns teori om grænseflader og konflikt i vores analyse af de forskellige instansers samarbejde, da det kan give os et indblik i hvordan de forskellige forståelser af vold, skaber forskellige former for konflikter i praksis i samarbejdet om håndteringen af psykisk vold.

DEL 4: ANALYSE

Følgende afsnit vil være specialets analyse. Analysen er bygget op ud fra de tre skitseret arbejdsspørgsmål, som analyseres ud fra indsamlet empiri og fra førnævnte teorier.

4.1 Hvordan problematiseres psykisk vold politisk?

I følgende analysedel bestræber vi os på at sammenfatte et longitudinelt studie, hvor der laves en historisk dokumentanalyse af regeringens indsats mod vold i nære relationer. Vores primære empiri til denne analysedel består af en handlingsplan fra 2014 kaldt: "*Indsats mod vold i familie og i nære relationer*" (Regeringen, 2014) og den anden er den nuværende regerings handlingsplan kaldt: "*Handlingsplan mod partnervold og partnerdrab fra 2023-2026*" (Regeringen, 2023). Selve titlen på handlingsplanen fra 2023 vil blive uddybet i analysedel 2. Ydermere vil vi lave et historisk afsæt af begrebet "psykisk vold".

Analysen har til formål at udfolde og dokumentere voldsformens *framing* over tid. Analysens teoretiske rammeværk tager udgangspunkt i Carol Lee Bacchis "What's the Problem (Represented to Be)?" (Bacchi, 2009). Teorien har til hensigt at udfolde, hvordan problemet med psykisk vold bliver forstået og håndteret politisk, samt hvilke diskurser og magtrelationer, der er på spil i udformningen af løsninger på samfundsproblemet.

4.1.1 Historisk tilbageblik på psykisk vold før handlingsplanen i 2014

Før publiceringen af handlingsplanen 2014 bad Ministeriet for Ligestilling og Kirke, konsulentvirksomheden Rambøll Management Consulting, om at evaluere på de forudgående nationale handlingsplaner på voldsområdet. Rambøll konkluderede bl.a. at flere danskere

ville skride til handling ved mistanke om fysisk vold end ved psykisk vold. Rambøll skrev desuden at:

Resultaterne indikerer, at der er forskel på den status, de to typer af voldsudøvelse har, hvilket kan hænge sammen med de mere entydige og synlige spor, fysisk vold kan sætte. Generelt er der også færre, som ville afholde sig fra at handle af den grund, at det er et privat anliggende.

(Rambøll, 2013, s. 4)

Konklusionerne fra Rambølls evaluering inddrages, da handlingsplanen udkom kort efter og det antages at evalueringen, bl.a. har påvirket, hvordan vold i nære relationer efterfølgende blev italesat i handlingsplanen fra 2014.

Desuden blev voldsformen "psykisk vold" skrevet mere skjult tidligere. F.eks. i den nationale strategiplan fra 2010, nævnes det, at Strafferetsplejeudvalget skal overveje ændringer for at beskytte ofrene og der skrives direkte: "*Udvalget skal samtidig overveje, om der bør indføres en ordning med GPS-overvågning af voldelige eller truende mænd*" (Regeringen, 2010, s. 16). Den større tilbøjelighed til at handle, når det gælder fysisk vold, indikerer også en vis form for manglende stillingtagen til psykisk vold, som dermed kan forhindre effektiv håndtering af voldsformen. Dette adresseres yderligere i analysedel 3. I citatet beskrives at der er to former for adfærd; en voldelig eller en truende adfærd. Hvis ordene "*truende mænd*" ville blive brugt i handlingsplanen fra 2023, vil adfærden sandsynligvis beskrives som psykisk vold. Dog nævnes voldsformen ikke direkte i strategiplanen.

Senere i den nationale strategiplan fra 2010 nævnes der: "*10 procent af alle unge kvinder og knap 4 procent af unge mænd i kæresteforhold i alderen 16-24 år har været udsat for vold fra en nuværende eller tidligere kæreste*" (Regeringen, 2010, s. 23). Regeringen henviser til en undersøgelse fra Statens Institut for Folkesundhed fra 2008 vedr. deres udsagn, af hvor mange, der rammes af kærestevold. Selve undersøgelsen som der henvises til, indeholder konkret data samt udtryk om de forskellige voldsformer, herunder psykisk vold. Dog inddrager regeringen fortsat ikke begrebet psykisk vold i den nationale plan (Schütt, Frederiksen & Helweg-Larsen, 2008).

Det tydeliggøres via ovenstående eksempler, at psykisk vold tidligere har været skjult fra politisk side, selvom der fandtes data på at voldsformen eksisterede. I handlingsplanen fra 2014, er det første gang ordene "psykisk vold" direkte fremgår i en national handlingsplan i

Danmark. I den forbindelse er det vigtigt at påpege at psykisk vold ikke, på daværende tidspunkt var kriminaliseret og netop denne manglende retslige erkendelse af fænomenet “psykisk vold”, muligvis har problematiseret italesættelsen af voldsformen politisk, som en klar ulovlig handling. Modsat psykisk vold, nævnes fysisk vold flere gange i tidligere nationale handlingsplaner, f.eks. i strategiplanen fra 2010 (Regeringen, 2010). Den fysiske voldsform blev kriminaliseret i Danmark i februar 1866 og har derfor haft indpas i markant flere år (Almindelig borgerlig Straffelov af 10. februar, 1866).

4.1.2 Internationalt blik

I 2014 tiltrådte Danmark en konvention, som var en international aftale, om at beskytte, samt forebygge vold mod kvinder i hjemmet. Denne konvention, som er vedtaget af flere lande kaldtes “Istanbulkonventionen” og har været grobund for en global enighed om et behov for at bekæmpe vold mod kvinder. Danmark har qua deres underskrift af konventionen forpligtet sig til, at implementere konventionens bestemmelser i dansk lovgivning. I konventionens Artikel 33 fremgår: *“Artikel 33 – Psykisk vold. Parterne træffer de lovgivningsmæssige eller andre foranstaltninger der er nødvendige for at sikre, at det er strafbart med forsæt at forøve alvorlig skade på en persons psykiske integritet ved anvendelse af tvang eller trusler.”* (Europarådets Traktatserie – nr. 210, s. 14). Det fremgår tydeligt, at Danmark med tiltrædelsen af konventionen skal have lovmæssige eller andre foranstaltninger, som sikrer at det er strafbart, helt specifikt at udøve psykisk vold (Europarådets Traktatserie – nr. 210). Fem år efter tiltrædelsen af konventionen udgiver Ministeren for ligestilling en handlingsplan i 2019, hvor der fremgår: *“Derfor kriminaliserer regeringen psykisk vold med en selvstændig bestemmelse i Straffeloven og igangsætter en række initiativer til bekæmpelse af psykisk og fysisk vold i nære relationer”* (Minister for Ligestilling, 2019, s. 5). I de efterfølgende handlingsplaner er psykisk vold blevet kriminaliseret.

Disse ændringer både internationalt samt nationalt, skal ses i en sammenhæng med resterende analyse. Der er valgt at fokusere på en handlingsplan fra 2014 og 2023, for at tydeliggøre kontrasterne fra første gang psykisk vold blev direkte italesat politisk og til efter psykisk vold blev kriminaliseret.

4.1.3 Hvilke problemrepræsentationer indeholder handlingsplanerne?

I følgende analysedel, bliver der analyseret på hvordan psykisk vold, som fænomen bliver fremstillet i de to handlingsplaner og hvilke konceptuelle logikker “*presuppositions*”, som er underliggende for problemrepræsentationen og gør den mulig. Der gøres brug af udsagn fra begge handlingsplaner gennem analysen. Først analyseres problemrepræsentationen i handlingsplanen fra 2014, derefter handlingsplanen fra 2023. Sidst analyseres der på, om der forekommer *dikotomier*, *kategoriseringer* og *nøglebegreber* i handlingsplanerne.

Hvad er problemrepræsentationen ved psykisk vold i handlingsplanen “Indsats mod vold i familie og i nære relationer” fra 2014?

I forordene til handlingsplanen fra 2014 står der:

Vold i familien og i nære relationer findes i alle samfundslag. Den skaber utryghed, medfører sundhedsproblemer, tab af velfærd, og den begrænser den enkeltes livskvalitet og livsudfoldelse. For kvinder kan det dreje sig om vedvarende psykisk og fysisk vold som del af en omfattende kontrol- og magtudøvelse i parforholdet. For mænd, der udsættes for fysisk og psykisk vold fra en kvindelig partner, er der den ekstra barriere, at partnervold mod mænd er om muligt endnu mere tabubelagt, end den er for kvinder.

(Regeringen, 2014, s. 7)

I ovenstående citat beskriver den daværende regering, at vold findes i alle samfundslag, samt hvilke konsekvenser volden har for det ramte menneske. Kønnene adskilles og der beskrives, hvilken voldsform kønnene rammes af. Der nævnes at begge køn bliver ramt af psykisk vold, men ordlyden omkring kønnene og volden er forskellig. Der tydeliggøres, at kvinder rammes af en vedvarende, både psykisk og fysisk vold og problematikken med manden er, at han også rammes af fysisk og psykisk vold, men at manden oplever volden mere tabuiseret end kvinden. Regeringen skaber dermed en forestilling til læseren om, at problematikken er forskellig mellem kønnene, samt medvirker til at manden formes som et potentielt offer.

Senere i handlingsplanen fra 2014 beskrives der: “*Mænd udsættes oftest for psykisk vold fra deres partner. Mænd har mange af de samme følelser og oplevelser som voldsudsatte kvinder, herunder følelse af skam, tab af selvværd og manglende mod til at bryde ud af det voldelige forhold*” (Regeringen, 2014, s. 16). Der oplyses, at mænd oftest udsættes for

psykisk vold og at volden påvirker manden på samme måde, som når kvinden rammes. Der forsøges igen at lave en sammenligning mellem kønnene, når regeringen påpeger at voldskonsekvenserne er de samme mellem kønnene. Der forsøges dermed at skabe en fortælling hos læseren om, at når manden udsættes for vold, er det oftest psykisk vold, som han udsættes for. Regeringen forsøger altså med sprogbrugen at ændre en forestilling i befolkningen omkring at den traditionelle forståelse af, hvad en mand er, skal ændres. For at bryde tabuiseringen, må vi forstå, at mænd har følelser og at de bliver ramt på samme måde som kvinder, når de udsættes for psykisk vold.

Udover ovenstående er der beskrevet i handlingsplanen, at: *“der gennemføres skolekonkurrencer om kærestevold med henblik på at oplyse unge og involvere dem i en debat om, hvad der er acceptabel og uacceptabel opførsel mellem kærester”* (Regeringen, 2014, s. 11). Regeringen vil altså med skolekonkurrencer lære unge omkring en sund og usund relation mellem kærester. Fra regeringens side skabes der en meningsdannelse, om at de unge ikke kender forskellen på, hvornår de udøver psykisk vold mod den anden og hvornår de ikke gør. Regeringen forsøger sig derved at skabe en forebyggende tankegang hos potentielle ofre, så de unge bliver bedre til at sætte grænser og komme væk fra kontrollerende kærester.

Det kan analyseres, at der i handlingsplanen fra 2014 skabes meningsdannelser og nye opfattelser omkring psykisk vold i nære relationer. Problematikken omkring psykisk vold er, at den er uhåndgribelig, fordi det handler om en usund eller sund adfærd, f.eks. i kommunikationen. Når den psykiske vold rammer kvinder, er det gennem kontrol og når den rammer mænd, har de svært ved at søge hjælp, grundet en frygt for stigmatisering. Benævnelsen af problematikkerne tydeliggør at politikkerne ikke er “problem solvers”, men adresser problematikkerne og skjult afventer befolkningens aktive deltagelse “to get it fixed” (Bacchi, 2009, s. 3).

Hvad er problemrepræsentationen ved psykisk vold i “Handlingsplan mod partnervold og partnerdrab fra 2023-2026”?

I følgende afsnit vil der ligeledes analyseres på problemrepræsentationen ved psykisk vold, nu med udgangspunkt i handlingsplanen fra 2023. Der vil løbende inddrages konklusioner fra ovenstående analysepunkt, for se om fænomenet psykisk vold italesættes anderledes.

I indledningen fra handlingsplanen fremgår:

(...) Kvinder er særligt udsatte. Flere kvinder udsættes for psykisk vold. Kvinder udsættes oftere for grov fysisk vold. Og alt for mange kvinder dræbes hvert år af deres partner eller ekspartner. Det er drab, der kan forebygges ved at sætte ind over for partnervold.

(Regeringen, 2023, s. 7)

Der beskrives i ovenstående citat, at kvinder er særlig udsatte for fysisk og psykisk vold. Desuden beskrives, at alt for mange kvinder dræbes hvert år og drabene kan forebygges ved indsatser mod partnervold. Modsat handlingsplanen fra 2014, beskriver den nyeste handlingsplan, at kvinder oftere er udsat for både fysisk og psykisk vold. Problemrepræsentation har altså ændret sig siden 2014. Nu rammes kvinder oftest af begge voldsformer.

Desuden laves der i den nyeste handlingsplan en parallel til drab, som ikke er lavet i handlingsplanen fra 2014. Skiftet af retorikken omkring psykisk vold tydeliggør, at problemrepræsentationen omkring psykisk vold, har ændret sig politisk. I 2014 medførte psykisk vold en nedsat livskvalitet: *“utryghed, medfører sundhedsproblemer, tab af velfærd, og den begrænser den enkeltes livskvalitet og livsudfoldelse”* (Regeringen, 2014, s. 7), men i 2023 risikerer psykisk vold at gå forud drab. På Danners hjemmeside fremgår, at det farligste tidspunkt for en voldsudsat kvinde er, når hun beslutter sig for at forlade sin partner (Danner.dk, u.å. A). Danner skriver at denne handling kan øge risikoen, da gerningsmanden kan føle at han mister kontrollen over kvinden og derfor eskalerer volden. Dette understøttes af en rapport fra Justitsministeriet (2024) om drab i Danmark i perioden 2017-2021, hvor det fremhæves at nogle af de hyppigst forekomne motiver for partnerdrab er separation og jalousi. Rapporten fremhæver også partnerdrab som den mest udbredte type af drab, vi ser i Danmark.

Denne problemopfattelse af psykisk vold bekræftes yderligere, da der skrives om “*De 8 trin i et partnerdrab på en kvinde*” i handlingsplanen (Regeringen, 2023, s. 11). Læseren guides igennem de 8 trin, før det ultimative sker, nemlig drabet: “*Gerningsmanden planlægger, hvordan han vil dræbe kvinden. 8. Drabet.*” (Regeringen, 2023, s. 11). Voldsomme konflikter, fremstilles som en sti, der kan føre til vold og det endelige partnerdrab og der nævnes, at: “*Dansk forskning peger på, at næsten 2/3 af de drabsmænd, der har dræbt en partner, forinden havde udøvet psykisk vold mod partneren*” (Regeringen, 2023, s. 18). Denne fremstilling signalerer, at regeringen har til hensigt at ændre den normative opfattelse omkring psykisk vold, som en langt mere alvorlig problematik, end den tidligere handlingsplan fremskrev.

For at regeringen opnår denne problemrepræsentation, laves der det modsatte af en *dikotomi* – en lighed mellem drab/vold:

Partnerdrab udgør omkring hvert fjerde drab i Danmark. Det er primært kvinder, der dræbes af deres partner eller ekspartner. Hver måned dræbes en kvinde, og over halvdelen af alle drab på kvinder er partnerdrab. Det er ikke drab, der sker impulsivt eller i affekt. Det er typisk planlagte drab, hvor vold, stalking og trusler ofte går forud. Det er drab, der kan forebygges, hvis vi sætter ind over for partnervold.

(Regeringen, 2023, s. 5)

I ovenstående citat beskrives antallet af partnerdrab i Danmark og hvordan drabene er planlagte, med psykisk vold, forud for drabet. I alt bruger regeringen ordet “*drab*” 8 gange i ovenstående citat. Citatet er det første i handlingsplanen og dermed skabes der fra start, en kategorisering for læseren omkring, at psykisk vold og partnerdrab har en enkelt kausal sammenhæng til hinanden. *Nøglebegrebet* “drab” bruges til at forstærke forståelsen af den psykiske vold for læseren (Bacchi, 2009, s. 5). Endvidere beskrives kvinden som offer, når der skrives: “*Hver måned dræbes en kvinde(...)*.” (Regeringen, 2023, s. 5). Der tales ind i en diskursiv forståelse af kønnene, om kvinden som den svage part, for at få læseren til at forstå alvoren, af den psykiske vold og hvilke konsekvenser den har, hvis den ikke bliver opsporet af civile borgere (Regeringen, 2023). Desuden forsøges der i handlingsplanen igen at skabes

en lighed mellem mænd og kvinder.

Vi skal hjælpe de voldsudsatte, deres børn og voldsudøverne, og vi skal hjælpe langt tidligere. Det skylder vi de kvinder, der hvert år udsættes for vold, fordi de er kvinder. Det skylder vi de mænd, der udsættes for partnervold, men som har svært ved at erkende volden og få hjælp. Og det skylder vi de mange børn, der vokser op med vold i familien.

(Regeringen, 2023, s. 5)

Begge køn skitseres som mulige ofre for volden i handlingsplanen fra 2023 og hvem der er gerningsperson ud af disse køn, udviskes i citatet. Dog fremgår det, at problematikken med psykisk vold og partnerdrab begrænses til primært at omhandle kvinder. Der bliver skabt en kategorisering igen om, at kvinder oftest bliver udsat for psykisk vold og drab i handlingsplanen for læseren. Endvidere skrives der om det modsatte køn, at den også rammes af psykisk vold. Dog knyttes en anden kategorisering til manden, nemlig “(...). *men som har svært ved at erkende volden og få hjælp*” (Regeringen, 2023, s. 5). Selvom der forsøges at skabe en lighed mellem kønnene, skilles de to køn ad, så fortællingen omkring kønnene bliver, at kvinden rammes af psykisk vold og dræbes, mens manden har svært ved at stå ved, at han rammes af psykisk vold. Regeringen følger hermed en politisk stigmatisering omkring kønnene, for at få konstrueret samt forstærket problemrepræsentationen.

Der kan trækkes en parallel til handlingsplanen fra 2014, da denne også påviser en bestræbelse på at fremvise manden, som den svage part og ændre en iboende samfundsdiskurs. Dog tydeliggøres det i handlingsplanen fra 2023, at tabuiseringen omkring manden som voldsudsat, fortsat består og samfundsdiskursen fortsætter. Regeringen vil forsøge med et initiativ om: “*Ligestilling af krisecentertilbud til voldsudsatte mænd*” (Regeringen, 2023, s. 8), at ændre den iboende samfundsdiskurs hos befolkningen. Krisecentertilbud for mænd blev derfor fremsat den 07. februar 2024, som lovændring af §109 i SEL: “*I § 109, stk. 1, 1. pkt., ændres »kvinder« til: »personer«, og »vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- og samlivsforhold« ændres til: »vold i nære relationer«*” (Forslag, Folketinget). Altså oplever manden en *levede effekt*, af

kategoriseringen, der skabes. (Bacchi, 2009, s. 17). Ligeledes kan der argumenteres for, at regeringens initiativ om ligestilling af krisecentertilbud belyser en bestræbelse på at fremstille et kønsneutralt perspektiv indenfor samfundets opfattelse og håndtering af vold.

Fremstillingen af vold har udviklet sig fra et eksklusivt fokus på “vold mod kvinder” til den mere inkluderende forståelse af “vold i nære relationer” og har derfor ikke har køn, som den forklarende faktor. Det kønsneutrale perspektiv anses for paradoksalt, da den omfatter en kønsneutralisering, men samtidig et rettet fokus mod mænds voldsudsathed (Sørensen & Bertelsen, 2023, s. 55). Overgangen fra en fremstilling af problemet som en kønsbaseret ligestillingsproblematik kan anskue lovforslaget, som en måde, at arbejde med problematikken, som en kønsneutral samfundsproblematik, der potentielt kan åbne muligheden for at tilgå ressourcer, som ellers ikke var muligt og flere kan derfor få hjælp (Sørensen & Bertelsen, 2023, s. 56).

Siden offentliggørelsen af den danske regerings handlingsplan i 2002 og hen mod med de næste fem handlingsplaner, har regeringen finansieret flere forskellige aktører, hvor de største udover kvindekrisecentre, “mandecenteret” og “Dialog mod Vold”, illustrerer en tendens mod at arbejde kønsneutralt. Hvorimod kvindekrisecentrene er de eneste, som fastholder en kønsbaseret voldsforståelse (Sørensen & Bertelsen, 2023, s. 58). I 2010 blev der i handlingsplanen brugt synonymmer som “vold i hjemmet”, en kønsneutral kategori som spiller sammen med “vold i nære relationer”, eller “kærestevold”. Kønsneutraliseringen forstærkes yderligere i de følgende handlingsplaner, hvor specielt den fjerde fra 2014 *“Indsats mod vold i familien og i nære relationer”* fremhævede flere ændringer i opfattelsen af vold og ofre. Handlingsplanen fremhævede, at vold i familien førhen blev betragtet som vold mod kvinder, men voldens mønstre samt målgrupper løbende ændres (Sørensen & Bertelsen, 2023, s. 60). Den femte handlingsplan (Minister for Ligestilling, 2019) *“Handlingsplan for forebyggelse af psykisk og fysisk vold i nære relationer”* har fokus på begge køn og skriver at “Handlingsplanens aktiviteter retter sig mod både mænd og kvinder” (Sørensen & Bertelsen, 2023, s. 61).

Denne transformation i politikens retorik, afspejler et samfund, som står i et paradigmeskifte fra et fokus på “mænds vold mod kvinder til et kønsneutralt sprog “vold i nære relationer”. Dette paradigmeskift har resulteret i, nye diskussioner over ligestillingens betydning i det

voldsfaglige felt. Manden blev for første gang nævnt, som voldsudsat i handlingsplanen fra 2010. Idéen om mandens voldsudsættelse har rykket sig fra at blive sammenlignet med den vold som kvinden oplever, til at blive beskrevet som vold, der begås af kvindelige partnere. Derfor bliver det mere tabubelagt og dermed også en ekstra barriere at få hjælp. Dette fører til lovforslaget "ligestilling af mandlige ofre for partnervold (Sørensen & Bertelsen, 2023, s. 62). Her kan der ligeledes trækkes en parallel til, da psykisk vold blev kriminaliseret i 2019 og claimet som et retsligt socialt problem (LOV nr. 329 af 30/03/2019).

4.1.4 En retorik om psykisk vold fører til drab og retorikkens effekter

I denne analysedel, vil der undersøges de bagvedliggende årsager til at problemrepræsentationen i dag, er at psykisk vold tit, går forud drab i nære relationer og de skjulte problematikker heri. Desuden vil der analyseres på, de effekter problemrepræsentationen skaber for visse befolkningsgrupper. Der vil inddrages tidligere analyserede vinkler for at undersøge de diskursive- og subjektiveringseffekter problemrepræsentation medfører (Bacchi, 2009, s. 15-18).

I handlingsplanen fra 2023 skrives: "*Hvert år er 82.000 kvinder og 43.000 mænd udsat for fysisk, psykisk, seksuel og/eller økonomisk vold fra en partner eller ekspartner*" (Regeringen, 2023, s. 5). De nævnte tal er anderledes end dem i handlingsplanen fra 2014: "*Hvert år udsættes omkring 29.000 kvinder og 10.000 mænd for vold fra en tidligere eller nuværende partner*" (Regeringen, 2014, s. 7). Det tyder på, at voldsproblematikken fortsat er stor, selvom regeringens ønske i 2014 var at bekæmpe volden, opnå et ligestillet samfund og reducere antallet af kvinder på krisecenter. Samfundsmæssigt er der, altså sket en stigning af hvor mange mænd og kvinder, der årligt udsættes for vold gennem udfoldelse af voldsformerne.

I handlingsplanen fra 2023 nævnes de forsøgte tiltag, som skulle være medvirkende til at reducere antallet af partnervold og partnerdrab i Danmark:

1. *Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse.*
2. *Psykisk vold, herunder negativ social kontrol, er blevet kriminaliseret.*
3. *Ny særskilt bestemmelse om stalking i straffeloven.*

4. *Reglerne om tilhold er blevet skærpet.*
5. *Beskyttelse af børn mod vold, når der træffes afgørelse om forældreansvar.*

(Regeringen, 2023, s. 18)

Regeringens tidligere forsøgte tiltag har altså ikke medvirket til at færre udsættes for bl.a. psykisk vold, selvom der er forsøgt med indsatser på forskellige områder. Skønnet for regeringen er da også at digitaliseringen og de sociale medier, har givet nye muligheder for voldsudøveren i at få kontakt til den voldsudsatte. (Regeringen, 2023, s. 18).

Gennem ovenstående er det tydeligt, at problematikken trods forsøgte indsatser, ikke er faldende og derfor kan det analyseres at retorikken om psykisk vold dermed bliver skærpende.

Dog skal det påpeges i analysen, at der ses en tydelig diskrepans mellem antallet af partnerdrabs tilfælde og personer ramt af partnervold. *“Hvert år bliver 12 kvinder og 3 mænd i gennemsnit dræbt af deres partner eller ekspartner”* (Regeringen, 2023, s. 9). Der nævnes i citatet at 15 personer årligt bliver dræbt ifm. Partnervold. Regeringen pegede i starten af handlingsplanen på, at partnervold ramte ca. 125.000 personer årligt. Den skærpede retorik om at psykisk vold tit går forud drab, virker i denne sammenhæng ude af proportioner. Det antages at denne information ikke nævnes direkte, da man ønsker at holde denne skjult for befolkningen, da dette kan medføre en umuliggørelse af problemrepræsentationen.

Retorikken om en kausal sammenhæng mellem psykisk vold og partnerdrab, viser sig i flere forskellige diskursive effekter, som kan påvirke andre øvrige grupper i samfundet. I Regeringens handlingsplanen fra 2023, bliver der sat en diskursiv ramme, hvor kvinden konsekvent bliver fremstillet som primæroffer for partnervold og drab. Dette fremstiller en binær opfattelse af kønsidentiteterne og dermed udelukker nonbinære, samt andre kønsidentiteter som ikke umiddelbart indgår i retorikken om vold. Selvom regeringen belyser problematikken med vold i alle nære relationer, fremstilles kvinden fortsat som primæroffer. Gennem både retorik samt de kvantitative data (statistikker), der har til hensigt, at belyse at kvinden primært ender med at blive offer for partnerdrab. Dette fremhæves også hos Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet, som omtaler den nye handlingsplan og fremstiller blandt andet at *“Mere end halvdelen (56 pct.) af de dræbte kvinder i perioden 1992-2016 blev*

slået ihjel af deres nuværende eller tidligere partner.” (Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet, 2023).

Handlingsplanens konstruktion af kønsidentiteterne, som værende enten kvinde eller mand, når det omhandler, vold i nære relationer kan dermed bidrage til en eksklusion af andre kønsidentiteter, som eksisterer i samfundet, der ikke falder indenfor den binære fremstilling.

Desuden skabes en anden diskursiv fortælling af manden, som beskrives enten som voldsudøver, eller som en der har svært ved at erkende, at han rammes af psykisk vold. (Regeringen, 2023). Regeringen forsøger via politiske incitamenter at give manden “plads” til at være offer, f.eks. via at skrive om ligestilling af krisecentertilbud. Dog kan det analyseres, at denne forsøgte fremstilling af manden som offer ikke realiseres, da kønsretorikken i handlingsplanen er tydelig – kvinden derimod bliver oftest udsat for psykisk vold og det kan ende i partnerdrab (Regeringen, 2023). Det kan derfor antages, at diskursen som problemrepræsentationen skaber, kan medvirke til at færre mænd, eller øvrige køn ikke tages alvorlig i samme grad som kvinderne.

Udover den ovenstående diskursive virkning, kan den skrappe retorik angående at psykisk vold tit går forud partnerdrab, skabe en overreaktion hos befolkningen, f.eks. at mennesker oftere klassificerer sig som udsat for psykisk vold grundet begrebets udvidelse i Straffeloven. I handlingsplanen fra 2014, italesattes psykisk vold, som at skulle findes i et skel mellem sund og usund adfærd. Der kan altså skabes en panikreaktion hos professionelle, når voldsformen kategoriseres, som at kunne føre til drab, men selve voldsformens signaler er så diffuse. Disse subjektiveringseffekter vil undersøges i analysedel 2 og 3.

4.1.5. Delkonklusion

Ovenstående analysedel er analyseret med udgangspunkt i arbejdsspørgsmålet: “Hvilke forståelser af psykisk vold indeholder regeringens handleplan mod psykisk vold fra 2014 og 2023?”

Det kan konkluderes at italesættelsen af psykisk vold er ændret over tid. Psykisk vold var før handlingsplanen i 2014 ikke en prioritet at få italesat politisk. Der er sket et skift i retorikken mod at voldsformen fylder nærmest hele handlingsplanen i 2023. Desuden har den politiske forståelse af psykisk vold ændret sig fra at nedsætte offerets livskvalitet, til tit at gå forud

partnerdrab. Den kønnede forståelse af psykisk vold har endvidere ændret sig over tid. Begge køn rammes af psykisk vold, men graden af psykisk vold er forskellig. Det er langt mere alvorligt, når kvinder rammes af psykisk vold, end når mænd gør. Da det antages at den politiske retorik, om psykisk vold påvirker befolkningen, ses der en problematik i, når tegnene ved psykisk vold beskrives svævende, - som et skel mellem usund og sund adfærd. I næste analysedel, vil der derfor analyseres på hvordan familieretshuset, familieafdeling og krisecenteret forstår psykisk vold og hvordan denne forståelse påvirker de oplevet voldsudsatte.

4.2 Konstruktionen af psykisk vold og oplevelsen deraf

I dette afsnit vil medarbejderne ved familieretshuset, familieafdelingen og krisecentrets problemforståelse af psykisk vold blive skitseret. Desuden vil der blive analyseret på udsagnene fra de personer, som føler sig udsat for psykisk vold og deres oplevelse, i instanserne. Konstruktionen af psykisk vold og strategierne heri vil blive analyseret ud fra Losekes teori (2011, kap 8). Analysemetoden er baseret på empiriske data fra fire interviews med fagprofessionelle, som er ansat i familieretshus, familieafdeling og krisecenter, samt fem interviews med voldsudsatte. De udvalgte voldsudsatte har alle oplevet at være udsat for psykisk vold efter kriminaliseringen.

4.2.1 Instansernes problemforståelse af psykisk vold

De forskellige forståelser af psykisk vold, vil blive skitseret i nedenstående afsnit. Derudover vil det blive belyst hvordan behandlingen af dette, kommer til udtryk, gennem de voldsudsattes fortællinger. Indledningsvis, i interviewene med de førnævnte instanser, blev informanterne spurgt ind til, hvordan de definerede psykisk vold. Medarbejderen Joan, som er ansat i familieretshuset, fortalte at der eksisterer en strafferetlig definition og fremførte således:

Der er en strafferetlig definition på psykisk vold, som vi jo læner os op ad. Men vi er nok også den holdning, at psykisk vold kan være andet. Det er ikke vores opgave at sige, hvad der er psykisk vold og hvad der ikke er. Vores opgave er at finde ud af, hvad betyder det for barnet og den enkelte familie. Det som så er

*foregået, som den ene forælder beskriver som psykisk eller måske begge to.
Altså det er jo, når det ikke er fysisk vold.*

(Joan & Mie, fokusgruppeinterview, familieretshuset, 11.03.2024)

Som ovenstående citat indikerer, så retter familieretshuset ifølge Joan, sig efter en definition indenfor den strafferetlige ramme, men de har samtidig en anerkendelse af at voldsformen "psykisk vold" kan indebære mere, end denne definition. De beskriver en juridisk problemforståelse af fænomenet psykisk vold, når der understreges, at det ikke er instansens job at afgøre et skyldspørgsmål, om hvorvidt den ene part er udsat for psykisk vold eller ej. Instansens fokus er udelukkende på barnet og dets brudte familie. Joan beskriver desuden, at instansen skildrer mellem fysisk og psykisk vold: "*Altså det er jo, når det ikke er fysisk vold*" (Joan & Mie, fokusgruppeinterview, Familieretshuset, 11.03.2024). Ud fra citatet kan det tolkes, at familieretshuset opererer med forskelligartede synspunkter på vold, afhængigt om voldsformen er fysisk eller psykisk.

Det er tidligere beskrevet under begrebsafklaring at Familieretshuset i FHL, ikke forstår vold i en strafferetlig forstand, men volden som en "*adfærd, der medfører, eller som sandsynligvis medfører, fysisk, seksuel, psykisk eller økonomisk overlast eller lidelse for offeret, herunder trusler om sådanne handlinger, tvang eller vilkårlig frihedsberøvelse*" jf. vejl. nr. 9404 af 26.06.2020, punkt 9,1. Det tydeliggøres, at Joan arbejder ud fra en primær strafferetlige definition, selvom FHL påpeger, at forståelsen omkring vold, ikke skal være bundet op på rettens definition. Dette afspejler, at der foregår en interaktion, et sted imellem den retslige definition og de socialt konstruerede forståelser af volden. Ydermere belyser dette de kontekstafhængige måder, volden bliver defineret ud fra og håndteret i retssystemet.

Under interviewet med krisecenterets vidensansvarlige medarbejder Nadja, spurgte vi ligeledes ind til, hvordan hun definerede psykisk vold på i hendes arbejde på krisecenteret. Hun svarede:

*Altså sådan helt overordnet, så er det jo groft, nedværdigende og krænkende.
Verbale overgreb, som sker systematisk over en længere periode. Det kan være meget subtilt, så det er derfor, vi snakker meget om det her med voldsfaglighed.
Det kræver virkelig viden om voldens dynamikker og hele kompleksiteten bag*

for overhovedet at kunne identificere psykisk vold. Hovedreglen er at det foregår nedværdigende forulempende og verbale overgreb over en længere periode. En del af kompleksiteten i det er at der er rigtig mange andre voldsformer, der spiller sammen med psykisk vold. Økonomisk vold er f.eks. også psykisk vold, ligesom digital, materiel og latent vold også er. Det hele spiller sammen. Så det handler om at få klarlagt et mønster, hvorpå man kan identificere psykisk vold.

(Nadja, interview, krisecenter, 09.02.2024)

Krisecenterets problemforståelse af psykisk vold berører kort Straffelovens definition på psykisk vold. For at kvinden kan få lov til at opholde sig på et krisecenter, foregår der en screeningssamtale, som en socialfaglig medarbejder afholder. Screeningssamtalen omhandler at kvinden fortæller, hvordan hun er udsat for vold og det bliver klarlagt, hvilken voldsform der er i spil. I visitationssamtalen er der også et sikkerhedsperspektiv, for den voldsudsatte som skal afdækkes, jf. SEL §109, stk. 1. Medarbejderen på krisecenteret lægger også vægt på, hvor subtilt psykisk vold kan være og at det derfor kræver en stor voldsfaglighed at kunne identificere og definere, hvad der foregår. Ud fra citatet udviser, krisecentret en mere objektiv faglig problemforståelse af psykisk vold, end den der ifølge Joans forrige citat gør sig gældende hos familieretshuset, hvor det beskrives, at familieretshuset læner sig op ad den retslige definition.

I interviewet med sagsbehandleren i familieafdelingen, spurgte vi ligeledes ind til hendes definition af psykisk vold. Hun udviste en mere subjektiv problemforståelse af fænomenet psykisk vold, hvor offeret skal ses, som det afgørende element i, om hvorvidt denne er udsat for psykisk vold:

Psykisk vold er jo virkelig en stor størrelse, fordi vi møder den på så forskellige måder, i forskellige kontekster og med forskellige indgange i familieafdelingen. Så jeg tænker, at vi ikke har en klar definition af det. I sagerne læner os oftest meget op ad, hvad Ankestyrelsen og Socialstyrelsen definerer det som. Vi holder jo møder med krisecentre og familieretshuset, hvor vi også sammen arbejder os ind i, "Hvor ligger definitionen her?". Jeg tror, at min egen holdning til det er at det er oftest modtageren, der definerer den psykiske vold. Altså modtageren definerer budskabet af hvad det er, der bliver skabt i

relationen. Så selvom mødet med de andre instanser ikke er der, men jeg stadigvæk har en sag, hvor der en af forældrene som giver udtryk for psykisk vold, så er det noget jeg tager med i mine vurderinger på sagen

(Maja, interview, familieafdeling, 28.02.2024)

Sagsbehandleren tydeliggør, at selvom hun læner sig op ad Ankestyrelsen og Socialstyrelsens definition af psykisk vold, som er beskrevet forskelligt under begrebsafklaring, så fylder hendes egen problemforståelse af psykisk vold også, i måden hvorpå hun håndterer sagerne. Hun beskriver at hun i sin egen forståelse mener, at psykisk vold er en subjektiv størrelse. At om psykisk vold er til stede, er afhængig af personen, der udsættes for det. Denne problemforståelse står i kontrast til videnspersonen ved krisecentrets forståelse, da hun beskriver et behov for en voldsfaglighed for, at voldsdynamikkerne kan ses. Ud fra sagsbehandlerens forståelse bliver den voldsudsatte pålagt et ansvar, for selv at identificere om de bliver udsat for psykisk vold eller "blot" har en usund relation til den anden person.

I ovenstående er de fagprofessionelle ved familieretshuset, krisecentret og familieafdelingens forskellige problemforståelser ved psykisk vold skitseret. Familieretshuset og krisecenterets problemforståelse minder om hinanden, da de begge læner sig op ad den strafferetlige definition af psykisk vold. Under vores interview med familieafdelingen og familieretshuset lagde de vægt på, at de som instanser anerkender at krisecenteret besidder en specialiseret viden om vold. Det udmønter sig i at kunne se mønstre for psykisk voldelig adfærd og derfor fremstår deres problemforståelse af psykisk vold mere faglig, end familieretshusets, som fremstår mere juridisk. Det skal dog nævnes, at hver instans har hver deres formål og agenda, når de kommer i berøring med familier, hvor den ene oplever sig udsat for psykisk vold, ved de forskellige lovgivninger, instanserne arbejder ud fra. I nedenstående vil der blive analyseret på, hvordan de forskellige problemforståelser kan mærkes, hos de voldsudsatte i selve håndteringen.

4.2.2 Den voldsudsattes oplevelse i mødet med instanserne

Som tidligere beskrevet er familieretshusets formål og fokus, at opnå den bedst mulige løsning for barnet og sikre barnets beskyttelse, jf. §1, stk.1 i FHL. Det er selvfølgelig ønskværdigt for barnet at have to forældre, der kan samarbejde og at barnet kan have en god kontakt med begge forældre, såfremt det er forældre med gode forældrekompetencer. Som beskrevet i begrebsafklaringen skal forældre tilbydes konflikthåndtering og rådgivning i

forbindelse med §6 og §7 sager, jf. FHL §21, stk. 1. og 32. I FHL §21, stk. 1., henvises der til, at parterne under denne lov, skal tilbyde samarbejdskurser, som det står foreskrevet under §32 i Forældreansvarsloven (herefter forkortet FAL). I FAL §32 stk. 3., står

“Familieretshuset kan undlade at tilbyde rådgivning eller konfliktmægling efter stk. 1, hvis det er unødvendigt eller uhensigtsmæssigt.”.

Lone, som er en af de informanter, der har henvendt sig som voldsudsat kvinde, havde en sag i Familieretshuset, som blev visiteret til en §6 sag i FHL. Lones sag i familieretshuset startede samme år, som psykisk vold blev kriminaliseret i STRFL. Begrundelsen for at sagen blev visiteret som en §6 sag i FHL var, at sagen umiddelbart handlede om samvær efter samlivsophør og ikke indeholdt øvrige risikofaktorer for barnets trivsel. I ansøgningsskemaet til familieretshuset havde Lone ikke krydset af i ‘Ja’ til at der var psykisk vold mod barnet eller hende. Lone beskrev dog ekskærestens opførsel under det første møde i familieretshuset og viste beskeder fra ekskæresten til den børnesagkyndige som, ifølge Lone var af truende karakter. Den børnesagkyndige valgte efter samtalen med Lone at ændre sagen til en §7 sag i FHL med begrundelse i ekskærestens adfærd og beskeder. Derefter kom sagen videre i byretten og Lone fortæller følgende:

(...) Altså jeg var slet ikke i stand til at kunne sidde på et samarbejdskursus med ham på det tidspunkt, som i overhovedet. Det synes jeg endnu en gang også, er et ret godt bevis på, at de slet ikke så, hvad der foregik, fordi man da aldrig ville foreslå en der kom ud af et psykisk voldeligt forhold, at skulle deltage i et samarbejdskursus med sin voldsudøver, det giver jo ingen mening. Så det siger også lidt om, hvordan de så situationen. Det var tydeligt, at de synes at det var mig, der var problemet.

(Lone, voldsudsat, interview, 05.02.2024)

Når der står i FAL, at familieretshuset kan undlade at tilbyde rådgivning eller konflikthåndtering, hvis det anses for uhensigtsmæssigt. Sagsbehandlerne i familieretshuset, skal på baggrund af et skøn vurdere, om det er relevant i kontakten med forældrene at tilbyde et samarbejdskursus. Netop skønnet og de forskellige forståelser af hvad psykisk vold er, kan medføre, at de fagprofessionelle vurderer forskelligt ift. hvornår der skal tilbydes et

samarbejdskursus eller ej. De forskellige forståelser af psykisk vold kan medvirke til at voldsudsatte som Lone, kommer i klemme i forståelserne.

Da familieretten foreslår et samarbejdskursus til Lone og hendes ekskæreste, oplever hun, at hun gøres til en del af problemet og dermed også en del af løsningen. Altså at udfordringerne mellem hende og hendes ekskæreste er mere ligevægtigt - måske endda, at hun er problemet. Lone vælger at afvise samarbejdskurset, men alene forslaget om samarbejdskursus leder Lone til at opleve, at der bliver sået tvivl, om hvorvidt hun er blevet udsat for psykisk vold: *“At det var tydeligt, at de ligesom synes at det var mig, der var problemet”* (Lone, voldsudsat, interview, 05.02.2024).

Familieretshuset følger en retsligt/juridisk problemforståelse af psykisk vold og netop denne forståelse, har indflydelse på behandlingen af sagerne. Ifølge tidligere citat fra Joan, som arbejder ved familieretshuset, så er hun opmærksom på, om der foreligger en dom om psykisk vold. Hvis der ikke foreligger en dom, så er det ikke nødvendigvis, noget der har en vægt i forhold til deres vurdering af forældresamarbejde og samvær, fordi deres fokus er meget centreret på barnet. En af medarbejderne ved krisecentret oplever, at familieretshusets problemforståelse og behandling af sagerne, i nogle tilfælde, kolliderer med deres faglige problemforståelse af psykisk vold. Den voldsfaglige medarbejder på krisecenteret udtaler således, når hun bliver spurgt ind til, hvordan hun opfatter forskellen på behandlingen af fysisk og psykisk vold hos familieretshuset:

Ja, hvor skal jeg starte? Vi oplever det nok meget i forhold til tilliden og troværdighed, i det kvinden siger. Vi får tit stukket i hovedet eller i hvert fald smidt en kommentar afsted der hedder, at det er en højkonflikt sag. Så der tror jeg, at der sidder vi jo helt sikkert med en anden overbevisning. Også fordi vi mener, at vold ikke kan være noget to mennesker er sammen om. Det bliver udført mod et menneske.

(Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

Medarbejderen ved krisecentret, taler ind i en problematik, som krisecenteret er bekendt med og som vi under vores interviews med de voldsudsatte, også har mødt flere gange, der har lignende oplevelser med familieafdelingen. Som Lone beskriver på side 53, fik hun en oplevelse af, at den psykiske vold blev gjort til et fælles problem mellem to personer. Det kolliderer med den viden, der er udarbejdet af voldsfaglige personer og organisationer angående psykisk vold - nemlig at der er en voldsudsat og en voldsudøver. Vi ser, at der differentieres tydeligt mellem parforholdsproblemer og psykisk vold ved de voldsfaglige organisationer. Denne differencering kommer yderligere til udtryk i håndteringen af sagerne og vil blive analyseret i analysedel 3.

En pointe der går igen i vores interviews er, at de forskellige syn på volden kan være en barriere for de voldsudsatte, når den psykiske vold gøres til et fælles problem mellem to personer. Det er observeret, at det risikerer at manipulere med den problemforståelse og behandling, som den voldsudsatte får hos krisecentrene og i behandlingsforløbet hos Lev Uden Vold (Lev Uden Vold, 2021). Anna er også en kvinde som har henvendt sig og fortalt, at hun har været udsat for psykisk vold. Hun har gået i behandling hos Lev Uden vold og Exitcirklen. Derudover havde hun også et forløb i familieretshuset og senere i familieretten. Hun beskrev, hvordan hun gentagende gange italesatte at være blevet udsat for psykisk vold og oplyste de fagprofessionelle ved familieretshuset og familieretten, om hendes igangværende behandlingsforløb hos netop Lev Uden Vold og Exitcirklen. Da vi spurgte Anna om, hun oplevede at familieretshuset responderede på hendes udsagn, om at være udsat for psykisk vold, fortalte hun: *“Nej overhovedet ikke. Der skete ingenting. Det var bare som om, at så fortsatte samtalen bare, ligesom hvis jeg havde sagt faren altid kommer for sent eller lignende”* (Anna, voldsudsat, interview, 21.02.2024).

Anna fremstiller, at der i mødet med familieretshuset var en mangel på respons på hendes oplevelse af vold, hvilket kan tydes, som skævvridning i interaktionen mellem Anna og familieretshuset i form af forskelligartede problemforståelser eller fokuspunkter. Det kan tolkes at have haft en påvirkning på Anna, når hun bringer emnet op og beskriver responsen som et fænomen der ikke havde nogen afgørende betydning fra familieretshusets side. Når Anna føler at sidde tilbage, uden at blive mødt i sin oplevelse, så kan det tydes at have en

påvirkning på hvorvidt den psykiske vold overhovedet er foregået, som f.eks. da Lone blev foreslået samarbejdskursus ved familieretten. Der findes øvrige eksempler på, at der mellem voldudsatte og instanserne, som i dette tilfælde er familieretshuset, figurer en skævvridning, når de forskellige konstruktioner møder hinanden. F.eks. hos Mohammed, som har henvendt sig med sin oplevelse som voldsudsat og har boet på krisecenter med sit barn. Mohammed har været i kontakt med politiet, familieretshuset og familieafdelingen. I følgende citat fremstiller Mohammed et billede af en instans, som ikke formår at tillægge psykisk vold et overvejende fokus i sagen. Han fortæller således:

Og jeg har dokumenteret relativt meget overfor dem. Men det var ikke nok til, at de ville ændre den beslutning, der var truffet vedrørende bopæl. Det er nok fordi, at det var relativt nyt. (...) Jeg talte i februar '23. med familieretshuset om, at jeg jo ikke... Det føles som om at der er ingen, der reelt undersøger forholdene og jeg overvejer så at politianmelde min eks for de forhold, men jeg er bange for, at familieretshuset vil betragte det som konfliktoptrappende.

(Mohammed, voldsudsat, interview, 22.02.2024)

I dette citat kan der med den socialkonstruktivistiske ramme, ses hvordan Mohammeds opfattelse af sig selv og situationen med psykisk vold, efterlader Mohammed med følelsen af, at familieretshuset ikke har taget hans claim om psykisk vold alvorligt nok. Når Mohammed fortæller at psykisk vold ikke har haft nogen indflydelse på sagen om bopæl, så giver det ham følelsen af at ingen “*reelt undersøger forholdene*”. Dette bevidner ligesom med forrige citat fra Anna, at kriminaliseringen af psykisk vold, har bidraget til at forme de voldsudsattes selvopfattelse, men at de møder en anden forståelse, når de møder instanserne. Dog har Mohammed en bevidsthed om, at familieretshuset bisidder en anden opfattelse, som kan være en barriere for Mohammed, når han f.eks. vil politianmelde forhold, som han oplever, er psykisk vold. Han mener at det i familieretshusets arena, kan anses for at være konfliktoptrappende.

Flere af de voldsudsatte har lignende eksempler knyttet til familieafdelingen i deres bopælskommune, som kan antyde at voldsformen bliver behandlet forskelligt. Hvis den enkelte sagsbehandler håndterer sagerne ud fra egne problemforståelser af psykiske vold, som i interviewet med Maja (side 52.), som er ansat i en familieafdeling, tyder det på en subjektiv problemforståelse. Desuden bliver sagsbehandlingen subjektiv og forskellig, når Maja nævner at familieafdelingen samarbejder med krisecentre og familieretshuset, for at undersøge, om der er psykisk vold til stede. Udover at Maja i familieafdelingen inddrager instansernes forståelse og egen forståelse i vurderingen af sagerne, inddrager hun Ankestyrelsen og Socialstyrelsens definition. Det bemærkes, at der inddrages mange forskellige forståelser af psykisk vold, hvilket kan antages at "farve" sagsbehandlingen, fordi skønnet og vurderingerne bliver forskellige. Dog er det observeret gennem interviewene med de voldsudsatte, at de ikke oplever sig forstået som voldsudsat. Det kan antages, at det er et spørgsmål om sagsbehandlerens tid, til hver enkelt sag, der påvirker dette, da sagsbehandleren i familieafdelingen, skal "nå", at inddrage mange forskellige forståelser omkring psykisk vold, for at belyse sagen. De gode intentioner bag sagsbehandlingen, giver de voldsudsatte ikke udtryk for, at de mærker.

Mohammed beskriver videre kontakten med familieafdelingen i bopælskommunen omhandlende psykisk vold således:

Kommunen oplever, at det er påstand mod påstand og at forældrene modsiger hinanden ret voldsomt. Kommunen kan reelt ikke gøre så meget, udover at snakke med begge forældre og snakke med barnet, som de jo i børnesamtalerne har set, er blevet manipuleret, men det er jeg selvfølgelig glad for at de dokumenterer. (...) Jeg føler dog stadigvæk ikke at de har været kritiske nok. (...) Der sidder en familiebehandler og sagsbehandler, der er frustrerede over at forældrene totalt modsiger hinanden. Den ene lyver, men de ved ikke hvem. Derfor ekspliciterer jeg overfor kommunen, at de bliver nødt til at få en erfaren psykiater ind, der kan se nogle mønstre og gennemskue tingene, så de ikke ender med at blive mere frustrerede.

(Mohammed, voldsudsat, interview, 22.02.2024)

Han oplever, at behandlingen i familieafdelingen bærer præg af en usikkerhed og at medarbejdere enten ikke er erfarne nok, eller faglige nok til at kunne gennemskue mønsteret. I dette tilfælde bliver den subjektive problemforståelse udfordret, da der sidder to forældre og modsiger hinanden og barnet sidder i midten. Som krisecenteret tidligere har fortalt: *“Vi mener, at vold ikke kan være noget to mennesker er sammen om. Det bliver udført mod et menneske.”* (Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024). Mohammed beskriver, at han havde brug for en faglig person på hans sag, fordi han ikke oplevede at familieafdelingen var i stand til at se hvad der foregik. Jf. regeringens nyeste handlingsplan er fokus, at børn ikke skal lide overlast, grundet undersøgelser som viser, hvordan børn der vokser op med vold i hjemmet, har en øget risiko for at have en voldelig adfærd i deres voksenliv (Regeringen, 2023).

Det problematiske ved behandlingen af psykisk vold i mødet med familieretshuset og familieafdelingen er, at så længe der ingen domfældelse er, så er det en påstand om psykisk vold. De voldsfaglige organisationer er måske i højere grad i stand til at identificere den psykiske vold, mønstrene og de medfølgende reaktioner hos den voldsudsatte og kan dermed konkludere noget ud fra det. Men krisecenteret hører ikke den anden part, den angiveligt voldsudøvende part, i deres oplevelse og hvad deres reaktioner er, og kan derfor ikke konkludere noget endegyldigt, da der ikke er nogle beviser eller domfældelse til stede. Den voldsudøvende part *kan* derfor være uskyldig og det er dét vi ser, at familieafdeling og familieretshuset i høj grad håndterer sagerne ud fra. Ved denne håndteringsmetode risikerer, den voldsudsatte at blive udsat for retraumatisering, ved at nogle af instanserne ikke opdager den psykiske vold, som en central faktor i sagerne. Den voldsudsatte risikerer derfor også at blive forvirret omkring håndteringen, på baggrund af den erfaring og viden, de har fået hos krisecenteret og diverse behandlingsforløb hos andre voldsfaglige organisationer. Det er dog vigtigt at påpege at familieretshuset og familieafdelingen er forpligtet til at høre begge forældre, hvor krisecenterets fokus udelukkende, er på den voldsudsatte og de børn der eventuelt er med dem.

Som skitseret i indledningen viser en undersøgelse fra Lev Uden Vold at ca. 188.000 personer årligt oplever sig udsat for psykisk vold, og at der er få anmeldelser og endnu færre sager, der fører til domsfældelse (Danner, 2021). Dette viser en stor diskrepans mellem antallet af mennesker, der føler sig udsat for psykisk vold og antallet af mennesker der bliver dømt for psykisk vold. Det er tidligere analyseret i analysedel 1, at kendetegnene ved voldsformen er en usund adfærd, som er svær at opfatte. Hvis den juridiske definition i Straffeloven §243 var anderledes, ville problemforståelsen også være anderledes, hvilket muligvis ville medvirke til en anden behandling af sagerne i de forskellige instanser.

I ovenstående er der blevet analyseret på hvordan håndteringen i familieretshuset, familieafdeling og krisecenteret påvirker de personer, som betegner sig, som værende udsat for psykisk vold. Ligesom vi tidligere har belyst, bliver forståelsen af psykisk vold fremstillet forskelligt. Håndteringen i instanserne er også forskellig og ses udtrykt gennem de voldsudsattes møde med familieafdeling, familieretshuset og krisecentret. Det ses også, at selvom psykisk vold var kriminaliseret på det tidspunkt de voldsudsatte, havde en sag i instanserne, påvirker det ikke den oplevede håndteringen hos de voldsudsatte.

4.2.3 Strategierne omkring psykisk vold

I følgende afsnit vil der blive analyseret på hvilke strategier der gøres brug af, for at psykisk vold kan claimes, som et anerkendt socialt problem. Loseke benytter forskellige strategier i hendes tekst '*how to successfully construct a social problem*' (2011, kap. 8) for hvordan et claim kan blive succesfuldt og dermed blive anerkendt som et problem hos/blandt befolkningen og i den sociale verden. I interviewet med krisecenteret udtaler den socialfaglige medarbejder følgende, omkring den voldsudsattes videre proces med instanserne.

Det er jo interessant, fordi den psykiske vold er kriminaliseret, og det er jo kriminelt at begå psykisk vold. Derfor er det også noget, som bliver taget meget mere alvorligt nu. Og vi kan da 100 procent mærke, at der er sket en forskel. Men ikke desto mindre, så er det meget
(Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

Her observerer vi strategien ‘*domain expansion*’ (Loseke, 2011, kap 8), hvor et allerede anerkendt problem som, f.eks. fysisk vold, bliver udvidet og får et nyt *claim*, altså psykisk vold. Dette giver muligheden for, at det nemmere kan anerkendes kollektivt, end hvis *claimet* startede fra bunden. Dette skal tolkes som, at regeringen i stedet for at vedligeholde den traditionelle form for forståelse for vold (Altså fysisk), som en kriminel handling, så sker der en forhandling i, at psykisk vold nu er kriminaliseret. Dette vidner om, at *claimet* for psykisk vold i sig selv, endnu ikke er anerkendt som et socialt problem. Men gennem en kriminalisering afspejler dette citat hvordan en øget opmærksomhed på psykisk vold, f.eks. via regeringens handlingsplaner mod partnervold, har gjort et forsøg på at dekonstruere de kollektive forståelser af vold. Derved kan man få indlejret en ny sandhed i samfundets syn på psykisk vold. Som det tidligere er analyseret i analysedel 1, bliver det anerkendt som en alvorlig forbrydelse der *fortjener* opmærksomhed og handling fra myndighederne.

I det forrige citat fra den socialfaglige medarbejder påpeges der at det stadig er lettere at få de forskellige instanser til at handle, hvis volden er fysisk og måske synlig for det blotte øje. Ifølge Losekes teori, om hvordan man konstruerer et socialt problem, afspejler den generelle tendens til at fysiske voldshandlinger er mere synlige og derfor lettere identificeres som et socialt problem (Loseke, 2011, kap 8). Denne konstruktion af psykisk vold fra krisecenteret bliver bekræftet under interviewet med Anna, som har oplevet at være udsat for psykisk vold:

Alt det her med psykisk vold er jo flydende. Hvis man fortæller det til sine veninder, så siger de “Ja ja, alle skændes, så man er jo lige gode om det” (...). Folk forstår ikke rigtigt hvad forskellen er. Det er altså mere flydende, end hvis man bliver slået. Nu har jeg gået i de her terapiforløb og alle siger at de ville ønske at de var blevet slået, bare én gang, for så oplevede man noget som alle, inklusiv én selv, kunne forstå. Det kan man ligesom tage at føle på. Jeg tænker også at hvis man i retten kunne fortælle at han slog, så ville det være en anden kasse, om ikke andet mentalt, man ville komme i.

(Anna, voldsudsat, interview, 21.02.2024)

Begge citater illustrerer et eksempel på, hvordan samfundet gradvist, via sociale strukturer og normer, arbejder på at anerkende og fremstille psykisk vold, som et reelt socialt problem. Der fremstilles i begge citater, en forståelse for, at psykisk vold fremstår som f.eks. *“flydende”* eller noget som havde været *“lettere at tale med myndigheder, hvis det er et barn eller en kvinde der kommer ind og har fået et blå øje.”*. Derfor fremstilles psykisk vold som værende et *claim*, hvor der stadigvæk er lang vej at gå, hvis denne voldsform skal indlejres som værende af samme karakter af opmærksomhed og handling som der findes ved fysisk vold. Om *claimet* slipper lettest igennem via *domain expansion*, eller om det skal *claimes* som sit eget problem, kan der ikke konkluderes på. I den nyeste handlingsplan for partnervold og partnerdrab (Regeringen, 2023) skærer regeringen vold over én kam, ved at understrege at vold er vold og derved henledes fokus på, at det er mindre vigtigt hvilken form for vold og således kunne strategien *domain expansion* benyttes succesfuldt, i forhold til psykisk vold.

Det var gennemgående for alle de voldsudsatte vi interviewede, at de ikke følte at de blev anerkendt i deres oplevelse, i mødet med familieretshuset og familieafdelingen. Som Anna siger i citatet, så bliver fænomenet psykisk vold, af instanser og i høj grad også befolkningen set, som et mere løst og flydende begreb. Disse opfattelser er muligvis også betinget af den for uklart formulerede lovgivning for psykisk vold. Ifølge Loseke (2011, kap 8) er det afgørende, at et *claim* bliver konstrueret simpelt for at kunne blive anerkendt. For at konstruere et simpelt *claim*, skal man appellere til noget befolkningen kender. I tilfældet med fysisk vold, kan man for at simplificere, fokusere på, at der er en voldsudsat og en voldsudøver. Det er et koncept, som der er anerkendt, men i psykisk vold kan det virke usynligt, hvem der har spillet hvilken rolle. Nedenstående er et citat fra Marianne, som også har henvendt sig som værende udsat for vold:

Jeg ville ønske, at der rent faktisk var nogen, der tog udgangspunkt i at det jeg siger er sandt, at de rent faktisk lyttede til, hvad jeg sagde og ikke antog, at jeg nok bare er en hævnerrig, bitchy eks. For jeg føler at medmindre der er fuldstændig ekstreme beviser, så er det nok bare mig, der vil hævne mig.

(Marianne, voldsudsat, interview, 06.02.2024)

Citatet viser, at Marianne har erfaret, at hendes position, som offer ikke er en fast rolle. Rollen er flytbar, alt efter hvilken person eller hvilken instans hun sidder overfor. Marianne har boet på krisecenter, men har også været i kontakt med familieretshuset, familieretten og familieafdelingen og hun oplever at hendes narrativ, om at være voldsudsat kan ændres til, at hun er voldudøveren. I sager med fysisk vold fremgår offer/krænker rollen tydeligt - Den med de blå mærker er selvfølgelig ofret. Psykisk vold er en kompleks størrelse, det kan foregå meget subtilt og de mærker, som der kommer af denne form for vold, er hverken blå eller synlige ved første øjekast. Grundet kompleksiteten kan *claimet* om psykisk vold have svært ved at manifestere sig, da det ikke er simpelt eller tydeligt. Ifølge Loseke vil konstruktionen om et simpelt *claim* have størst chance for succes, hvis offeret fremstår som renheden og uskyldigheden selv (2011, kap 8).

De interviewede, som har været udsat for psykisk vold, har alle forladt deres voldsudøver og størstedelen af dem har deres børn mere, end voldsudøveren har. De voldsudsatte kan også, anklages for at være hævngherrige ekskærester og der kan stilles spørgsmålstejn ved, hvad deres egen andel har været i konflikten. For det her er kompliceret. Det kræver forklaringer og eksempler for at kunne identificere et mønster, som tydeliggør, at der også er et offer og en krænker, når der er tale om psykisk vold. Men det er ikke noget, der hurtigt kan afgøres af nogen og derfor er det hverken ligetil eller simpelt, hverken for befolkningen eller instanserne.

Under interviewet med medarbejderne på krisecenteret, anerkendte de den proces, der er undervejs i *claimet* om psykisk vold og som ikke er færdig i nær fremtid:

Men jeg tænker også, at heldigvis er familieretshuset og os andre blevet bedre til at identificere det. Nu sidder du og bruger et udtryk som gaslighting og det er jo helt vildt fantastisk, fordi der er ikke så mange mennesker som ved hvad gaslightning er. Men gaslighting er den ypperste, mest forfærdelige form for psykisk vold. Fordi det er crazy-making og kvinden begynder at tvivle på sig selv. Så derfor er det også ekstremt vigtigt, at socialrådgivere, psykologer,

psykoterapeuter, familieretshuset, advokaterne, politiet, de ved noget om psykisk vold, fordi ellers kan vi ikke hjælpe de her mennesker. Og det gælder alle der er udsat for psykisk vold, fordi det er fundamentet for alt vold. Og hvis vi kan finde ud af, at der er psykisk vold, så kan vi måske også være med til at forebygge kvindedrab, i de virkelig alvorlige sager. Det ser vi heldigvis også bliver taget mere alvorligt.

(Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

Dette citat belyser hvordan den viden og “sandhed”, som der er omkring psykisk vold, varierer betydeligt, alt efter hvilke kulturelle og normative dynamikker informanterne begår sig i. Hos de ansatte ved krisecenteret fremstilles en specialiseret voldsfaglig viden, som afgørende for at kunne identificere, om der er psykisk vold til stede hos den person, som de sidder overfor. Det er afgørende, for at kunne hjælpe de voldsudsatte, at det bliver identificeret og anerkendt, som ophav til de andre voldsformer. De taler i citatet om gaslighting, som en essentiel del af psykisk vold, fordi netop denne form for psykisk vold manipulerer med den voldsudsattes virkelighed (Aabenraa krisecenter, u.å.) Hvis voldsudøveren får succes med denne form for psykisk vold, har denne de bedste forudsætninger for at kontrollere resten af den voldsudsattes liv og derfra *kan* volden i sidste ende eskalere til drab, som også bliver påpeget i handlingsplanen for partnervold og partnerdrab (Regeringen, 2023). Loseke bruger strategien *constructing horrifying consequences* (2011, kap 8), som handler om, at jo værre konsekvensen er ved *claimet*, jo lettere bliver anerkendelsen af det omtalte *claim*. I handlingsplanen fremstilles nemlig, at psykisk vold tit går forud drab og må derfor anses for at være den ultimative konsekvens i livet. De ansatte hos krisecenteret kan tydes at have en lignende forestilling, da de netop lægger vægt på at en specialiseret voldsfaglig viden kan være med til at forebygge den ultimative konsekvens, nemlig drab.

I den seneste handlingsplan fra regeringen (2023) beskrives, at der i fleste tilfælde har foregået psykisk vold forud for partnerdrabet. At dette bliver anerkendt og italesat af den danske regering, kan gøre *claimet* om psykisk vold mere anerkendelsesværdigt, fordi der nu er en bevidsthed om risikoen for at denne voldsform ender i drab, som tidligere analyseret.

Titlen fremstår som stærk og utvetydig, som ikke giver antræk til diskussion i forhold til graden af alvorlighed. Handlingsplanen kommer fra en magthavende kilde som i dette tilfælde er regeringen (Alvesson, 2003). Regeringen pointerer vigtigheden og voldsomheden i at sætte partnervold og partnerdrab i samme sætning på forsiden. Som Mats Alvesson skriver i 'Beyond neopositivists, romantics, and localists: a reflexive approach to interviews in organizational research': "*Language use means the construction of the world*" (Alvesson, 2003, s. 22). Han mener at sproget kan bruges til overtale, beskyjde og bestemme. Dette kommer til udtryk, når de i handlingsplanen ikke kun sætter fokus på fysisk vold, men at volden nu rummer et spektrum af flere former. Dermed forstærker regeringen deres problemrepræsentationen, nemlig at partnerdrab sker indenfor alle voldsformer. Dette er tidligere analyseret i analysedel 1. Titlen kan også være et eksempel på, strategien *domain expansion* – da der sker en udvidelse af årsagen til at partnervold fører til drab, eller decideret overdrevet i forhold til hvad statistikken nedenfor viser.

Som det også er beskrevet i analysedel 1, foregår der 15 partnerdrab om året. Statistikken viser, at der kun er en lille procentandel som bliver dræbt, ud af de ca. 188.000 personer (Danner.dk, u.å. B) der årligt angiveligt, er blevet udsat for psykisk vold. I ovenstående er strategierne omkring psykisk vold analyseret med Losekes begreber. Det er undersøgt, hvordan psykisk vold konstrueres som et socialt problem, samt hvordan problemforståelsen påvirker de voldsudsatte. I nedenstående kapitel, vil der blive analyseret på konstruktionen af en skurk og kompleksiteten, der kan være i denne proces.

4.2.4 Konstruktionen af en skurk omkring psykisk vold

Loseke understreger, at det er langt mere komplekst at konstruere en skurk frem for at konstruere et offer (2011, kap 8). Det skyldes ifølge Loeseke, at befolkningen er mere tilbageholdende med at fordømme eller beskyjde en person for at være en skurk. De forskellige strategiers effekt er afhængig af situationen (2011, kap 8). I en rapport fra Lev Uden Vold fra 2018, omhandlende voldsudøverens karakteristik konkluderes det, at ud af de 624 klienter, som de havde under behandling for at udøve vold var 72,6 procent af dem blevet udsat for psykisk vold igennem deres barndom. I handlingsplanen for partnervold og partnerdrab (Regeringen, 2023) bliver der lagt vægt på udøverbehandling og hvilke

konsekvenser det har for et barn, at vokse op i et hjem, hvor der er vold, uanset om det er direkte mod dem, eller de overværer det. Oplysningen om at voldsudøverens egen opvækst kan have haft voldelig karakter, kan være en hindring i forhold til om *claimet* angående voldsudøveren som skurk, vinder indpas hos befolkningen og instanserne. Dette sammenholdes med studier lavet i Skandinavien, omkring *deservingness*, som er en kvantitativ undersøgelse, som beskriver, hvordan samfundet vurderer, om et individ fortjener sympati og velfærd i samfundet. Undersøgelsen viste at befolkningen rangerede de såkaldte “*CARIN*” kriterier som, kontrol, behov, identitet, attitude og reciprocitet. Et af kriterierne “*identitet*” beskriver at jo mere individet ligner resten af samfundet, jo mere sympati og velfærd fortjener man (Van Oorschot, 2006, s. 22-42).

Hvis vi sammenholder denne pointe med rapporten fra Lev Uden Vold (2018) fremgår det, at uddannelsesbaggrunden for voldsudøvere i behandling er blandet. Enkelte har kun grundskolen eller en lang videregående uddannelse, men de fleste har gymnasiale og mellemlange videregående uddannelser. Over halvdelen af dem er tilknyttet arbejdsmarkedet. Voldsudøveren fremstår, på papiret, som det nogenlunde jævne udsnit af befolkningen (Lev Uden Vold, 2018). Dette kan have en indflydelse på hvorfor *claimet* om dem som skurke, ikke slipper igennem for instanserne og befolkningen generelt. Denne pointe fremhæves af Loseke, som fortæller, at der kan være en barriere i at konstruere en skurk, når personen ikke ligner en stereotyp fremstilling af en skurk. Loseke beskriver selv, at hun til et foredrag havde taget billeder med af “*wife abusers*”. Publikum gav en negativ respons, fordi billederne ikke stemte over med deres egne forestillinger af en “*wife abuser*” (Loseke, 2011, s. 314). Denne pointe belyser den uigennemskuelighed, der kan opstå, når instanserne skal vurdere, om en person er en voldsudøver. Dette belyses længere nede i analysedel 3.

Dette kom til udtryk, da Mohammed tidligere beskrev i et citat, at han råber op efter, at der kommer en erfaren psykiater ind i familieafdelingen, så instansen kan “gennemskue”, hvem der er voldsudøver. Lone fortalte om hendes oplevelse i familieretten omhandlende en samværs sag, men hvor familieretshuset havde oplyst retten forinden, om at hun blev udsat for psykisk vold af ekskæresten:

Det må også være svært at sidde derinde og skulle vurdere, hvem der fortæller sandheden, det er klart. Også fordi at når begge parter sidder og siger det med overbevisning – jeg tror ikke, at min eks selv kan indse, hvad det er han gør. Så han sidder jo med fuld overbevisning om at det han siger er sandt og kan egentlig ikke se noget forkert, i det han gør. Så på den måde er det en virkelig svær situation at sidde i som dommer, tror jeg. Jeg ville nødtigt skulle sidde og tage stilling til hvem der siger sandheden, som nok ofte ligger et sted imellem. Men jeg ved ikke om der sker noget når advokaterne kommer ind i billedet og bliver mere distanceret. Men jeg tror simpelthen bare ikke at de i familieretten er trænet nok i, hvordan man håndterer sager, hvor der er vold involveret.

(Lone, voldsudsat, interview, 05.02.2024)

Lone beskriver, hvordan hun sagtens kan forstå, hvor komplekst psykisk vold kan være at opspore og at det kræver faglighed på et højt plan. Når det er svært at identificere offeret, kan det ligeledes være svært at identificere krænkeren og det udfordrer *claimet*, om at psykisk vold bliver anerkendt på lige fod med fysisk vold, eller andre sager hvor der findes, mere håndfaste beviser.

Rasmus der også har henvendt sig som voldsudsat, beretter om hvilke midler, som han har følt sig nødsaget til at tage i brug under hans sag. Han fortalte at ekskæresten tidligere havde anklaget ham for fysisk vold mod deres fælles børn og han forklarer derefter *“hun er en manipulator. Jeg har sat videoovervågning op i mit hjem for at kunne dokumentere mit samvær med børnene”* (Rasmus, voldsudsat, 05.02.2024). Rasmus tager altså nogle midler i brug, for at bevise sin uskyld, i forhold til at være blevet beskyldt for fysisk voldelig adfærd over for børnene. Han fortæller, at han tidligere har været på krisecenter med børnene og har haft kontakt med familieafdelingen og familieretshuset omhandlende, at han mener at moren udøver psykisk vold mod børnene og ham selv. Rasmus oplever at det er meget svært at trænge igennem til instanserne med hans bekymring vedrørende ekskærestens adfærd. Han beretter følgende:

“Der er nogle psykiske lidelser hos mor, hun kører rundt på en PTSD-diagnose (...). & ”hvor hun kører rundt med de der psykiatere der.” &

“Faktisk så har jeg skrevet ud til nogle udenlandske eksperter indenfor narcissisme, som faktisk bekræftede, at de også mener, at der er tale om en narcissist”.

(Rasmus, voldsudsat, 05.02.2024)

For at bevise ekskonens skyld tager Rasmus også her understøttende midler i brug. I forhold til de voldsudsatte kvinder, der har været informanter i dette speciale, så forekommer Rasmus' metoder for at bevise sin egen uskyld og hermed ekskærestens skyld, som mere drastiske, end hvad vores andre informanter har fortalt om. Dette får os til at overveje, om der skal mere drastiske metoder til, såfremt at manden er den voldsudsatte, der skal forsøge at komme igennem med *claimet* om psykisk vold, eller om denne måde at reagere på, er mere personligt knyttet til Rasmus som person. Vi har også reflekteret om hvorvidt Rasmus' anklage om psykisk vold er et modsvar på, at ekskæresten har anklaget ham for fysisk vold. Ligesom ved de forrige informanters udsagn, har der ikke været nogle domsfældelser omkring psykisk vold. Eksempler som dette udstiller kompleksiteten ved fænomenet og understøtter udfordringen ved Losekes strategi om at konstruere en skurk, for hvem er egentlig skurken?

Der ses en tendens i samfundet om, at mænd der udsættes for vold af en nuværende eller tidligere partner, har udfordringer med at erkende det og anse sig selv som voldsudsat. Der foreligger en række barrierer, såsom skam over deres livssituation, samfundets normer om mandens rolle i en kernefamilie og mandens egen opvækst, som gør det kompliceret for mændene at søge hjælp. Dette udsagn understøttes af Lev Uden Volds rapport fra 2022 om mænd der udsættes for vold i nære relationer (Frederiksen, Leth, Hjorth & Aner, 2022). Undersøgelsen påviser, at det er udfordrende for mange af de voldsudsatte mænd at erkende voldens natur i forholdet. Ofte forsøger mænd at bortforklare den tidligere partners adfærd som f.eks. psykisk syg, eller sårbar og ikke alene som en voldelig handling, der er gjort i en ond hensigt (Frederiksen, et al., 2022, s.128-136).

Det fremgår at mænd i højere grad end kvinder, har svært ved at anerkende sig selv som et offer. Der har, indtil for få år siden, hersket en samfundsnorm om den maskuline mand – en mand der selv kunne klare sine udfordringer og som ikke skulle forekomme sårbar. Denne tankegang kan anses som værende medvirkende til, at mænd i højere grad end kvinder, føler et behov for at omtale deres tidligere partner som psykisk syg og præget af tidligere erfaringer (Frederiksen, et al., 2022, s. 129).

Interviewet med Rasmus tydeliggør udfordringen i claimsmaking-processen, i *hvem* der claimer *hvad*. At psykisk vold er et mere uhåndgribeligt begreb, som tidligere handlingsplanerne også påpeger, kan gøre det til et nemt våben at “trække op af hatten”, uden konsekvenser, og dette er måske en medvirkende årsag til at det ikke altid har power eller værdi med sig. Såfremt de udvalgte instanser kommer i tvivl om hvorvidt den voldsudsatte også er voldsudøver, kan det komplicere og forvirre instansernes problemforståelse yderligere og mudre billedet, i den pågældende sag. Der er flere af de voldsudsatte, der beretter, at de er blevet frarådet at nævne psykisk vold i familieretshuset og familieretten af deres advokater, fordi det komplicerer sagen. Mohammed, der beskriver sig selv som voldsudsat, beretter følgende, da vi spørger indtil, om han har krydset ‘Ja’ til at være udsat for psykisk vold, i ansøgningsskemaet til familieretshuset:

Jeg introducerede det for familieretshuset ret sent (...). Da jeg første gang var til møde i byretten, havde min advokat sagt, at jeg ikke skulle sige noget om psykisk vold, fordi han havde indtrykket af, at det let kunne give bagslag.

(Mohammed, voldsudsat, interview, 22.02.2024)

Det kan anses for at være en barriere for de voldsudsatte, hvis advokater med godt kendskab til retten, fraråder at forældrene beretter om psykisk vold i samværssager, med begrundelsen af at det kan give bagslag for sagens udfald i retten. Som det har været analyseret indtil videre, så oplever de forskellige voldsudsatte barrierer i form af forskellige forståelser af psykisk vold samtidig med, at de selv kæmper en selvopfattelse og erkendelse af deres situation. I tilfælde af hvor advokater fraråder at nævne psykisk vold, kan dette forstyrre narrativet yderligere.

I ovenstående er der analyseret på hvordan *claimsmaking processen* bliver udfordret, når både den voldsudsatte selv og instanserne har svært ved at navigere i forståelsen af psykisk vold. Vi har, ifølge Loseke, sværere ved at *claime* personer som en skurk, hvilket kan være medvirkende til at komplicere anerkendelsen som en voldudsat, som ikke selv har andel i skylden.

4.2.5 Det rette tidspunkt for anerkendelsen

I nedenstående analyse vil det fremgå hvordan mediernes belysning af et claim, kan have en effekt på dets indpas. Kommer dette ikke rettidigt, kan det have konsekvenser for befolkningens syn og holdninger til det, hvilket vil blive belyst nedenfor. I en rapport om den danske befolknings brug af nyhedsmedier (Kulturministeriet, 2021), fremgår det at 96 procent af befolkningen læser nyheder ugentligt, mens over halvdelen af befolkningen over 16 år, læser nyheder flere gange dagligt (Kulturministeriet, 2021, s. 5). Disse tal understreger, at langt størstedelen af den danske befolkning, tilegner sig en stor del af deres viden om bl.a. nuværende samfundsproblematikker gennem medier, såsom skrevne aviser og digitale nyhedsmedier. Disse tal indikerer at medierne spiller en stor rolle i at udforme befolkningens holdninger til bl.a. psykisk vold og det kan derfor antages, at medierne er med til at forme, hvordan et fænomen bliver *claimet* i samfundet.

Medier i dag har en stor indflydelse på befolkningen og kan agere som arenaer for hvordan en virkelighed bliver afspejlet af sociale processer, der påvirker hvordan mennesker opfatter og tænker om visse problemer (Sundhedsstyrelsen, 2023). Loseke lægger vægt på, at denne konstruktion er vigtig at erkende. Det kan være afgørende for *claimets* resultat, afhængigt af om medierne kommer med en lignende *framing* af problemet, som er med til at forstærke det påståede *claim* eller om medierne framer et andet problem, som kan risikere at overskygge *claimets* proces (Loseke, 2011, kap 8). Et citat fra Lone beretter om netop dette:

Der oplever jeg simpelthen ikke, at de tror på mig, jeg oplever at de bliver charmeret af ham. På det tidspunkt er der rigtig meget i mediebilledet, om de der frygtelige mødre, som bare vil holde på deres børn og påstår alt muligt.

Alle mulige anklager bare for at sørge for at faren ikke skal se børnene. Sådan følte jeg faktisk at jeg blev set.

(Lone, voldsudsat, interview, 05.02.2024)

Lones oplevelse var at de fagpersoner, der var involveret i hendes sag, var påvirket af en programserie, der var i TV på daværende tidspunkt. Hun oplevede at blive sat i bås sammen med andre kvinder, som blev fremstillet som '*frygtelige mødre*', da hun berettede om den psykiske vold og deraf ikke mente det var hensigtsmæssigt, at børnene skulle have meget samvær med deres far, som også var hendes voldsudøver. Da Lone fortæller dette i retten, oplevede hun at blive mistænkeliggjort, i hvorvidt den psykiske vold blot var en påstand, for at opnå at mest samvær med sine børn i forhold til faren. Altså at der var en mistanke til om, hun var skurken i den relation, hvilket bekræfter Mohammeds oplevelse af at blive frarådet til at gøre opmærksom på den psykiske vold, da det kunne risikere at give bagslag (cit. s. 68).

I disse tilfælde ses det problematiske i, når psykisk vold som faktor i en samværs sag er noget, der bliver skønnet af én person. For personen, der laver skønnet har også sin egen problemforståelse af psykisk vold med i bagagen og den problemforståelse kan være påvirket af medierne, egne erfaringer, samt andre forhold. Med afsæt i Losekes teori (2011, kap 8), kan det tænkes, at Lones *claim* om psykisk vold kom på et dårligt tidspunkt, i forhold til den programserie om mødre, som Lone følte var en medvirkende årsag til, at hendes oplevelser ikke blev anerkendt. Omvendt hvis der i tiden op til Lones møde med familieretshuset eller familieafdelingen, havde været et partnerdrab, som var blevet dækket bredt af medierne, havde Lones oplevelse måske haft større succes med at blive anerkendt i instanser, fordi hendes udsagn var mere i tråd med det nuværende medie billede.

4.2.6 Delkonklusion

Ovenstående analysedel er analyseret med udgangspunkt i arbejdsspørgsmålet: "Hvilke strategier er med til at påvirke konstruktionen af de forskellige instansers forståelse af psykisk vold og hvordan påvirkes de voldsudsattes oplevelse af det?"

Det kan konkluderes at instanserne udviser egne problemforståelser af fænomenet psykisk vold. Familieretshusets problemforståelse er mere juridisk orienteret, med fokus på lovbestemmelser. Krisecenterets problemforståelse er fagligt funderet i en mere specialiseret voldsfaglig viden, bl.a. grundet deres mere direkte arbejde med de voldsudsatte.

Sagsbehandleren i familieafdelingen benytter sig af en forståelse, der er formet ud fra praksiserfaring, hvor hun inddrager den voldsudsattes subjektive forståelse, øvrige instansers og styringers forståelser og definitioner af psykisk vold. Deres forskellige problemforståelser afføder forskellige håndteringer i mødet med personer, der oplevet at være udsat for psykisk vold. For den voldsudsatte kan det skabe en forvirring og tvivl om *hvad* de har været udsat for. Dermed risikerer de at mangle anerkendelse for den position, de befinder sig i, når de skal samarbejde med en eventuel voldsudøver om deres fælles barn.

Ved at benytte Losekes forskellige strategier til at analysere, hvordan psykisk vold slipper igennem som et *claim*, i forhold til offentligheden og instanser belyser vi, hvilke problematikker der kan være i den proces (2011, kap 8). En af disse problematikker kan være at konstruktionen af voldsudøveren, som skurk, ikke når indpas. Dette kan betyde at offeret ikke fremstår uskyldigt nok, hvilket kan være med til at komplicere håndteringen af sagen, for udøver og udsat, i den pågældende situation. Dertil har det aktuelle mediebillede en aktie i, hvordan psykisk vold bliver forstået af offentligheden. Loseke argumenterer også for at strategien om et simpelt claim har nemmere ved at blive accepteret, og da psykisk vold er en kompleks størrelse vanskeliggøres dette. Udvidelsen af voldsbegrebet (*domain expansion*) kan have både en positiv og negativ effekt, alt afhængigt af tidspunktet og måden *claimet* bliver belyst på. Mediernes timing ift. fremstillingen af psykisk vold, kan være medvirkende til at frame hvordan samfundet ser på fænomenet og hertil også, hvordan instanserne arbejder med det.

4.3 Arbejdet på tværs af instanser omkring familier med psykisk vold

I følgende afsnit vil vi udforske hvordan familieretshuset, familieafdeling og krisecentrets grænser er defineret og hvordan samarbejdet på tværs opleves, når der arbejdes med familier, hvor den ene part oplever at være udsat for psykisk vold. De mulige forskellige indsatser instanserne bruger og hvordan disse påvirker medarbejdernes styren og beslutningsproces i

arbejdet med psykisk vold vil analyseres i nedenstående. Analysemetoden er baseret på empiriske data fra tre interviews med to krisecentermedarbejdere, en sagsbehandler i familieafdelingen og to medarbejdere fra familieretshuset. Denne analysedel benytter sig af Browns teori om grænseflader, som bruges som et værktøj til at analysere på instansernes håndtering af psykisk vold og samarbejdet deri. Vi flytter derfor fokus fra socialkonstruktivismen og længere ned i praksis. Herved benytter vi kritisk teori, fordi vi med Browns teori sætter et normativt standpunkt for, hvornår instanserne har et godt samarbejde. Et godt samarbejde er, ifølge Brown karakteriseret som overensstemmende grænseflader, der formår at samarbejde tværfagligt og tværsektorielt og vise gensidig forståelse for hinanden (Brown, 1983, s. 226).

4.3.1 En labyrint af forskellige forståelser og håndteringer

Udfordringerne i samarbejdet kommer som det første til udtryk i forskelligartede forståelser af psykisk vold, som også er analyseret i analysedel 2. Det kommer allerede til udtryk, når de forskellige organisationer fortæller om deres arbejdsgange i mødet med de voldsudsatte og det bliver klart, at de undersøgte organisationer i deres arbejdsfelt, besidder forskellige fokuspunkter afhængig af deres rolle og placering i systemet. Dette fremstår i interviewet med krisecenteret. Adspurgte om hvad krisecenteret gør, når en kvinde henvender sig, fortæller medarbejderen således:

(...) Først ringer hun hertil og fortæller hvad der er sket med hende og hvad hun oplever at være udsat for. Derfra vurderer vi om hun er i målgruppen for én vi kan skabe sikkerhed for og om der er andre problematikker udover volden, f.eks. misbrug eller psykiske problemer, som vi ikke kunne være dygtige nok til at hjælpe hende med.

(Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

I citatet fremstår det, fra medarbejderen på krisecenteret, at stedet skønner ud fra, om de kan skabe sikkerhed for kvinden. Det er tidligere analyseret i analysedel 1, at der er forskel på fysisk og psykisk vold, men for krisecenteret er det en standard procedure at det handler om sikkerhed, uagtet hvilken voldsform der er tale om.

Dette tolkes, som adresseret i analysedel 1 og 2, at have en sammenhæng med den øgede bevidsthed om at partnerdrab ofte sker i forbindelse med brud (Danner.dk, u.å. A). Derfor er det vigtigt at man, ikke bare på krisecentrene, men også hos den almene befolkning skaber en opmærksomhed på, de alarmklokker der ringer, hvis kvinderne giver udtryk for bekymring, når de taler med enten pårørende eller fagpersoner om deres situation. I en udgivelse ved navn "»Så et frø« Hvad alle bør vide om vold i familien, og hvordan du kan hjælpe" (Poole & Johannesson, 2020, s. 15) beskrives det hvordan mange kvinder, der er blevet udsat for partnerdrab, tidligere har givet udtryk for at de frygtede for deres liv, overfor familier og venner, men at disse ikke har gjort andet end at tale med kvinden om det.

For at medarbejderen kan vurdere om, de kan skabe sikkerhed for kvinden, søger medarbejderen at få afdækket volden, som giver sig til udtryk gennem en beskrivelse af kvindens situation. Ydermere navigerer medarbejderen, i at vurdere om der er andre organisationer, som skal inddrages og koordineres med, hvis der er andre problematikker udover volden. Det er bemærkelsesværdigt, at krisecenterets primære fokus er udelukkende at se på volden. Hvis krisecenteret opfanger, at der kan være andre problematikker f.eks. psykiske udfordringer, kan krisecenteret afvise kvinden og henvise hende videre. Krisecenterets tilgang til problematikken vedrørende vold kan fremstå, som udfordrende når stedet skal samarbejde med andre instanser. Der kan opstå manglende forståelse eller manglende blik for andre problematikker, som kan være relevant i mødet med kvinden. Spurgt ind til hvad der kan være udfordrende i samarbejdet med andre organisationer, fortæller medarbejderen således:

Man kan sige, det er jo det, der er det frustrerende i vores funktion altså, at vi sidder midt imellem med nogle helt konkrete briller og ting og ved hvad psykisk vold er fra vores side, hvis vi skal holde os på vores baneandel. Men der er ingen tvivl om, at når hun kommer ud af familieretshuset og har siddet derinde, så kan vi godt, specielt i starten, have nogle kvinder, som kommer tilbage fuldstændig forslået, med en forståelse af "Jeg sagde det jo, jeg er ikke udsat (...) Det tænker jeg, at du oplever meget (peger på kollega) at de ringer ind og siger, "jeg ved ikke om jeg er i målgruppen.? (...) jeg ved slet ikke om jeg er udsat for vold"

(Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

I citatet, giver medarbejderen, som er ansat i krisecenteret udtryk for en frustration over at være ”imellem” kvinden og familieretshuset, da hun fortæller at krisecenteret opererer med en klar opfattelse af hvad psykisk vold er og har klare retningslinjer samt kriterier for håndteringen af problematikken. Krisecenteret oplever en diskrepans i opfattelsen af volden når kvinden besøger familieretshuset. Som tidligere analyseret ligger krisecentret vægt på en faglig forståelse af psykisk vold, hvor familieretshuset mere læner sig op ad en strafferetslig definition. Trods familieretshusets specialisering og erkendelse af, at psykisk vold kan finde sted og en fast del af deres arbejdsgang, så giver det stadigvæk udfordringer. De forskellige opfattelser udfordrer kvindens forståelse og erkendelse af egen situation og derfor kan kvinden tvivle på, om hun reelt set har været udsat for psykisk vold. Browns begrebsapparat kan være brugbart til at tolke denne diskrepans, hvor krisecenteret fortæller om de forskellige ”briller” i tilgangen til problematikken omhandlende psykisk vold og kan kategoriseres som *overorganiserede grænseflader* (Brown, 1983, s. 226).

Når kvinden kommer hjem ”fuldstændig forslået”, kan det tolkes, som et symptom på to organisationer som har en firkantet ”kassetænkning” i deres tilgang. Dette kommer til udtryk, når kvinden henvender sig til krisecenteret og bliver præsenteret for en kontekst, hvor hun skal forholde sig til krisecenterets syn på vold, men når kvinden tager hen til familieretshuset, så møder hun et andet syn på volden og derfor et anderledes perspektiver.

Begrebet *overorganiserede grænseflader* går igen, når medarbejderen ved krisecenteret reflekterer videre over udfordringerne og kompleksiteten i, at navigere mellem perspektiver på psykisk vold og fortæller videre i interviewet:

(..) Udfordringen er, at de jo sidder med nogle andre briller på (familieretshuset), og de skal også sidde med andre perspektiver. Hvis jeg lidt skal tage deres perspektiv med i det, så har de jo også en far i det her, som de skal tale for. (...). Jeg oplever ofte at faren sidder med flere ressourcer (..) han har ressourcer på en anden måde, end mor har, som jeg også tænker, er meget typisk for de psykiske voldsudøvere og særligt fædrene, som vi kan møde her og at de er ekstremt magtfulde.

(Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

I ovenstående citat fremhæves vanskelighederne i at anerkende organisatoriske forskelle i håndteringen af psykisk vold mellem instanser, når der er forskelligartede perspektiver og tilgange til psykisk vold. Medarbejderen reflekterer over egen grænseflade og erkender behovet for inddragelsen af familieretshusets perspektiv, herunder også farens perspektiv, men hun fremstiller stadigvæk at farens perspektiv er problematisk. Krisecenteret ligger vægt på, at det kan udfordre kompleksiteten, hvis faren har nogle ressourcer, som moderen ikke har, da det kan påvirke beslutningsprocesserne. Krisecenteret skal kun varetage moderens perspektiv i arbejdet med ofre for psykisk vold, men står i en udfordring, når de skal agere som ”mellemand” i sager hvor, Familieretshuset er involveret. Dette afspejler også at organisationsrepræsentanterne arbejder under nogle paragraffer, som er med til at øge den formelle regulering af organisationerne. Den formelle regulering kammer over når krisecenterets arbejde med at sørge for kvindens sikkerhed og et liv uden voldsudøver bliver mødt med familieretshuset, hvis opgave er at skabe et samarbejde og derfor høre begge forældre. De forskelligartede fokuspunkter, kan resultere i konflikter eller uoverensstemmelser blandt instanserne (Brown, 1983, s. 226). I interviewet med familieretshuset deles der også en bevidsthed om, at familieretshuset har et andet fokus på sager, hvor den ene part udtrykker, at denne udsættes for psykisk vold, da instansen søger at forholde sig til familien, som en helhed. En medarbejder ansat i familieretshuset udtaler således:

Jeg er bare glad for at jeg er ikke politiet eller anklagemyndigheden, der skal vurdere, om det er psykisk vold eller ej, at vi kan nøjes med at vurdere på den betydning det har for barnet og for forældresamarbejdet og uanset om det så, vil falde under definitionen af psykisk vold eller ej, så er det egentlig ikke det, der som sådan er det allervigtigste for os. Det er mere, hvad betyder det for familien.

(Joan & Mie, fokusgruppeinterview, familieretshuset, 11.03.2024)

I foregående citat tydeliggør medarbejderen ved familieretshuset organisationens grænseflade, at det ikke er deres ”regime” at vurdere, om der er foregår psykisk vold. Det er anklagemyndigheden og politiet, som har et afgørende skøn for (og en bevisbyrde at løfte), om sager lever op til en juridisk definition af psykisk vold. Selvom det er analyseret i

analysedel 2, at familieretshuset bruger en juridisk problemforståelse af psykisk vold, så giver medarbejderen udtryk for en lettelse, over at de ikke skal agere som afgørende myndighed for, om en part udsættes for psykisk vold eller ej. Ud fra Browns teori kategoriseres denne handling, som “for lidt konflikt”, når der er en manglende håndtering af problematikker i organisationen. Lettelsen som medarbejderen udtrykker, tolkes som en bevidsthed, om at fænomenet ”psykisk vold” er komplekst og derfor forsøger, at forholde sig til egen grænseflade, som er mere konkret. Dette til trods for, at voldsformen er inkorporeret i deres arbejdsgang. Tilbage i interviewet med medarbejderne fra krisecenteret, så fortsætter refleksionen over de *overorganiserede grænseflader*, hvor der fortælles om, at det også gælder samarbejdet med familieafdelingen i kommunen, at de forskellige forståelser giver en udfordring. Krisecenteret fortæller således:

Det er jo det samme for kommunerne. (...) Jeg har en sag, som har været meget alvorlig (...) om overgreb på barnet gennem hele hendes barndom og mor, der ikke er dansk statsborger. Kommunen har opfordret til at barnet skal igennem et forløb i børnehuset og at forældrene skal samarbejde, om at få hende derned.

Det besværliggør vores arbejde, da vi så sidder med en kvinde, der tænker “Fuck, I har jo sagt at jeg ikke skulle have kontakt til ham” (...). Det er svært at være på krisecenter og have kontakt til sin voldsudøver (...). Så bliver det et sikkerhedsperspektiv for os, hvor vi skal vurdere, om kvinden er i målgruppe for at være på krisecenter. Du kan godt være udsat for vold, men stadig ikke være i målgruppe for et krisecenterophold. Så dér kan kvinden komme i klemme i forhold til min funktion (...). Jeg mener at det besværliggøres hele vejen rundt.

Jeg kan sagtens se, hvor det kommer fra, når kvinden også har været hos kommunen, men det handler jo om, at hun skal varetage en sikkerhed for børnene, meget apropos psyksisk vold (...). Sikkerhedsperspektivet på krisecentre bliver nærmest latterliggjort, selvom man er på krisecenter af en årsag. For når man begynder at have kontakt og have en stabil dialog omkring børnene, ligger der en underkendelse af at der har foregået psykisk vold i parforholdet og dermed også en underkendelse af børnenes mulighed for trivsel og videre udvikling.

(Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

Som det fremgår af citatet, så beskrives det, at der er en tydelig grænseflade mellem krisecenterets perspektiv og familieafdelingens perspektiv. Krisecenteret omtaler, at den primære mekanisme, som besværliggør samarbejdet, er fokuspunkterne for, hvad der er bedst for børnene og familien. Det tydes at de forskelligartede opfattelser skaber konflikter, som afspejler et lignende skel, som ved familieretshuset. I dette tilfælde så skal familieafdelingen sikre en *"målrettet indsats over for børn og unge med behov for særlig støtte"* jf. BL, og har derfor fokus på barnets tarv ligesom familieretshuset. Den *overorganiserede grænseflade*, kommer også til udtryk, når krisecenteret fortæller, at kvinden bliver opfordret til at samarbejde i familieafdelingen om barnet, men samtidig får, at vide af krisecenteret, at hun ikke skal have kontakt til hendes voldudøver. Ydermere, så oplyser krisecenteret, at det kan besværliggøre arbejdsgangene og mødet med kvinden, hvis hun har kontakt til voldudøveren, da det kan have en konsekvens for opholdet på krisecenteret. Når grænsefladen er så overorganiseret, så kan den manglende fleksibilitet, skabe en barriere for at løse de forskellige opfattede problemstillinger og hjælpen til kvinden og børnene (Brown, 1983, s. 225).

Denne barriere kommer til udtryk, når familieafdelingen og krisecenteret ender med, at stille for mange krav og retningslinjer i mødet med henholdsvis familien som helhed og kvinden. På den ene side står kvinden og skal imødekomme familieafdelingens opfordring til samarbejde. På den anden side stiller krisecenteret et krav om, at kvinden ikke må have kontakt til hendes voldsudøver, fordi det er et kriterie for at kunne opholde sig på krisecenter. Når krisecenteret udtaler, at kvinden godt kan komme lidt i *"klemme"* i deres funktion, tolkes det som, at kvinden kan ende med at falde gennem to stole, som der kendes til med dobbeltdiagnose patienter. Dobeltdiagnose patienter har et rusmiddelmisbrug og psykiatrisk lidelse og kan grundet dette, risikere at falde mellem to stole på, grund af fragmenterede indsatser, som arbejder ud fra hver deres lovgivning. Misbrugscentrene i kommunen, som er den ene indsats, kræver at patienten bliver psykiatrisk udredt, før personen kan få hjælp til sit rusmiddel misbrug, hvorimod den anden som er psykiatrien, kræver at patienten bliver afruset først (Thylstrup, Jobe, Schrøder & Johansen, 2023).

I dette projekt skal pointen med dobbeltdiagnoser, ses i kontekst til håndteringen af kompleksiteten i psykisk vold og at de to systemer som i dette tilfælde, er krisecenteret og familieafdeling, begge fremstår som to fragmenterede siloer. Medarbejderen ved krisecenteret føler sig begrænset i at hjælpe kvinden på bedst mulig måde og udtaler, at alvoren af psykisk vold nærmest bliver ”latterliggjort”. På baggrund af dette, tydes der, en grad af *“for meget konflikt”*, som kommer til udtryk i at krisecenteret oplever, en mangel anerkendelse af deres voldsfaglige perspektiv i sagen.

I interviewet med sagsbehandleren, som arbejder i familieafdelingen, som krisecentret henviser til i forrige citat, bliver sagsbehandleren spurgt ind til, hvordan de arbejder og skærmer den eventuelt voldsudsatte, når de støder på oplevelser omkring psykisk vold. Sagsbehandleren spørger tilbage: *“Altså tænker du på forældrene, eller tænker du på barnet?”*

(Maja, interview, familieafdeling, 28.02.2024)

Sagsbehandleren fortæller videre:

Man kan sige, at det ikke, som udgangspunkt er vores opgave at skærme forælderen. Det er jo noget, kan man sige, at krisecentrene hjælper med at sætte det rigtige set-up omkring den ene forældre Det er vores fokus er, at hvis for eksempel, vi skal holde møder med forældrene, så forsøger vi at indkalde dem hver for sig, hvis vi kan komme til det. Men med forbehold for, at vi kan jo ikke fraholde informationer til den anden forældre, hvis de har del i forældremyndigheden. Men det betyder ikke, at vi må fortælle om den anden forældres forhold, men vi skal jo fortælle om barnets forhold. Det er jo på den måde at, hvis de bliver skilt og den ene tager krisecenter, hvor de skaber et nyt liv et sted. Så må jeg jo ikke fortælle den anden (den forældre, der har begået vold): “Når den anden forældre har fået arbejde nu, eller han skal også bo her, eller hans forældre er flyttet med.” Det er jo ikke sådan noget, som jeg må oplyse forældrene omkring, men jeg skal jo oplyse om deres barn og deres sag.

(Maja, interview, familieafdeling, 28.02.2024)

I ovenstående citat er sagsbehandlerens udtalelse med til at markere en grænseflade, når hun spørger om det er ”forældrene eller barnet”, som tydeliggør, at sagsbehandlerens primære fokus ligger på barnets tarv jf. BL. Dette belyser en grænseflade der ligger mellem barnets tarv hos familieafdelingen hvor imod, at krisecenteret har et sikkerhedsperspektiv og familieretshuset, et perspektiv på et samarbejde der er bedst for barnet. Sagsbehandleren har en klar forståelse af, at det er krisecenteret, som har en rolle i at varetage sikkerheden for den voldsudsatte forælder. Ydermere fortæller sagsbehandleren om hendes job i en myndighedsfunktion, hvor hun skal følge gældende lovgivning, der trækker hendes grænse op og er nødsaget til, at balancere mellem og beskytte privatlivets fred hos den voldsudsatte, men samtidig pligten til at informere relevante oplysninger om barnets trivsel til voldsudøveren.

Videre i interviewet, så tegner sagsbehandleren et billede af et konfliktfyldt samarbejde mellem de involverede instanser. Adspurgte til hvad familieafdelingen gør, når instanserne ikke kan blive enige, fortæller hun således:

Det er lidt forskelligt, hvad man gør. Jeg har et konkrete eksempel på en sag (...). Der var mor på krisecenter X antal gange sidste år og hun blev visiteret ind. Barnet fik ikke lov til at se sin far, som kontaktede familieretshuset og kommunen for at finde ud af, hvor de var henne. I det tilfælde, kontakter familieretshuset ikke familieafdelingen i forhold til den viden, som vi har og det synes jeg er ærgerligt, fordi de begynder at træffe nogle afgørelser omkring samvær, mens krisecentret siger at mor er i målgruppe for et ophold. Fem dage efter viser det sig at moren ikke er i målgruppe og hun bliver sendt hjem, til trods for at mor giver udtryk for et højt trusselsniveau. Så ser barnet sin far igen, men efter en måned er de igen uvenner og hun tager derefter på et nyt krisecenter. Derfor ligger der og florerer underretninger til os fra hver af krisecentrene (...) På intet tidspunkt var der nogen, der satte sig ned, for at få styr på situationen. Det er så betændt mellem forældrene, især fordi far ikke har del i forældremyndigheden, men han har stadig ret til samvær. Der skabes en konflikt og der findes en række etiske spørgsmål, for når far ikke har forældremyndighed, må vi ikke fortælle ham noget, når han ringer og vil vide hvad der foregår. Det eneste vi kan gøre, er at forsikre om at barnet har det

godt, for det kan vi læse os frem til. Barnet kommer ikke i skole, da mor er på nyt krisecenter, som vi ved at hun kommer retur fra efter fem dage. Så skolen sender også underretninger. Da dette stod på i X antal måneder, anbragte jeg ham i familiepleje, for at stoppe konflikten. Krisecentrene snakkede også internt, fordi de ikke vidste, hvad de skulle gøre. De var heller ikke enige i vurderingen omkring den psykiske vold, eller trusselsniveauet, fordi mor ændrede historien. Når krisecentrene ikke kan blive enige og familieretshuset står på sidelinjen og egentlig ikke ønsker at røre ved sagen, fordi den er så betændt, bliver jeg nødt til at gå ind og definere på den psykiske vold. Politiet bliver også ved med at få anmeldelser, men mor aflyser barnets afhøringer. Der er simpelthen ikke nogen, der kan følge med i sådan en sag og der bliver vi nødt til at tage en beslutning, for det går ud over barnet hver gang.

(Maja, interview, familieafdeling, 28.02.2024)

Dette citat belyser flere ting. Det skal kort forklares, at selvom sagsbehandler fortæller det således, så kan hun ikke selv træffe afgørelse om anbringelse. En sag om anbringelse skal indstilles til kommunens Børne og Unge-Udvalg, som vurderer, om der er betingelser for en anbringelse (Borger.dk, u.å). Citatet belyser, et samarbejde som fremstår mangelfuldt. Både i form af kommunikation, koordination og samarbejde. Den manglende kommunikation er mellem familieretshuset, politiet og skolen, set fra sagsbehandlerens perspektiv.

Sagsbehandleren nævner, at der ikke er nogen, der har sat sig ned, og talt om hvordan indsatsen skal koordineres. Dermed kører de forskellige instanser med hver deres arbejdsgang uden af møde hinanden, hvilket forstærker grænsefladerne i samarbejdet. Når der fremgår så mange forskellige syn, perspektiver og formål hos de forskellige instanser i citatet, så afspejler disse et system, hvor der sættes flere forskellige sociale, økonomiske og politiske krav. Et eksempel er, at de arbejder under hver deres lovgivning. Dette kan ifølge Brown skabe en miljømæssig "turbulens", mellem instanserne og kan skabe et lignende samarbejde, som illustreres i citatet (Brown, 1983, s. 220).

Når organisationerne ikke taler sammen på denne måde, så vil samarbejdet imellem alle instanserne om psykisk vold, primært kategoriseres som *underorganiserede grænseflade*. Dette er grundet, at der er mangel på klare definerede roller og ansvarsområder mellem de forskellige instanser. Hertil rejses et helt grundlæggende spørgsmål, om hvilken instans der

har et afgørende ansvar for at håndtere den psykiske vold i sagen. Grundet mangel på en formel koordinering af håndteringen af psykisk vold og hvad der skal gøres, når en oplevet voldsudsat ender hos f.eks. familieretshuset.

På trods af forældrenes høje konfliktniveau tolkes det ud fra citatet, at der ikke er nogle af instanserne, som aktivt bestræber sig på eller har rammerne til, at bryde grænserne og forsøge at få løst den underliggende problematik i samarbejdet og derved også et udtryk for “*for lidt konflikt*”. Dette illustreres f.eks. når sagsbehandleren nævner at familieretshuset, fralægger sig ansvaret på baggrund af sagens konfliktniveau og graden af kompleksitet i sagen. Dette kan give anledning til at tænke, at en mulig årsag til, at forældrene bibeholder et højt konfliktniveau, er grundet den manglende koordinering og standardiserede retningslinjer for at håndtere kompleksiteten af psykisk vold (Brown, 1983, s. 221).

I ovenstående er det undersøgt, hvordan de forskellige organisationers grænseflader er defineret og kommer til udtryk, når de voldsudsatte, skal navigere mellem flere systemer.

I næste afsnit vil der også fokuseres på de forskellige organisationers grænseflader, men med et fokus, på instanserne skal inddrage hinanden i samarbejdet med voldsudsatte.

4.3.2 Når forskellige metoder møder hinanden.

I interviewet med sagsbehandleren fra familieafdelingen, giver hun udtryk for, at det ikke kun er, når den voldsudsatte er imellem flere forskellige instanser, at der er udfordringer, men også når instanserne skal inddrage hinanden. Adspurgt om inddragelsen af familieretshuset, udtaler sagsbehandleren således:

Jeg ved ikke, hvor meget vi inddrager familieretshuset i vores sager i forhold til de sagsskridt, som vi foretager os. Det nok mere omvendt, at de indhenter udtalelser fra os (...). Jeg tror ikke, jeg har prøvet at have direkte kontakt med dem for at få en vurdering eller dele tanker om sagen. Det er ikke så tit, at de vil udtale sig om det, før der er blevet truffet en afgørelse fra dem, hvorimod de gerne indhenter oplysninger fra os (...). Der kommer ikke noget fra familieretshuset, før der er truffet afgørelse om samvær eller forældremyndighed. Denne proces er rigtig lang, da de indsamler informationer og afholder møder omkring sagen. De vurderer ikke på samme

måde som kommunen gør. De træffer bare en endelig beslutning, hvor kommunen jo hele tiden laver vurderinger.

(Maja, interview, familieafdeling, 28.02.2024)

Ovenstående citat tolkes til at gøre en præg af en *underorganiseret grænseflade*. Dette kommer til udtryk, når sagsbehandleren ytrer sig i en opgivende tone, om et forsøg på at inddrage familieretshuset i deres sagsskridt. Når det kun er familieretshuset, som indhenter oplysninger fra familieafdelingen, kan dette indikere en forekomst af asymmetri eller ensidigt fokus i sagerne. Sagsbehandleren fortæller, at de løbende foretager vurderinger i deres sager hvorimod, at familieretshuset primært kun træffer endegyldige beslutninger. Disse forskelligartede arbejdsgange kan derfor skabe en skævvridning og en manglende erkendelse af, en gensidig afhængighed af hinanden. For eksempel, når familieretshuset ikke vil ”udtale sig”, når sagsbehandleren kontakter dem og oplever derfor en manglende erkendelse fra familieretshusets side af, om hvilke begrænsninger de har. Dette kan forstærke grænsefladen og fører til yderligere isolation mellem hver organisation (Brown, 1983, s. 225).

Modsat sagsbehandleren fra familieafdelingen, udtaler medarbejderen ved familieretshuset således, da de udspørges om inddragelsen af familieafdelingen:

Interviewer: Så I oplever, at I inviterer familieafdeling ind til et møde. Men oplever I nogle gange også at blive inviteret den anden vej?

Børnesagkyndig: Nej, lovgivningsmæssigt, er det os, der kan invitere dem. Altså vi rykker jo ikke ud og deltager ikke i møder i kommunerne.

(Joan & Mie, fokusgruppeinterview, familieretshuset, 11.03.2024)

Citatet illustrerer at udover den allerede belyste manglende kommunikation og asymmetri i forrige citat, så fremgår der også en lovgivningsmæssig asymmetri i samarbejdet.

Lovgivningen ligger op til, at det er familieretshuset, som skal skønne, om hvorvidt de vil inddrage familieafdelingen, men de rykker ikke selv ud. Selvom skønnet ligger op til en subjektiv vurdering fra organisationsrepræsentanterne, om hvorvidt de vil inddrage kommunen, så skaber lovgivningen også en asymmetri i, hvor store handlemuligheder familieafdelingen har for, at opnå en overensstemmende grænseflade gennem feedback eller

vurderinger. Lovgivningen kan derfor være med til at forstærke grænsefladen mellem familieafdelingen og familieretshuset (Brown, 1983, s. 214). Selvom sagsbehandleren fra familieafdelingen oplever vanskeligheder i samarbejdet med familieretshuset, så præsenterer krisecenteret familieafdelingen som en aktør, der selv har udfordringer i samarbejdet og fortæller således:

Altså jeg synes det er mere vanskeligt at samarbejde med kommunerne, end det er samarbejde med Familieretshuset (...). Det kører også lidt op og ned i perioder, afhængigt af hvilke kommuner, der kommer til os, men jeg synes, det er mere vanskeligt (...). Når man har nogle kvinder, der er udsat for psykisk vold i sådan en grad, hvor man tænker, at det også kan være et spørgsmål om liv eller død, selvom han faktisk ikke har været fysisk voldelig. Jeg synes at der er noget i Familieretshuset der "dinger" lidt mere, end der er i kommunerne.

(Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

I dette citat tydeliggøres det, hvordan at krisecenteret giver udtryk for, at deres specialviden om psykisk vold har mindre indpas hos familieafdelingen end i Familieretshuset.

Familieafdelingen har procedurer og tilgange, som kan være udfordrende og varierende for krisecenteret, at navigere i. Medarbejderen ved krisecenteret fortæller, at de alvorlige sager "dinger" lidt mere i familieretshuset end det gør hos familieafdelingen. Det tydes som et udtryk for, at anerkendelsen af alvorligheden af psykisk vold fra krisecenterets side, ikke har samme gennemslagskraft som hos familieretshuset. Familieafdelingen hænger muligvis fast en forståelse af vold, bestående af en fysisk karakter. Modsat kan dette sammenkobles med tidligere udsagnet fra sagsbehandlerens side omkring, om at de har oplevet krisecentrene, indbyrdes ikke har været enige i vurderingen, af om der var psykisk vold til stede. Det kan derfor antages, at grundet tidligere erfaringer, "dinger" det ikke for familieafdelingen, når krisecentret claimer psykisk vold.

Denne pointe bliver belyst yderligere i interviewet, hvor medarbejderen fra krisecenteret reflekterer over, hvordan de forskellige systemer arbejder sammen. Medarbejderen reflekterer over konsekvensen af systemer, der ikke taler sammen og fortæller således:

Jeg har haft en sag, hvor der var ekstremt meget psykisk vold, hvor moderen flere gange rakte ud til kommunen, inden hun kom her. Sagen i kommunen blev lukket ned på grund af far, der var voldsudøver og aktuelt da hun så kommer her og vi

skal sende en underretning, bliver det også lagt på bordet, som om der er et samarbejde, der skal opstå her mellem parterne.”

Interviewer: ”Mellem jer? Hvem er jer?”

Socialarbejder: Altså mellem mor og far og der går hun fuldt ud ind i samarbejdet, fordi hun er så bange for ham. Der er ingen tvivl om, at når forløbet slutter, så er alt lukket ned fra kommunens side. Der har heller ikke været noget samarbejde fra kommunen til mig, fordi de har lukket sagen, da de ikke ser, at mor er så bange. Så hendes strategi var at sige ‘ja’ eller “Okay så er det sådan vi gør det”. Problematikken i det er jo, at barnet bare ikke får den hjælp, det egentligt reelt har brug for i den her situation, med en far der var ekstremt voldelig.

(Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

Krisecenteret beskriver i sit eksempel, en kvinde som forgæves rækker ud, men tolkes til ikke at blive mødt med en voldsfaglig forståelse for de mekanismer, der reelt er på spil og derfor ikke får den nødvendige hjælp. Derfor kommer en *overorganiseret grænseflade*, til udtryk når krisecenteret fortæller, at det hele bliver lukket ned i familieafdelingen uden et samarbejde til den voldsfaglige på krisecenteret, hvilket forstærker grænseflade yderligere. Krisecenteret udlægger situationen som om, at det er på grund voldsudøverens ageren, at kvinden ikke får hjælp, hvor familieafdelingen ligger op til samarbejde mellem forældrene. Det tolkes som en form for en asymmetri i problemforståelsen, der ifølge krisecenteret gør, at familieafdelingen misser en nødvendig viden, der har en afgørende faktor for skønnet i sagen. Kvinden bliver på en måde overladt til sig selv, hvilket muligvis kan forhindre kvindens bearbejdning og forsøg på, at komme ud af volden, da voldsudøver stadigvæk har mulighed for at kontrollere hende (Brown, 1983, s. 226).

Videre i interviewet med krisecenteret reflekterer medarbejderen også over den direkte kontakt med familieretshuset og inddragelsen af blandt andet krisecenterets faglighed. Selvom krisecenteret søger at opnå mere *overensstemmende grænseflader*, så er der stadigvæk udfordringer i samarbejdet. Medarbejderen ansat i krisecenteret udtaler således:

Det er ikke for sjov, at man kommer ind her. Det er virkelig, virkelig grænseoverskridende, for kvinden at gøre det. Det er virkelig en omvæltning,

ik? Så det er meget igennem dialog, men det er jo klart. Vores handlemuligheder i forhold til familieretshuset er udelukkende at blive ved med at argumentere og ringe op og sende skriftlige dokumenter omkring det.

(Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

Ud fra citatet kan samarbejdet være en indikator for, at samspil også kræver mange ressourcer. Dette tydes ud fra krisecenterets behov for vedvarende at skulle argumentere overfor familieretshuset for, at få en indflydelse på sager, hvor de oplever psykisk vold forekommer. Dette vil ifølge Brown kategoriseres som at indebære *“for meget konflikt”* (Brown, 1983, s. 221). Brown omtaler også, tilliden som et afgørende fænomen for et godt samarbejde, men når der er *“for meget konflikt”*, så vil det ofte indebære en grad af mistillid. Mistilliden tydes i form af, at krisecenteret forsøger, at ”trænge igennem” til familieretshuset for at den specialiserede voldsfaglige viden kan få en rolle, da der ellers kan gå vigtig viden til spilde, hvilket kan have en konsekvens for afgørelsen. Det tydes at være en form for ensidig kommunikation, hvor krisecenteret prøver at række ud for at opnå *overensstemmende grænseflader* mellem de to organisationer, men bruger mange ressourcer på, at argumentere for vigtigheden i, at inddrage et voldsfagligt perspektiv i sagerne.

Når krisecenteret fortæller om deres forsøg på at blive inddraget hos familieretshuset, så fortæller familieretshuset selv om deres eget forsøg på at inddrage krisecenteret i et samarbejde. Familieretshuset bemærker at de selv ser på samarbejde mellem forældrene og krisecenteret udelukkende ser på kvindens situation, hvilket kan være en udfordring ift. samarbejdet. Adspurgt til inddragelsen af krisecentererklæringer, udtaler familieretshuset således:

(...) med det in mente, er krisecentererklæringen jo er skrevet ud fra observationer af mor og børn. Og der er sjældent nogen på krisecentrene, der har mødt far. (...) Men de observationer, kan jo også sige noget om mor og børns relation og nogle gange kan det jo også godt validere mors fortælling om, hvad der er foregået i hjemmet. (...)

(Joan & Mie, fokusgruppeinterview, familieretshuset, 11.03.2024)

I citatet illustreres det hvordan, at familieretshuset har en åbenbaring om kompleksiteten i deres sager, samt den asymmetriske information som gør sig gældende, når de inddrager krisecenteret. De omtalte *overorganiserede grænseflader* kommer til udtryk, når familieretshuset fortæller, at krisecentererklæringerne er baseret ud fra et ensidigt perspektiv, der mangler input fra faren. Dette er med til at fastholde en *overorganiseret grænseflade*.

De to organisationer har hver deres fokuspunkter hvor, at krisecenteret grundet deres arbejdsmetoder og derfor ikke lovgivning, ikke tillader, at den voldsudsatte, har kontakt til den mulige voldsudøver, da dette kan være forstyrrende for arbejdet. Denne tilgang fremstår ufleksibel, fordi den derfor ikke imødekommer kravet til familieretshuset, om at belyse sagen fra begge parter perspektiv og familien som helhed. Samtidig tydes det, at der primært er *“for lidt konflikt”*, grundet at familieretshuset ikke forholder sig til behovet for at beskytte den voldsudsatte, hvilket giver en formodning om, at der i samarbejdet er en undertrykkelse af forskelle i håndteringen af psykisk vold i samarbejdet. Dette kan tænkes at forstyrre samarbejdet og flytte fokus fra arbejdet i, at få afklaret graden af volden og beskyttelse af barnet, som står midt imellem forældrene (Brown, 1983, s. 221-223).

4.3.2 En langsom udvikling

Det kan tolkes at på trods af, at der er en udfordring med grænsefladerne, så erkender familieretshuset en potentiel værdi i disse krisecentererklæringer, selvom de er baseret udelukkende på observationer fra morens perspektiv. Dette grundet, at disse observationer kan være med til at belyse om lille del af situationen derhjemme og familiens dynamik. Familieretshuset fortæller videre:

For at de kan levere optimalt i krisecentererklæringer, har de bedt os om sparring og feedback på nogle af de erklæringer der er lavet. (...) Jeg har været ude og give dem feedback på det og der havde de et ønske, om at vi gav dem respons på deres skabelon. Altså simpelthen rette det til, så det bliver et bedre materiale for os, når vi skal bruge det til at træffe afgørelser eller sende det videre til retten. Så på den måde optimeres der hele tiden. De skal jo trænes i at beskrive den psykiske vold de ser eller hører beskrevet, sådan at det vi får ind ad døren, er relevant. (...) deres observationer er jo ikke ligegyldige. (...) enkelte gange

går det den anden vej, hvor de vurderer at det er mor der er den dårlige forælder. Nogle gange har de været nødt til at underrette kommunen. Så jeg synes ikke at de er på hverken team Mor eller Far. De forsøger virkelig at være saglige.

(Joan & Mie, fokusgruppeinterview, familieretshuset, 11.03.2024)

Som det fremgår af citatet, så har familieretshuset også fokus på, at selvom samarbejdet bærer præg af *overorganiserede grænseflader*, så er det ikke fordi, at krisecenterets bidrag til familieretshuset undervurderes. Selvom krisecenteret har et ensidigt fokus i deres erklæringer og syn på psykisk vold, så anerkender familieretshuset, krisecenterets observationer som værdifulde. I et forsøg på at opnå en vis form for *overensstemmende grænseflader*, så rækker krisecenteret ud til familieretshuset, for at få feedback på de erklæringer, som inddrages, når familieretshuset har sager, hvor der indgår psykisk vold (Brown, 1983, s. 226). Når familieretshuset giver feedback til krisecenteret, så giver det mulighed for at krisecenteret kan gå udover sin egen grænse og lære, hvad der er vigtigt at beskrive, hvis materialet skal præsenteres i retten, hvor der er nogle andre standarder og kriterier. Trods at familieretshuset har fokus på at inddrage farens rolle, så giver observationerne stadigvæk indblik i familiedynamikken, som opererer i familieretshusets grænseflade.

At familieretshuset gør et forsøg på at lytte og give feedback, når krisecenteret rækker ud, tyder på at familieretshuset er åbne for en det, som Brown kalder for en "*interorganisatorisk forhandling*". Det sker, når organisationsrepræsentanterne fra hver instans erkender konflikterne i samarbejdet, men også hvilke fælles interesser de har. Derfor forsøger hver parter at kommunikere på en måde, som skaber en fælles grænse, hvor der er plads til hver organisation og dermed kan skabe produktive konflikter (Brown, 1983, s. 223). Videre i interviewet med krisecenteret, reflekterer medarbejderen yderligere over ideen om at der trods konflikter i samarbejdet mellem instanserne, alligevel er sket en ændring i håndteringen af psykisk vold på nationalt niveau. Krisecenteret fortæller således:

Fuldstændig og det ville være fantastisk. Vi ser nu for eksempel hos politiet at der nu er specielle enheder, som er uddannet til at vide noget om vold og Halleluja, hvor er det dejligt! Hvor ville det være fedt, hvis det var noget, vi så hos kommunerne og alle andre steder også, sådan at man ikke som voldsramt skal risikere at "gå op og få psykisk bank" når man henvender sig til en

medarbejder, som overhovedet ikke har forståelse for det. Det handler faktisk om liv og død. Hvis man er udsat for psykisk vold, risikere man at det kan ende med at man bliver slået ihjel.

Clara & Josefine, fokusgruppeinterview, krisecenter, 09.02.2024)

I dette citat kan give krisecenteret udtryk for manglen og behovet for at der i grænsefladerne er en mere formel håndtering af psykisk vold. Brown fremhæver i sin teori flere bud på strategier, for at opnå *overensstemmende grænseflader* og hermed et bedre samarbejde. En af strategierne omhandler at ændre organisationsrepræsentanternes opfattelser af hinanden herunder stereotyper og fordomme mellem de forskellige instanser. Brown beskriver at det er vigtigt at præcisere betydningen af andre instanser perspektiver og anbefaler at indføre tilgange, som bidrager til, at instanserne opnår en bedre forståelse for modpartens perspektiver i samarbejdet (Brown, 1983, s. 243).

Når krisecenteret fremhæver de “specielle enheder” som er uddannet til at forstå psykisk vold, tolkes det, som et udtryk for at der i samfundet har været mangel på mere specialiseret viden. I “Evalueringen af den nationale handlingsplan: Indsats mod vold i familien” (Oxford Research, 2019), adresseres denne problematik og erkender behovet for opkvalificering af fagpersoner i kommunerne. Fagpersonerne skal have den nødvendige viden til at opspore de tidlige tegn på vold i nære relationer, når disse sager skal opspores i systemet.

Fra en anden vinkel, så kan det tolkes ligesom i forrige citat, at når medarbejderen siger “*halleluja, hvor er det dejligt*”, så er der allerede en erkendelse af, at der er et eller andet sted i samarbejdet, foregår en passende mængde produktiv konflikt (Brown, 1983, s. 221-223). Det skal desuden påpeges at i regeringens handleplan fra 2023, har et indsatsområdet omkring mere voldsfaglig viden i kommunerne (Regeringen, 2023). På Socialstyrelsens hjemmeside kan kommunerne tilmelde sig et projektforsøg, hvor ønsket er at kommunerne bliver bedre til at opspore volden, samt at der etableres et voldsberedskab på tværs (Socialstyrelsen, u.å).

Anerkendelsen af, at der i det store billede er behov for et samfund bestående af flere *overensstemmende grænseflader* i samarbejdet på tværs af organisationer, går igen på tværs af de forskellige interviews, vi har haft. I interviewet med sagsbehandleren fra familieafdelingen gives der også udtryk for, at der er behov for mere formel regulering i form af en lovmæssig regulering. Sagsbehandleren fortæller således:

(...) ligesom når vi f.eks. ser et barn der har været til afhøring, på grund af en politianmeldelse, eller fordi vi er i tvivl om der bør laves en politianmeldelse, her står der faktisk i lovgivningen at kommunerne skal gøre brug af børnehusene. På den måde får vi også lavet en sagssammenfatning, hvor alle fagligheder samles om et bord og sammenfatter al den viden, vi har om planen, for at få lavet en videre plan. Her foreslår børnehusene en traumeudredning, men med input fra de andre fagpersoner. Jeg så gerne at der blev gjort mere ud af at lave en mere fast procedure, når et barn og en forælder tager på krisecenter. At der simpelthen blev lavet et sagsområde med krisecentre, familieretshus, familieafdelingen og alle de relevante instanser omkring barnet, f.eks. skole, for at få lavet en fælles løsning, for barnets skyld. Det kunne måske også tage presset af disse forældre, der skal navigere i systemet alene, for her står de jo ofte som tovholder. Det ved jeg i hvert fald at mange af de forældre jeg møder føler, hvor jeg så går ind og tager ansvaret og minder dem om, at det egentlig er mig, der skal være tovholder på det hele. Men det er svært for dem at slippe kontrollen og det kan man jo godt forstå. Det handler altså om at få passet på dem og vejledt dem korrekt. Det tænker jeg kunne være en god mulighed for at skabe faste procedure, så man ikke kan komme udenom det.

(Maja, interview, familieafdeling, 28.02.2024)

Sagsbehandleren belyser de pointer, som er blevet fremhævet igennem analysen, om at der eksisterer grænseflader mellem instanserne, som ikke fungerer optimalt i form af manglende anerkendelse og kommunikation. Herved illustrerer sagsbehandleren selv et eksempel på, hvordan en fast procedure kunne være brugbar for at sikre mere *overensstemmende grænseflader*. Sagsbehandleren fremhæver, at pointen med den faste procedure er, at alle fagpersoner, som er inddraget, kan/skal sætte sig ned sammen og udveksle de forskellige

synspunkter og arbejde mod et fælles mål. I evalueringen af den nationale handlingsplan, “Indsats mod vold i familien” (Oxford Research, 2019), anbefales det også, at der skal være fokus på koordinering og samarbejde internt i det offentlige, da vold ofte er et komplekst område (Brown, 1983, s. 226). Ligeledes er konfliktniveauet gennemgående lavt, når det omhandler behovet for et bedre samarbejde på tværs, omhandlende psykisk vold. At skabe en fællesforståelse for vigtigheden i at arbejde helhedsorienteret og kommunikere bedre.

4.3.3 Delkonklusion

Ovenstående analysedel er analyseret med udgangspunkt i arbejdsspørgsmålet: “Hvordan arbejder familieretshuset, familieafdeling kommunalt og krisecentret på tværs af organisationerne omkring psykisk vold i familier?”

I nærværende analyse vi belyst samarbejdet mellem de forskellige instanser, som er involveret i arbejdet med familier, hvor den ene part oplever sig udsat for psykisk vold. Analysen viser, at de forskellige undersøgte instanser herunder familieretshuset, familieafdeling og krisecenter opererer med hver deres grænseflader, som kommer til udtryk i de forskelligartede perspektiver og håndteringer. Vi kan ud fra undersøgelsen konstatere at krisecenterets fokus ligger kun på vold og set fra kvindens side, hvilket kan føre til en snæver tilgang og kan risikere, at overse andre problematikker.

Familieretshuset har derimod fokus på familien, som helhed og har ikke fokus på, om volden, i håndteringen opfylder den juridiske definition af psykisk vold. De har fokus på samarbejde ved samlivsophør. Familieafdelingen har udelukkende fokus på, om volden har indflydelse på barnet, men forholder sig ikke til, hvorvidt der er tale om psykisk vold mellem forældrene eller ej.

Vi har identificeret at de forskellige rammer og grænseflader, som opererer med psykisk vold, fører til konflikter, men disse er også nødvendige for et effektivt og velkoordineret samarbejde. Dog illustreres det også, at der trods udfordringerne, også er gjort et forsøg på at opnå mere *overensstemmende grænseflader*. Dette sker gennem dialog og feedback, som blev illustreret gennem eksemplet med krisecentererklæringerne, hvilket tolkes som et ønske om et

bedre samarbejde. Dog er der enighed hos alle instanser om, at der er behov for flere produktive konflikter, som kan fremme et bedre samarbejde og faste procedurer.

DEL 5: DISKUSSION

I diskussionen vil vi benytte Michel Foucaults begreber om subjektivitet og pastoralmagt til, at belyse hvordan magtstrukturer spiller ind i håndteringen og anerkendelsen af psykisk vold (Villadsen, 2004, s. 614). Desuden vil vi inddrage Kari Killéns betragtninger om højkonfliktsskilsmisser, som påpeger, at der behov for et bredere perspektiv på skilsmissen, som en mulig livskrise. Vi vil bruge hendes forståelse til at diskutere, hvad psykisk voldelig adfærd *kan* udspringe af.

Før indførelsen af Straffelovens §243 i 2019, har det ikke været muligt at retsforfølge personer, som har udøvet psykisk vold. Dog blev det før kriminaliseringen anset som en ugerning. Dette fremgår af handlingsplanen fra 2014, hvor psykisk vold bliver omtalt, som noget der fører til en forringet livskvalitet. I den seneste handlingsplan bliver psykisk vold omtalt, som noget der ofte går forud for drab (Regeringen, 2014; Regeringen, 2023). Ydermere skal det fremgå, at organisationer såsom Danner, før kriminaliseringen i 2019 har arbejdet ud fra at psykisk vold, er en lige så alvorlig handling som fysisk vold. Danner har kæmpet for, en anerkendelse af psykisk vold som voldsform (Danner, 2017, s. 13; Villadsen, 2004, s. 621).

Kriminaliseringen af psykisk vold, kan påtænkes at have bidraget til, at der i samfundet nu fremstilles en retslig konstruktion af voldsudsat og voldsudøver. Denne proces beskrives ifølge Michel Foucault som *subjektivering*, hvor individet indvilliger eller hjælpes til at indordne sig under en bestemt sandhed om dem selv og deres roller i samfundet (Villadsen, 2004, s. 614).

Siden kriminaliseringen i 2019 er diskursen om psykisk vold i takt med *subjektiveringen* også ændret. Dette har skabt en ramme og retorik, der gør det muligt for nogle personer, der førhen ikke klassificerede sig, som værende udsat for psykisk vold, til nu at anse sig selv, som værende et offer. Den nuværende diskurs i samfundet tillader claimet retsligt og for de voldsudsatte betyder det, at de kan opnå legitimitet og blive anerkendt i deres oplevelse.

Derfor tolkes det, at ofrene nu er gået fra at være magtesløse og overladt til sig selv, til at gøre krav på retfærdighed og håndtering fra samfundets side (Mølbak & Jørgensen, 2022, s. 329).

Instanserne er løbende blevet påvirket af den førnævnte samfundsdiskurs omkring psykisk vold og dette bidrager til, at instanserne får nye forståelser af psykisk vold. Disse forståelser kan påvirke den voldsudsattes egen opfattelse og derfor være med til, at internalisere udvalgte sandheder om sig selv. De forskellige sandheder kommer til udtryk igennem de undersøgte instanser, som hver har forskellige problemforståelser. Ifølge sagsbehandleren i familieafdelingen er det op til den enkelte at definere om denne udsættes for psykisk vold. Medarbejderne i familieretshuset italesatte psykisk vold som et retsligt fænomen, som er op til politiet og domstolene at vurdere. Medarbejderne ved krisecenteret definerer psykisk vold ud fra den socialfaglige definition og har et sikkerhedsmæssigt perspektiv for øje. Den politiske diskurs om psykisk vold ud fra handlingsplanerne, fremstiller voldsformen, som et samfundsproblem og noget der kan føre til drab. Der sameksisterer altså forskellige forståelser omkring psykisk vold blandt instanserne, der skal arbejde sammen på tværs.

Udover at diskursen påvirker instanserne og dermed de voldsudsatte, påvirkes den voldsudsatte også af magten i mødet med instanserne som f.eks. familieretshuset eller familieafdeling. Denne form for magt beskrives ifølge Foucault som *pastoralmagten*, der i dag viser sig i forskellige praksisser og institutioner, hvor mennesket møder systemet. Selve *pastoralmagten* beskriver Foucault også som en omsorgsmagt, som har en blid usynlig normaliserende disciplinering til formål (Villadsen, 2004, 614). Dette relaterer sig til det sociale arbejde i mødet med voldsudsatte, da det sociale arbejde har videreført *pastoralmagten* og fokuserer på viljen til empowerment, myndiggørelse og samtidig søger at konstituere forskellige former for subjekter. Magtudøvelsen som fremgår i den moderne velfærdsstat, anses for at være et forsøg på at navigere i en rettighedsdiskurs. Diskursen vil på den ene side, sikre individets ukrænkelige autonomi og på den anden side, sikre individets integration og velfærd (Villadsen, 2004. S. 614). Derfor kan det antages, at de forskellige forståelser for psykisk vold indenfor instanserne ikke er ligegyldige.

I vores interview med de voldsudsatte bemærkede vi ligesom ovenstående, at de hver især var påvirket af nogle diskurser. Dette kom bl.a. til udtryk hos den voldsudsatte Lone, som fortalte følgende om sin anerkendelsesproces:

Der er nogle udsendelser i fjernsynet omkring psykopater. Når jeg ser de udsendelser, så er der nogle ting, der begynder at hakke af. Så begynder jeg at se rigtig mange ting derefter og begynder også at dykke mere ned i alt det materiale, der findes på nettet. Så det bliver mere og mere tydeligt for mig derefter.

(Lone, voldsudsat, interview, 05.02.2024)

Ovenstående citat er et eksempel på, hvordan den aktuelle samfundsdiskurs viser sig igennem de voldsudsattes fortællinger. Lone beskriver, hvordan medierne har gjort indtryk på hende og derved en indflydelse på hendes *subjektiveringsproces*. Sundhedsstyrelsen og andre organisationer har gennem flere år, haft langt mere fokus på bl.a. psykisk sygdom og misbrug, som nu i højere grad bliver betegnet som en folkesygdom i samfundsdiskursen, end den tidligere har gjort (Institut for Psykologi, u.å.). Men da disse fænomener nu italesættes i diskursen, bliver det også til noget, man kan bruge mod et andet menneske. Man kan ved en hurtig Google søgning finde tegn på forskellige diagnoser, som vi genkender hos et andet menneske, når de fremviser en adfærd, som vi selv mener er usund. Hvis man f.eks. føler sig uretfærdigt behandlet af den anden forælder, eller at den ene part føler sig såret over bruddet, kan der herske et behov for at omtale den anden forælder negativt. Når symptombetegnelser for psykiske diagnoser er så let tilgængelige, kan der i denne situation måske hurtigt opstå påstande om den andens mentale velbefindende og at dette kan ligge som grund for en psykisk voldelig adfærd.

I takt med mediernes opmærksomhed på fænomenet psykisk vold, generel mental sundhed og psykiske sygdomme, kan det antages at voldformen bliver et mere kendt og brugt sprog i befolkningen. Der er bl.a. på flow-tv blevet vist: “Hvorfor slog du min mor ihjel” og “Farlige forældre” på platformen TV 2 Play (TV 2 Play.dk, u.å.) i seneste år. Gennem tv-serierne bliver voldsformen tydeliggjort, i tråd med andre problematikker, f.eks. skilsmisse og forældrefremmedgørelse. I mødet med de interviewede voldsudsatte, fortalte de om andre problematikker end den psykisk vold, f.eks. nævnte flere informanter psykisk sygdom, samværs uenigheder og mistvivsel hos barnet/børnene. Vi bemærkede at disse problematikker også fyldte meget under interviewet. Nogle gange i en intensitet, som grundet talepres fra

informantens side, nødvendiggjorde at vi måtte afholde interviewet af flere omgange (derfor er første interview ikke transskriberet).

En fælles problematik, som oftest blev nævnt i tråd med psykisk vold af både instanser og voldsudsatte, var skilsmisse eller "højkonfliktskilsmisse". Forskning har belyst, at psykisk vold i mange tilfælde, kan blive skønnet som værende en højkonfliktskilsmisse, da disse to kan give lignende følgevirkninger som psykisk vold (Government of Canada, 2004).

Psykolog Kari Killén (2017, s. 62) betegner denne dynamik som 'krigen' og illustrerer det som forældre, der ikke formår at bearbejde deres skilsmisse og derfor oplever dette som en krise. 'Krigen' kan have store konsekvenser for barnet, da der oftest vil være et forsøg på at skabe alliancer og forældre kan komme til at overføre deres vrede over den anden part, til barnet. At befinde sig i en højkonfliktsag eller samlivsophør kan afføde krisereaktioner, som involverer voldsomme følelsesmæssige udbrud, frygt, angst og søvnproblemer etc. (Dansk krisekorps, u.å.).

Som Killén beskriver, så kan en højkonfliktssag betragtes som et traume. Det kan derfor antages at instanserne får svært ved at skelne mellem, hvornår en sag er en højkonfliktsag eller, hvornår der er tale om psykisk vold og hvad der skal gøres, hvis begge fænomener er fremtrædende. I interviewet med sagsbehandleren fra familieafdelingen italesætter hun at forældrene kan larme så meget, at de ikke bemærker at barnet mistrives. Selvom psykisk vold og højkonfliktsager kan have lignende træk set udefra, så kan det have en stor betydning for hjælpen til familien, alt afhængig af hvilken kategori problematikken placeres under, f.eks. § 6 eller §7 sager i FHL. Hvis instansen benytter psykisk vold, vil anvendelsen af ordet 'vold' indebære en placering af skyld og ansvar og indbyder ikke til samarbejde, som vægtes højt hos familieretshuset og familieafdelingen, da de anser samarbejde som afgørende for barnets trivsel, jf. FAL. Ydermere vil en kategorisering af familier i en højkonfliktsag medføre at man risikerer at miste blikket for, placeringen af skyld og ansvar mellem de to parter. I højkonfliktsager vil der ofte være en stærk og en svag part, selvom der ikke er tale om psykisk vold. Dette kan muligvis påvirke, det samarbejde parterne skal opbygge. Hvis der ikke placeres et, til tider, forskelligt ansvar hos parterne, kan dette skabe flere dilemmaer, da den svage part i højkonfliktsagen, kan ende ud i at blive anklaget for, f.eks. psykisk sygdom eller vold. Det kan altså medføre en form for *victim blaming* af den svage part, som måske ikke har ressourcerne til at kæmpe imod. Derved er der nogle dynamikker, som kan ende med

at blive overset og den svage part kan ende med ikke at blive anerkendt, i den anden parts ansvar i højkonflikten.

Behovet for en mere integreret tilgang adresseres også i analysedel 3, hvor en mulig ændring kunne bestå i en dybere forståelse af problematikken, samt et nærgående kendskab til partnervold, især når det er gældende for vores målgruppe - brudte familier med børn. Vi ser det essentielt for frontlinjemedarbejdere som arbejder med problematikken, at de har en bevidsthed om den magt, de udøver og hvordan deres skøn påvirker de individer/subjekter, som er involveret. En refleksion over egne beslutninger og handlinger, kan være medvirkende til at udfordre de underliggende magtstrukturer og dermed fremme nye problemforståelser af voldsformen psykisk vold. En fordybelse i viden om krisereaktioner under samlivsophør, en mulig udvidelse og opgradering af fagligheden inden for voldsområdet, kunne være med til at ændre den nuværende diskurs og dermed skabe en mere nuanceret problemforståelse af partnervold.

DEL 6: KONKLUSION

Vi har i forbindelse med dette specialeprojekt arbejdet ud fra følgende problemformulering og arbejdsspørgsmål:

Hvilke forståelser er der af psykisk vold og hvilken betydning har dette for voldsudsatte og instanserne: Familieretshus, familieafdeling og krisecenter. Hvordan påvirker disse forståelser samarbejdet mellem instanserne, når de skal håndtere sager, hvor der indgår psykisk vold?

1. Hvilke forståelser af psykisk vold indeholder regeringens handleplan mod vold fra 2014 og 2023?
2. Hvilke strategier er med til at påvirke konstruktionen af de forskellige instansers forståelse af psykisk vold og hvordan påvirkes de voldsudsattes oplevelse af det?
3. Hvordan arbejder familieretshuset, familieafdeling kommunalt og krisecentret på tværs af instanserne omkring psykisk vold i familier?

I analysedel 1 er der lavet et mindre longitudinal studie af den politiske forståelse af psykisk vold. Det kan konkluderes, gennem empirien fra regeringens handlingsplaner mod psykisk vold fra 2014 og 2023, at den politiske retorik har udviklet sig fra noget mere usagt, til en italesættelse af psykisk vold, som en alvorlig voldsform, der sættes i kausal sammenhæng med noget der ofte går forud for drab. Dette trods andre organisationer i flere år har arbejdet med og anerkendt denne voldsform. Den ændrede retorik afspejler en bredere samfundsudvikling og den stigende politiske vilje, sætter psykisk vold i søgelyset og dermed tages problematikken alvorligt.

Gennem analysedel 2, kan det konkluderes, at medarbejderne ved de repræsenterede instanser har forskellige forståelser og opfattelser af psykisk vold. Deres unikke problemforståelser af psykisk vold og håndteringen deraf, mærkes hos den voldsudsatte i den behandling, de får i den pågældende instans. Familieretshuset har en juridisk orienteret tilgang. Krisecentrene fokuserer på sikkerhed, baseret på en specialiseret voldsfaglig viden. Familieafdelingen baserer sig på de voldsudsattes egne definitioner af hvad der foregår i relationen, kombineret med Ankestyrelsen og Socialstyrelsens definitioner af fænomenet. Disse forskelligartede tilgange skaber en fragmenteret og til tider forvirrende oplevelse for de voldsudsatte, som ofte ender med at føle sig misforståede og ikke anerkendt i deres oplevelser af psykisk vold. Denne analysedel belyste også hvilke forskellige strategier, der påvirker konstruktionen, om hvorvidt et socialt problem opnår accept og slipper igennem i offentligheden generelt. Psykisk vold er et *claim*, der kan have svært ved at slippe igennem, grundet sin kompleksitet. En anden væsentlig udfordring, er at det for flere af instanserne er svært at identificere hvem der er voldsudøver (skurk) og voldsudsat (offer) – og dette er vigtigt, fordi instanserne kommer i kontakt med familier, der er berørt af psykisk vold. Strategien *domain expansion* kan have positive og negative effekter. Timingen på *claimet* er afgørende og hvordan dette bliver fremstillet i medierne, er med til at påvirke befolkningens og instansernes syn på fænomenet.

I analysedel 3, er der undersøgt instansernes samarbejde på tværs. Det kan konkluderes, at de forskellige forståelser og rammer, som de involverede instanser opererer indenfor, resulterer i manglende sammenhæng og samarbejde på effektiv vis. Krisecentrenes indskrænkede fokus på psykisk vold, kan betyde at de overser andre vigtige problematikker. Familieretshusets

helhedssyn på familien resulterer i, at de kan ende med at overse den psykiske volds betydning og hvilke konsekvenser det kan have for sagen. Familieafdelingen har en lignende barriere, på grund af at deres hovedfokus primært ligger på barnets tarv. Dette kan resultere i en negligering af betydningen af psykisk vold. Disse forskellige tilgange skaber både produktive, men oftest for mange konflikter, som kan hindre et velkoordineret samarbejde instanserne i mellem.

Til trods for disse udfordringer konkluderer analysen også, at der er et ønske og hertil også et forsøg på at opnå et bedre samarbejde, gennem dialog og feedback. Dette illustreres f.eks. gennem arbejdet med krisecentererklæringer. Der er generelt en enighed blandt instanserne om, at der er behov for faste procedurer og et mere integreret samarbejde, som kan håndtere alle aspekter af psykisk vold i familier i samlivsophør. At imødekomme disse behov, kræver en mere integreret tilgang, hvor alle involverede instanser samarbejder for at adressere og fokusere på psykisk vold. Dette indebærer, at der skabes flere produktive konflikter og en øget fleksibilitet ift. at inkludere hinandens perspektiver mere i egne håndteringer. Ydermere man vi se at kriminaliseringen af psykisk vold har resulteret i en ændring i diskursen og der er flere der identificerer sig som voldsudsatte. Ved at inddrage højkonfliktskilmisse, som bidrager til forståelsen af at psykisk vold også kan udspringe af en følelsesmæssig krise. Vi konkluderer ud fra diskussionen at medarbejderne i frontlinjen bør være bevidste om hvilken magt, der ligger i deres skøn.

For at opsummere så har vores undersøgelse af feltet påvist forskellige forståelser af psykisk vold og hvordan disse påvirker instanser såvel som voldsudsatte. Undersøgelsen viser at regeringens og instansernes opfattelser af psykisk vold er forskelligartede og derfor påvirker dette også håndteringen af sagerne, interaktionen med de voldsudsatte og samarbejdet mellem instanserne. Trods udfordringerne, så er der et samlet ønske om et bedre tværsektorielt samarbejde. Vi mener at en dybere indsigt i den krise, som samlivsophør kan være og en yderligere specialisering i voldsfaglig viden, kan skabe en mere nuanceret problemforståelse og deraf en håndtering, som skaber en anden oplevelse for de voldsudsatte.

DEL 7: PERSPEKTIVERING

Da vi i dette specialeprojekt har undersøgt forskellige forståelser af psykisk vold i Danmark, vil der i følgende perspektivering blive udforsket nærmere på, hvilke forskellige forståelser af psykisk vold, der er i udlandet. Vi starter med Norges strafferetlige forståelse af psykisk vold og kigger derefter nærmere på Storbritanniens. Herefter belyser vi de nyeste handlingsplaner i ovennævnte lande, for at fremhæve nogle af de ligheder og forskelle der findes i deres politiske forståelse af emnet. Formålet med sammenligningen, er at perspektivere specialets konklusioner om forståelsen af psykisk vold. Det er dog vigtigt at påpege at vi i dette afsnit ikke vil fokusere på den praktiske håndtering af psykisk vold i Norge og Storbritannien.

I et spørgsmål til den daværende justitsminister Søren Pape Poulsen, blev ministeren bedt besvare et spørgsmål omkring retsforfølgelsen af psykisk vold, i sammenlignelige lande. I svaret inddrages bl.a. Norge og Storbritannien, i forhold til deres erfaringer med psykisk vold. I Norge har psykisk vold været kriminaliseret siden 2006, men bestemmelsen har løbende ændret sig. Aktuelt findes der i Norges 'Lov om Straff' flere paragraffer, der indbefatter vold, selvom ordlyden i lovgivningen er anderledes, end den vi benytter i den danske straffelov. Det fremgår at bestemmelsen omtaler det, som vi i Danmark kendetegner som psykisk vold. Bestemmelserne der knytter sig til psykisk vold, i Lov om Straff er: §282 om 'mishandling i nære relationer' og den efterfølgende §283 om 'grov mishandling i nære relationer'. §283 er en udvidelse af §282. Til trods for, at der er en anden betegnelse af voldsformen i Norge, fremgår det af den norske straffelov, at mishandling i nære relationer bl.a. indbefatter: trusler, frihedsberøvelse, vold og andre krænkelser. Der udspecificeres i Lov om Straff §282, at disse handlinger enten kan være gentagne, eller af alvorlig karakter. Lov om Straff §283, specificerer at handlingerne er strafbare, hvis mishandlingen har medført alvorlig skade eller død hos den udsatte, eller hvis handlingen har været af særlig smertelig karakter.

I Storbritannien blev psykisk vold kriminaliseret i 2015 og den aktuelle bestemmelse findes i loven 'Serious crime act'. I loven benytter de ikke ordene psykisk vold, men vælger i stedet at ulovliggøre under betegnelsen 'Coercive' eller 'Controlling behavior' (Retsudvalget, 2018). I denne lovbestemmelse fremgår det ikke tydeligt hvilken voldsform adfærden 'controlling' eller 'coercive behavior' hører under og man bliver derfor nødt til at følge den

udførligt udarbejdede lovpligtige guide til opsporingsarbejdet, inden for denne bestemmelse (Home Office, 2023).

Hvis man ser de to lande Norge og Storbritannien op mod Danmark, kan der perspektiveres til at de strafferetlige definitioner af psykisk vold, favner det samme voldsområde, men forskellen ligger i, at de ikke benytter ordene “Psykisk vold”. I Danmark italesættes psykisk vold direkte, som værende strafbart og der opstår derved en skilning mellem fysisk og psykisk vold, jf. Straffelovens § 243. Ved at den danske lovgivning adresserer “psykisk vold” som en selvstændig voldsform, kan denne sidestilles som værende af lige så alvorlig karakter, som den fysiske. Denne sidestilling ses også i Norge og Storbritannien, men det belyses her, for at sætte fokus på italesættelsen af “psykisk vold” i den danske lovgivning. Derfor kan det på sigt tolkes at have en betydning for anerkendelsen af samfundets opfattelse af, hvad der må anses for at være acceptabel/uacceptabel adfærd og derfor gøre det lettere for de mulige ofre, at identificere at de bliver udsat for psykisk vold.

Som det fremgår længere oppe i beskrivelsen af Storbritanniens ‘Serious Crime Act’, har de valgt at opdele volden i forskellige kategorier, stadig uden at bruge betegnelsen “psykisk vold”. Selvom der kan rejses spørgsmål ved, hvilke negative følgevirkninger det kan have for anerkendelsesprocessen, fremgår det i en undersøgelse af denne lovgivning fra 2020, at der er sket en stigning på 23 procent i antallet af registreringer og retsforfølgelser fra 2016-2020 (Home Office, 2023). I Norge er det 15 år siden psykisk vold blev kriminaliseret, men der udvises stadigvæk bekymring for den høje frafaldsrate af sager om vold, specielt psykisk vold (Grevio, 2022, s. 7). Derfor rejser det er spørgsmål om hvorvidt det havde været bedre hvis Danmark i kriminaliseringen af psykisk vold, havde benyttet en betegnelse, lignende den om kontrollerende og tvingende adfærd i Storbritannien. Hvis man havde lavet en kategorisering af de forskellige former for adfærd, i stedet for at samle det under én paraply betegnet som psykisk vold, kunne det muligvis hjælpe med at mindske kompleksiteten af denne type voldsform. Dog kan det stadigvæk forestilles at der ville opstå udfordringer i at opnå en juridisk klarhed og bevisførelse, hvis definitionen er mere generel. Ydermere kan det tænkes at en direkte definition af voldsformen, kan være med til at øge samfundets bevidsthed omkring psykisk vold.

I følgende afsnit vil der blive perspektiveret til de mulige forskellige politiske forståelser af psykisk vold, gennem handlingsplanerne.

Den 13. August 2021 offentliggjorde Norge en ny handlingsplan kaldt “Frihet fra vold” (Regjeringen.no, 2021). Rapporten indeholder 82 tiltag, der alle har til formål at forbedre arbejdet med vold i nære relationer. Dette står i kontrast til de 26 initiativer som fremgår i den seneste danske handlingsplan mod partnervold og partnerdrab (Regeringen, 2023). Norges handlingsplan har fokus på flere indsatsområder og favner voldsproblematikken fra flere vinkler, end den danske handlingsplan gør. I Norges handlingsplan indgår for første gang bl.a. et indsatsområde til det samiske folk, som forskning viser har behov for en særlig indsats, for at sikre ligestilling. Dette påviser en mærkbar forskel mellem de to lande. I Danmark ses der ikke i samme grad et tilsvarende fokus på specifikke etniske grupper. Derudover har Norges handlingsplan fokus på, hvilke konsekvenser volden kan have for folkesundheden og samfundet.

I handlingsplanen fremgår et politisk initiativ om, at: *“Tydeliggjøre statsforvalternes rolle i arbeidet med vold i nære relasjoner gjennom felles og koordinerte oppdrag på feltet”* (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021, s. 8). Netop dette fokus er anderledes end i den danske handlingsplan fra 2023 og vi trækker initiativet med, da vi i analysen tidligere har påvist et behov, for en integreret tilgang på tværs af instanserne. Desuden er retorikken af partnerdrab forskellig. I den Norske handlingsplan er der et initiativ om at oprette en undersøgelseskommission for at klarlægge omfanget af partnerdrab. Den danske handlingsplan har derimod partnerdrab, som et hovedfokus, igennem hele handlingsplanen (Justis- og beredskapsdepartementet, 2021; Regeringen, 2023).

Ligesom Danmark og Norge har Storbritannien også løbende handlingsplaner mod vold. I 2024 offentliggjorde Storbritannien en ny handlingsplan, som fokuserer på at forebygge, gribe ind og samarbejde mod vold (Ministry of Defence, 2024). Modsat Danmark nævner Storbritannien ikke eksplicit, at vold kan medføre partnerdrab i deres handlingsplan. Det vækker en undring over, hvorfor Storbritannien ikke påpeger denne problematik, når Danmark henviser til forskning fra Storbritannien i handlingsplanen fra 2023:

“Forskningen fra Storbritannien om de 8 trin i et partnerdrab peger på, at partnerdrab på kvinder typisk ikke sker i affekt eller impulsivt. Partnerdrab er ofte kulminationen på en længere periode med vold, trusler og stalking.” (Regeringen, 2023, s. 11).

De forskellige handlingsplaner belyser, at der er forskellige måder at forstå og definere psykisk vold, når det omtales politisk i Danmark, Norge og Storbritannien. Ønsket med denne perspektivering er at give refleksion om, hvordan brugen af begrebet psykisk vold i fremtiden kan udvikles og forstås. For når organisationer og aktører i Danmark arbejder med forskelligartede opfattelser af begrebet, påvirker det også hvordan befolkningen forstår problematikken og hvordan de voldsudsatte, opfatter sig selv. Så, hvordan er det muligt at vi under disse forhold, kan sikre at vi bevæger os mod et samfund med en bedre håndtering af psykisk vold?

DEL 8: LITTERATURLISTE

Rapporter/Hjemmesider

Aabenraa krisecenter (u.å.): Hvad er gaslighting? Lokaliseret den 27. maj 2024 på:

<https://aabenraakrisecenter.dk/vold/gaslighting/>

Aftale om strukturreform (2004): Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Lokaliseret den 05. maj 2024 på: <https://www.bm.dk/media/6553/aftale-om-strukturreform-juni-2004.pdf>

Ankestyrelsen.dk (2023). *Vores opgaver*. Lokaliseret den 29. maj 2024 på:

<https://ast.dk/om-ankestyrelsen/hovedopgaver>

Ankestyrelsen (2024). *Undersøgelse af om et barn eller ung træner til særlig støtte - børnefaglig undersøgelse*. Lokaliseret den 05. maj 2024 på: <https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/sager-om-born-og-unge/undersogelser/undersogelse-af-om-et-barn-eller-ung-traenger-til-saerlig-stotte-bornefaglig-undersogelse>

Borger.dk (u.å.). *Anbringelse af børn og unge uden for hjemmet*. Lokaliseret den 20. maj 2024 på: <https://www.borger.dk/familie-og-boern/Udsatte-boern-og-unge/Anbringelse-af-boern-og-unge-uden-for-hjemmet>

Danmarks Domstole (2023). *Familieretten og Familieretshuset*. Lokaliseret på 05. maj 2024 på: <https://domstol.dk/alle-emner/familieret/familieretshuset-og-familieretten/>

Danner (2017). *Sådan arbejde*. Lokaliseret den 17. maj 2024 på: <https://danner.dk/wp-content/uploads/2023/11/Sadan-arbejde-vi-metodehandbog-pa-dansk.pdf>

Danner (2021). *To år med strafbar psykisk vold*. Lokaliseret den 18. april 2024 på: <https://danner.dk/wp-content/uploads/2023/11/To-ar-med-psykisk-vold-rapport.pdf>

Danner (u.å. A). *Det farligste tidspunkt for en kvinde er, når hun bryder med volden*.

Lokaliseret den 17. maj 2024 på:

<https://danner.dk/det-farligste-tidspunkt-for-en-kvinde-er-nar-hun-bryder-med-volden/>

Danner (u.å. B). *Psykisk vold*. Lokaliseret den 28. maj 2024 på:

<https://danner.dk/psykisk-vold/>

Dansk Krisekorps (u.å.). *Kriser og kriseaktioner*. Lokaliseret den 17. maj 2024 på:

<https://danskkrisekorps.dk/p/videnscenter/downloads/kriser-og-krisereaktioner>

Digitaliserings- og Ligestillingsministeriet (2023). *26 initiativer i historisk ambitiøs handlingsplan mod partnervold og partnerdrab*. Lokaliseret den 20. maj 2024 på:

<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/13701325/26-initiativer-i-historisk-ambitios-handlingsplan-mod-partnervold-og-partnerdrab>

Exitcirklen.dk (u.å.). *Exitcirkkens metode*. Lokaliseret den 16. april 2024 på:

<https://exitcirklen.dk/fa-hjaelp/exitcirkkens-metode/>

Familieretshuset (u.å. A). *Om Familieretshuset*. Lokaliseret den 26. maj 2024 på:

<https://familieretshuset.dk/om-familieretshuset/om-familieretshuset>

Familieretshuset (u.å. B). *Ansøgninger*. Lokaliseret på den 05. maj 2024 på:

<https://familieretshuset.dk/ansoegninger/ansoegninger>

Familieretshuset (u.å. C). *Ansøgning om fastsættelse eller ændring af samvær*. Lokaliseret den 05. maj 2024 på: https://familieretshuset.dk/media/1321/aendring_af_samvaer.pdf

Frederiksen, M. N, Leth, M. L., Hjorth, R. & Aner, L. G. (2024). *Når mænd udsættes for vold i nære relationer*. Lokaliseret den 29. maj 2024 på:

https://levudenvold.dk/media/afxd3vu4/nar_m%C3%A6nd_uds%C3%A6ttes_for_vold_web.pdf

Government of Canada (2004). *High-conflict Separation and Divorce: Options for Consideration*. Lokaliseret den 17. maj 2024 på:

https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/fl-lf/divorce/2004_1/p3.html

Grevio (2022). *Baseline Evaluation Report: Norway*. Lokaliseret den 23. maj 2024 på:

<https://rm.coe.int/grevio-inf-2022-30-report-norway-eng-pour-publication/1680a923f8>

Home Office (2023). *Controlling or Coercive Behaviour Statutory Guidance Framework*

Lokaliseret den 15. maj 2024 på:

https://assets.publishing.service.gov.uk/media/642d3f9e7de82b001231364d/Controlling_or_Coercive_Behaviour_Statutory_Guidance_-_final.pdf

Institut for Psykologi (u.å.) *ABC for mental sundhed: Baggrund for indsatsen*. Lokaliseret den 23. maj 2024 på: <https://psy.ku.dk/abc/hvad-er-abc/baggrund-for-indsatsen/>

Justitsministeriet (2024). *Drab i Danmark 2017-2021*. Lokaliseret den 29. maj 2024 på: https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2024/01/Drab-i-Danmark-2017-2021_WT.pdf

Justis- og beredskapsdepartementet (2021). *Frihet mod vold - Regjeringens handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner 2021–2024*. Lokaliseret den 15. maj 2024 på: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-handlingsplan-for-a-forebygge-og-bekjempe-vold-i-naere-relasjoner-20212024/id2868714/>

Kulturministeriet (2021). *Mediernes udvikling i Danmark: Skrevne nyhedsmedier 2021*. Lokaliseret den 29. maj 2024 på: https://kum.dk/fileadmin/_mediernesudvikling/2021/Skrevne_nyhedsmedier_2021.pdf

Lev Uden Vold (2021). *Inspirationshæfte - erfaringer med efterværnsgrupper*. Lokaliseret den 23. april 2024 på: <https://levudenvold.dk/viden-om-vold/publikationer/inspirationshaefte-erfaringer-med-eftervaernsgrupper/>

Lev Uden Vold (u.å. A). *Om os*. Lokaliseret den 25. april 2024 på: <https://levudenvold.dk/om-lev-uden-vold/om-os/>

Lev Uden Vold (u.å. B). *Slip Volden*. Lokaliseret den 23. april 2024 på: <https://levudenvold.dk/hjaelp-og-radgivning/slip-volden/>

Lev Uden Vold (u.å. C). *Psykisk vold*. Lokaliseret den 26. maj 2024 på: <https://levudenvold.dk/viden-om-vold/former-for-vold/psykisk-vold/>

LOKK (u.å.). *Politiske handlingsplaner og strategier*. Lokaliseret den 13. maj 2024 på: <https://www.lokk.dk/viden-om-vold/rapporter-og-udgivelser/politiske-handlingsplaner-og-strategier/>

Maryfonden (2019). *Vold er aldrig en privat sag*. Lokaliseret den 12. maj 2024 på: <https://www.maryfonden.dk/vold-er-aldrig-en-privat-sag/>

Mealor, C. (2023). *Negativ social kontrol og beskæftigelse blandt kvinder med minoritetsetnisk baggrund - en Interviewundersøgelse blandt eksperter*. Lokaliseret den 20. maj 2024 på:

https://kvinfo.dk/wp-content/uploads/2023/09/Negativ-social-kontrol-og-beskaeftigelse-blandt-kvinder-med-minoritetsetnisk-baggrund_KVINFO-2023.pdf

Minister for Ligestilling (2019). *Handlingsplan til bekæmpelse af psykisk og fysisk vold i nære relationer*. Lokaliseret den 3. maj 2024 på:

https://www.digmin.dk/Media/638084301209569261/handlingsplan_til_bekmpelse_af_psyki_sk_og_fysisk_vold_2019_-2022__1_.pdf

Ministry of Defence (2024). *No Defence for Abuse – Domestic Abuse Action Plan*.

Lokaliseret den 15. maj 2024 på:

https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65ba6fffc75d300012ca100c/14.354_MOD_D_A_Action_Plan_v8.pdf

Mølbak, M. & Jørgensen, C. S. (2022). *Psykisk vold indenfor lovens rammer – muligheder og begrænsninger retliggørelsen af psykisk vold*. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab.

Lokaliseret den 17. maj 2024 på: <https://tidsskrift.dk/NTfK/article/view/132401/177623>

Oldrup, H. & Kjær, S. (2018). *Kortlægning af definitioner og begreber om psykisk vold*.

Lokaliseret den 16. maj 2024 på:

<https://levudenvold.dk/media/5w0dli0z/kortlaegning-af-definitioner-og-begreber-om-psykisk-vold-0718-1.pdf>

Oxford Research (2019). *Evalueret af den nationale handlingsplan "Indsats mod vold i familien og i nære relationer"*. Lokaliseret den 29. maj 2024 på:

https://www.digmin.dk/Media/638084289797649694/evalueret_af_den_nationale_handlingsplan_indsats_mod_vold_i_familien_og_i_naere_relationer_oktober_2019.pdf?fbclid=IwZ1Xh0bgNhZW0CMATAAR10bFFD5dV4T2nDo3KsLHa-0kbNkL1S5NobLuaXmvXpvGguNtMvjoQlre8_aem_AcjkOGPOgUNNd8oJDxlroLJJDaDlyA6bo2zNOjRet_dfyB8lBzUzQzpe_h-LyWn2pylSTo396-vXYv1E1ARYzDGN

Rambøll (2013). *Rapport, Evaluering af national strategi til bekæmpelse af vold i nære relationer, 2010-2012*. Lokaliseret den 11. april 2024 på:

https://www.digmin.dk/Media/638084396110168580/ramboell_evaluering_af_national_strategi_2013-1.pdf

Regeringen (2002). *Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder*.

Lokaliseret den 13. maj 2024 på:

https://www.lokk.dk/media/zkkbngrk/regeringens_handlingsplan_til_bekmpelse_af_vold_mod_kvinder_.pdf

Regeringen (2010). *National strategi til bekæmpelse af vold i nære relationer*. Juni 2010.

Lokaliseret den 20. april 2024 på:

https://www.lokk.dk/media/iobdluzo/national_strategi_til_bekmpelse_af_vold_i_nre_relationer_2011.pdf

Regeringen (2014). *Indsats mod vold i familie og i nære relationer – National Handlingsplan*. Lokaliseret den 10. april 2024 på:

<https://www.lokk.dk/media/zxuamzjg/nationalhandlingsplanjuni2014.pdf>

Regeringen (2023). *Handlingsplan mod partnervold og partnerdrab 2023-2026*. Lokaliseret den 7. april 2024 på:

https://digmin.dk/Media/638234619918283183/Handlingsplan%20mod_partnervold_og_partnerdrab_2023-2026_tilgaengelig.pdf

Regjeringen.no (2021). *Frihet for vold*. Lokaliseret den 15. maj 2024 på:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-handlingsplan-for-a-forebygge-og-bekjempe-vold-i-nare-relasjoner-20212024/id2868714/>

Retsudvalget (2018). *Spørgsmål nr. 82 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg*. Lokaliseret den 15. maj 2024 på:

<https://www.ft.dk/samling/20171/almdel/reu/spm/82/svar/1474431/1869654/index.htm>

Schütt, M, N., Frederiksen, L, M., Helweg-Larsen, K. (2008). *Unge og kærestevold i Danmark*. Statens Institut for Folkesundhed. Lokaliseret den 29. maj 2024 på:
https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2008/unge_og_kærestevold_i_danmark

Socialstyrelsen (u.å.). Kommunale beredskaber til at opspore og håndtere vold i nære relationer. Lokaliseret den 29. maj 2024 på: <https://www.sbst.dk/projekter-og-initiativer/voksne/kommunale-beredskaber-til-at-opspore-og-haandtere-vold-i-naere-relationer>

Socialstyrelsen.dk (2018). *Vold i nære relationer*. Lokaliseret den 29. maj 2024 på:
<https://www.sbst.dk/voksne/vold-i-naere-relationer/viden-om-vold/typer-af-vold/psykisk-vold>

Socialstyrelsen.dk (u.å. A). *Om os*. Lokaliseret den 29. maj 2024 på:
<https://www.sbst.dk/om-os>

Sundhedsstyrelsen (2023). *Sociale medier påvirker unges sociale liv og trivsel på godt og ondt*. Lokaliseret den 28. maj 2024: <https://www.sst.dk/da/nyheder/2023/Sociale-medier-paavirker-unges-sociale-liv-og-trivsel-paa-godt-og-ondt>

Sørensen, Ø, W. & Bertelsen, E. (2023). *Betydninger af køn i dansk kønsneutral politik, der adresserer intim vold*. Universitetsforlaget. Tidsskrift for kønnforskning.

Thylstrup, B., Jobe, B, L., Schrøder, S. & Johansen, S, K. (2023). *Center for rusmiddelforskning. Unge og dobbeltdiagnose - Rapport om retningslinjer om udredning og behandling uden for Danmark*. Lokaliseret den 12. maj 2024 på:
https://psy.au.dk/fileadmin/site_files/filer_rusmiddelforskning/dokumenter/rapporter/2023/Ra

[pport 1. Unge og dobbeltdiagnose -
Udenlandske retningslinjer om udredning og behandling.pdf](#)

TV 2. (Januar 2024). *Ekspert kalder nye tal om psykisk vold for "mystiske"*. Lokaliseret den 12. maj 2024 på: <https://nyheder.tv2.dk/2023-12-22-ekspert-kalder-nye-tal-om-psykisk-vold-for-mystiske>

TV 2 Play (u.å.). Lokaliseret den 29. maj 2024 på:
<https://play.tv2.dk/>

University of south Florida (u.å.). *Donileen Loseke*. Lokaliseret den 22. april 2024 på:
<https://www.usf.edu/arts-sciences/departments/sociology/people/faculty/donileen-loseke.aspx>

Van Oorschot, W. (2006). *Making the difference in social Europe: deservingness perceptions among citizens of European welfare states*. Journal of European Social Policy 2006 16 (1).

Villadsen, K. (2004). Socialt arbejde og subjektivering: Fra velfærdsplanlægning til postmoderne socialpolitik. I: *Psyke & Logos*. Lokaliseret den 17. maj 2024 på:
<https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8689/7261>

Vive. (u.å.). *Psykisk vold*. Lokaliseret den 29. maj 2024 på:
<https://www.vive.dk/da/soeg/?text=psykisk%20vold&o1=3>

Bøger

Alvesson, M. (2003). *Beyond Neopositivists, Romantics, and Localists: A Reflexive Approach to Interviews in Organizational Research*. The Academy of Management Review. 2003, Vol. 28. No. 1, 13-33.

Bacchi, C. L. (2009). *Analysing policy: What's the problem represented to be?*. Pearson Education Australia.

Brinkmann, S. (2020). Etik i en kvalitativ verden. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder: En grundbog*. (3. udg.). København. Hans Reitzels Forlag.

Brinkmann, S & Tanggaard, C. (2020). *Kvalitative metoder: En grundbog*. (3. udg.). København. Hans Reitzels Forlag.

Brown, D. L. (1983). Organizational interfaces. I Brown, D .L. *Managing conflict at organizational interfaces*. Reading, Mass. Addison-Wesley.

Czarniawska, B. (2020). Narratologi og feltstudier. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder: En grundbog*. (3. udg.). København. Hans Reitzels Forlag.

Gilje, N. (2017). Hermeneutisk analyse I: Järvinen, M & Mik-Meyer, N. *Kvalitativ analyse: Syv traditioner*. (1. udg.). København. Hans Reitzels Forlag.

Halkier, B. (2020). Fokusgrupper. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder: En grundbog*. (3. udg.). København. Hans Reitzels Forlag.

Hutchinson, S. G. & Oltedal, S. (2006). *Modeller i socialt arbejde*. (2. udg.). Socialpædagogisk bibliotek. Hans Reitzels Forlag.

Juul, S. (2012). Nyere kritisk teori. I: Juul, S. & Pedersen, K. B. (Red): *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori. En indføring*. København. Hans Reitzels Forlag.

Juul, S. & Pedersen, K. B. (2012). Videnskabsteoretiske retninger og projektarbejde. I: Juul, S. & Pedersen, K. B. (red): *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori. En indføring*. København. Hans Reitzels Forlag.

Karpatschof, B. (2020). Den kvalitative undersøgelsesforms særlige kvaliteter. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder: En grundbog*. (3. udg.). København. Hans Reitzels Forlag.

Killén, K. (2017). *Omsorgssvigt: Et sundhedsproblem og et tværfagligt ansvar*. (5. udg.). København. Hans Reitzels Forlag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Introduktion til et håndværk*. (3. udg.). København. Hans Reitzels Forlag.

Loseke, Donileen R. (2011). "How to Successfully Construct a Social Problem." I: Rubington, E & Weinberg, M. S. (ed.) *The study of social problems: Seven perspectives*. Oxford University Press.

Lynggaard, K. (2020). Dokumentanalyse. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder: En grundbog*. (3. Udgave). København. Hans Reitzels Forlag.

Mølholt, A. K. & Kristiansen, S. (2020). Kvalitative forløbsstudier. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder: En grundbog*. (3. Udgave). København. Hans Reitzels Forlag.

Poole, C. & Johannesson, L. (2020) *Så et frø: Hvad alle bør vide om vold i familien, og hvordan du kan hjælpe*. Lev Uden Vold.

Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2015). *Kvalitative metoder: En grundbog*. (2. Udgave). Hans Reitzels Forlag.

Steensig, J. (2020). Konversationsanalyse. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder: En grundbog*. (3. Udgave). København. Hans Reitzels Forlag.

Svensson, K., Johnsson, E. & Laanemets, L. (2009). *Handlingsmæssigt råderum i socialt arbejde*. København. Akademisk forlag.

Lovgivning

- Bekendtgørelse af barnets lov, LBK nr. 83 af 25.01.2024, som senest ændret ved lov nr. 329 af 09.04.24. (Forkortes som BL i specialet)
- Bekendtgørelse af forældreansvarsloven, LBK nr. 1768 af 30.11.2020, som senest ændret ved lov nr. 329 af 09.04.2024. (Forkortes som FAL i specialet)
- Bekendtgørelse af lov om Familieretshuset, LBK nr. 766 af 07.08.2019, som senest ændret ved lov nr. 754 af 13.06.2023. (Forkortes som FHL i specialet)
- Bekendtgørelse af lov om social service, LBK nr. 67 af 22.01.2024, som senest ændret ved lov nr. 329 af 09.04.2024. (Forkortes som SEL i specialet)
- Bekendtgørelse af straffeloven, LBK nr. 434 af 25.04.2024, som senest ændret ved lov nr. 481 af 22.05.2024. (Forkortes som STRFL i specialet)
- Bekendtgørelse af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, LBK nr. 261 af 13.03.2024, som senest ændret ved lov nr. 329 af 09.04.2024.

Udenlandsk lovgivning

- Legislation. (2015). Serious crime act. Lokaliseret den 17. maj 2024 på:
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/9/section/76/enacted>
- Lov om Straff (straffeloven) af LOV-2005-05-20-28, sidst ændret 08.04.2024. Den Norske Lov er lokaliseret den 20. maj 2024 på:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=Lov%20om%20straf>

Lovforslag/Lovændring/Forældet lovgivning

- Forslag, Folketinget. L 104 Forslag til lov om ændring af lov om social service og forskellige andre love. Lokaliseret den 20. april 2024 på:
https://www.ft.dk/samling/20231/lovforslag/1104/20231_1104_som_fremsat.htm

- Lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love, LOV nr. 329 af 30.03.2019.
- Almindelig borgerlig Straffelov af 10. februar. (1866) Lokaliseret den 20. maj 2024 på: <https://www.krim.dk/undersider/historiske-regler/1866-straffelov.pdf>

Vejledning

- Vejledning om Familieretshuset. VEJ nr. 9404 af 26.06.2020. Senest ændret den 30.06.2020.
- Vejledning om samarbejdet mellem Familieretshuset og kommunerne i familieretlige sager. VEJ nr. 9254 af 20.03.2019, som senest ændret ved LBK nr. 1768 af 30.11.2020.

Konventioner

- Europarådets Traktatserie - nr 210. Europarådets konvention til forebygge og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet. Istanbul, 11.05.2011. Lokaliseret den 20. april 2024 på: <https://rm.coe.int/168046252f>

Bilag

Bilag 1 - Læringsportfolio

Bilag 2 - Interviewguide

Bilag 3 - Samtykkeerklæring

Bilag 4 - Koder fra Nvivo

- Alle bilag er vedlagt separat opgaven.